

TRACTS
BY
BERENGARIUS.

1535

Anatomia Carpi.

ISAGOGE BREVES

Perlucide ac uberime, in Anatomiam hu-
mani corporis, a, cõmuni Medicorum
Academia, usitatam, a, Carpo in Al-
mo Bononiensi Gymnasio Ordi
nariam Chirurgiæ publicæ
Docente, ad suorum
Scholasticorum
preces in lucẽ
date.

VENETIIS ANNO .D. M.CCCCC.XXXV.

¶ Niger Cremonensis de Casale maiori
Ad lectorem.

Qui cupit exertos humani corporis artus/
Sectaq; membra suis quęq; videre locis:
Ille legat docti perfecta volumina Carpi:
Nec sibi Mundinum iudicet esse satis.
Ditior hic illo est.& quod Mundinus omittit
Quodq; docet pariter plenius iste refert.
Singula de nostro soluisse Promethea credes:
Corpore:quæ tenui finxerat ante luto.

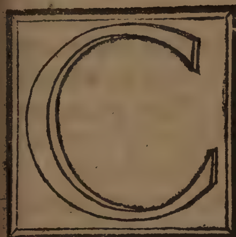
¶ Nicolaus Bargilesius Bonon̄.

Dissecuit varios hominem Mundinus in artus:
Subijciens cupidis quæq; videnda oculis.
Mundinum at melior diuisit Carpus: & auxit:
Ne foret/alterutrum qui sibi forte paret.
Idem.
In Carpo seri discent tua scripta nepotes:
Hæc Mundine etenim charta loquetur anus.

¶ Idem Nicolaus Bargilesius Bonon̄.

Iactauit quondam claro se Felsina alumno/
Italiæ summum Felsina docta decus.
Græcia culta suos cui non componere honores:
Audeat:aut celebres promere Roma viros:
Inclyta Mundini quum primum scripta diserti
Assidua vidit uoluere quemq; manu.
Nunc vero quo nam merito te carmine dicam/
Iam tolles nitidum sydera ad alta caput.
Nam cura/& magni effecit facundia Carpi:
Laudibus vt surgas conspicienda nouis.
Dum quicquid studium fugit:mentemq; fefellit:
Mūdinū (nam quis omnia nosse queat:)
Legit:& in numerum melius:cultumq; redegit:
Plurimaq; ingenti tersit:& auxit ope.
Vt quondam latio fueras quæ prima sub orbe:
Vna fores: eadem gloria:& orbis honos.

¶ Illustriss. Ac Clarissimo Dño. D. Alberto Pio/ Carpoꝝ Comite & Dño meritiss. Iacobus Berengarius Carpensis S. P. D.

Vm diuturna/ & pene ęterna Illustriss. Princeps ea censeri soleant/ quibus/ a/ primis annis assuescere solemus/ mihi persuasum est/ nullam obliuionē delere potuisse q̄plurima' honestissima studia/ quæ tecū in mansuetioꝝ musaꝝ rudimentis sub fœlici memoria Aldi Manutij Ro. præceptoris nostri conferebā. Et illud in primis nequaq̄ de alta/ ac diuina mente tua excidisse existimarim: quod per iocum experiri placuit (nam ætas illa ioco plurimum gaudet) placuit autem: vt porci Anotomia/ a/ nobis fieret: mihiq; sectionis munus demandatū est: vtpote qui sub genitore meo in Chirurgica arte ab infantia pene exercitatus forem. Tanta (testor Deos immortales) ex illo tempore Anatomiæ dulcedo/ mentem animūq; meum tenuit: vt omnē ætatem ijs Medicinę elemētis: non minori bonorum professorum vtilitate / q̄ priuata voluptate cōtriuerim: libros huiusce disciplinæ q̄plurimos: sed indigestos lectitando: quos eoꝝ authores ad alia trāsferentes uolumina/ fabulas potius q̄ Anatomiā scribere videbantur: quo factum est/ vt pauci/ vel nulli: hac nostra tempestate/ tam necessariæ/ ac preciosissimæ artis finem nouerint. Accedebat insuper ad eius ignorationem (sic mea fert opinio) fœda/ ac multis stomacosa membrorum sectio/ crebertimaq; illorum attrectatio/ Et cū ego q̄plurima centena cadauerū secuerim: q̄ pauci ætatis nostrę Medici hanc artem nouerint: intellexi. Quare præsenti/ ac futuro sæculo prodesse cupiens: non minus pium/ q̄ saluberrimū fore putaui: cōmentaria quædā/ & digressiones super Anatomia Mundini componere: quæ antiquorum philosophorum: pariter & medicorum sapienter scripta de humani corporis admirabili mole demonstrant: illaq; copiose traddita / a / q̄plurimis medicinæ studiosissimis viris rogatus in lucē dedi. Cum autem actu & oculata fide. Academici Anatomiā cognoscere cupiant: Ars in illis cōmentarijs diffusa est: q̄ vt breuiter cognosci possit. Et propterea ad cōmunem omnium bonorū vtilitatem præsens perlucidum Enchiridion omni alio sibi pari vberius de ipsa Anatomia composui: in quo omnia in cōmuni lectione designata apparent: eiusq; beneficio: omnis longę inquisitionis laborabiterit: Hocq; Alberte clarissime/ ac sapientissime Princeps nuncupatim tibi dedicaui: eoꝝ adductus exemplo: qui labores suos alicui deorum consecrarunt: vt sub illorum numine securius in manus hominum peruenirent: idq; instantius egi: q; tu vnus inter reip. Christianæ

primores/nõ solũ bonorꝝ fortunæ: Sed cuius uis Mineruæ sis facile princeps. Naturalis.n. ac moralis Philosophia: & quæ Deum contemplatur. Theologia: & omnes deniq; scientię sunt tibi tanta amicitia/ ac affinitate coniunctæ: vt sapientis nomen apud omnes meritò tibi vendicaueris. Et cũ semper benignus fueris: sisq; Carporum patrię meæ/meiq; meritissimus Princeps/fortunas meas/ingenium/cogitationem/mentẽ deniq; omnem/benignitati tuę Debere nõ eram inscius/& eo maxime: q in ædibus tuis omnium bonarũ disciplinarum nido: huiusce preciosissimæ artis principia/tuo sub fœlici auspicio iniciauerim: Suscipe igitur gloriosissime Princeps læto animo/ ac serena fronte: hoc de Anatomia Enchiridion/ a fido ac sincero mancipio tibi dicatum: quando nõn minus Regium sit/munera quãtulacunq; fuerint/hillari fronte suscipere: q̃ pciosissima elargiri. Oblationes siquidẽ lacteas a cretensi pastore Ioui datas gratissimas fuisse constat: nec eorum munera aspernũtur/ qui cum Thus non habeant/mola salsa litant / tantum.n. ex labore meo ętatis nostræ medici tibi debebunt/quantum & voluptatis: & vtilitatis ex hoc libello suscipient/ quot cum in hac materia alius breuior: & lucidior nõ fuerit: Celsitudini tuæ ad decantandas laudes semper obnoxij mecum dicent: deus tua vota fœcundet. Vale.

¶ ISAGOGE IACOBI CARPI IN ANATOMIAM HVMANI CORPORIS.

Illumina me domine ſpiritu veritatis & manifeſtabo opera manuum tuarum.

OC OPVS DVAS HABET PARTES. Prima vniuerſalia. Secunda particularia tractat. Prima notat ſecundum aliquos hoc nomen Anatomia deriuari ab Ana. Græce: quod latine ſignificat per ſurſum/Re Aequaleq́ꝫ rectũ: & tomos: quod diuiſio ſeu ſectio dicitur: quaſi recta per partes: uel circa partes diuiſio.

¶ Sed verius interpretando/Ana in cõpoſitione/ pręter alia/ſignificat per ſingulas partes inueſtigationem quandã/vnde in compoſitione huius verbi temno/quod eſt incido / ſignificat in ſingulas partes ſeco/ inueſtigandi cauſa quæ & quot ſint : & quãq̃ ratio videatur dici de omnibus / quæ partes habent / vſus tamen obtinuit/ vt de animalibus & maxime de hominibus dicatur.

¶ Eſt igitur Anatomia ſeu Anatome diuiſio omniũ corporis animalis partium: inueſtigandi cauſa: earum ſubſtantiam: quantitatem/numerum/figuram/ſitum/& colligantiam: & hęc in mortuis. Et ideo dicebat Gal. in libro de conſtitutione artis medicatiuę: puto neceſſarium eſſe nobis cum hanc conſtituimus artem non ſolum cognoſcere particulas & illarum compoſitionẽ/ſed etiam operationes eaꝝ: & in hoc differunt medici ab ædificatoribus. Illi.n. domorum particulas ſolas & compoſitionem ſciunt: nulla tamen earum operatur eo quia non eſt animal: a medicis autẽ membrorum hominis: inquantũ eſt animal: operationes ſunt querendæ: & quia vere in viuo homine & nõ mortuo operationes: complexiones/& paſſiones ſunt: Ideo hęc tria in eis vltra ſex prędicta inueſtigantur. Sunt igitur in reali anatomia oĩa p̃dicta nouẽ cõſiderãda.

¶ Sed quia a toto tãq̃ a notiori eſt incipiendũ. Primo ſituato aliquo cadauere ſupino in loco inciſioni ac oſtenſioni apto. Prius loto & a pilis raſo & a ſordibus optime mundato/a capite vſq́ꝫ ad pedes. Sciẽdum eſt corpus diuidi. In quatuor partes. ſ. in tres ventres notabiles: & in extrema. ſ. manus & pedes cum alijs quibuſdam.

¶ Prima pars eſt teſta: caput dicta eo quia ibi ſenſus initium capiunt: in quo mẽbra animalia cõtinentur. hęc pars ſupremus venter appellat.

¶ Secunda pars est concauitas intra costas & ossa eis annexa/in quæ principaliter spiritalia seu vitalia & aliqua alia membra sunt. Et hæc pectus & etiam cassus:& venter medius dicitur.

¶ Tertia pars est concauitas:quæ est intra abdomen & partem dorsi infra septũtransuersum alias diafragma descendendo ante vsq; ad pectinem & retro vsq; ad anum/in qua membra nutritiua & etiã generatiua pro parte continentur:& hęc venter inferior nuncupatur.

¶ Quarta pars est totum corporis residuum:vti collum/manus/& pedes/ac illis seruientia.

Hęc pro prima parte.

DE ANATOMIA VENTRIS INFERIORIS.

ISA parte vniuersali ad particularem deuenio:in qua operator incipere debet sectionem a ventre inferiori:in quo sunt multa membra prius anatomizanda & abijcienda:ne corporis reliquũ sua putredine & prauo odore(si postponantur) impediant:

¶ Dicamus igitur istũ ventrẽ iuxta prędictas nouẽ cõditiones considerari debere:Et primo circa substantiã:quæ est diuersa tam secundũ partes cõtinẽtes q̃ cõtentas.Substantia partium cõtentarũ loco suo apparebit:Continentium vero in parte anteriori & laterali:pãnicularis & musculosa est:vt constrictioni & dilatationi apta sit propter impregnationem & cibaria & alia ijs similia.

¶ In istis partibus est etiã in corpore pingui notabilis pinguedo: In demacrato vero est pauca:& interdũ nulla:& pinguedo nõ est proprie membrũ:sed est aduenians & recedens tãq̃ superfluitas/vtilis tamen.

¶ Posterior vero substãtia huius ventris:est carnosa/musculosa:ossosa: ac etiam parum membranosa.

¶ Quantitas eius & figura patent:situs & locus suus:est sub ventre vitaliũ membrorũ septotransuerso mediante:Incipiendo a furcula pectoris inferiori & a cõfinibus ab vtroq; latere quinq; costarũ inferiorum: & transit vsq; ad partem in qua corpus bipartitur a magnis pedibus/ quibus alligatur.Sua etiã colligantia est cum cerebro mediantibus neruis:& cũ corde mediantibus arterijs:& cum ventre medio per musculos aliquos.De colligantia ipsius cum hepate & membris generationis omnibus notum est.

¶Numero est vnus venter: Numerus tamen partium eius est diuersus: quia aliquæ partes sunt contentę/aliquę continentes. Cōtentę sunt Iecur cum sua parua cysti continente bilem: & Lien: & Ventriculus a multis stomachus dictus: licet male: & sex intestina cum venis per ea dispersis: & renes cum suis emulgentibus: & vesica cum poris vritidibus: qui dicuntur emulctoria renum: & Mesentereon cum suis glandulis: & vena portæ: & vena chilis cum Arteria Aorta descendentes: & venæ ac Arteriæ vmbilicales: & vasa seminaria cum Didimis & Testibus: & Matrix in fęmina: & licet Didimi & testes cū suo scorto seu oscheo sint exteriores: ponuntur tñ in isto ventre quia alligantur ei imediate.

¶Partium vero continentium: Alię sunt cōmunes: alię proprie: & aliæ magis proprie/communes sunt omnes illæ partes quę istum ventrem circundant: scilicet anteriores: laterales: & posteriores: anteriores & laterales latine dicuntur. Sumen/ antiquitus vero abdomen: græce epigastrion & ab aliquibus hetron: & arabice mirach/posteriores dicūtur Imum dorsi.

¶Partes vero proprie: aliæ sunt ante / aliæ a lateribus / aliæ posterius / quæ sunt ante a recentioribus medicis communiter ponuntur quinqꝫ.

¶Prima a superiori incipiens quę est in medio corporis circa furculam inferiorem pectoris dicitur gladialis: & scutalis chartilago/& etiam pomum granatum/hæc tamen pars est cōmunis ventri medio & inferiori paruum occupans locum.

¶Secunda sub ista immediate est pars dicta stomachalis: quia stomachus.i. ventriculus est in ista regione cum sua parte anteriori: & hæc pars se extendit vsqꝫ ad vmbilicum.

¶Tertia est pars vmbilicalis dicta: & est ea pars in qua est vmbilicus clausus in medio abdominis iam frustratus in nato a suo principali opere.

¶Quarta pars est dicta a Mundino sumen: quia est pars eminentior ipsius sumen/& ibi sumitur pars pro toto: hæc regio est ab vmbilico vsqꝫ ad pectinem.

¶Quinta est pars pecten dicta/intra quam est os pubis seu pectinis. In ista regione intra ventrem incipit collum vesicæ in vtroqꝫ sexu & matricis in fœmina.

¶Partes laterales proprie ab vtroqꝫ latere equaliter diuisæ. Cōmuniter a medicis sunt positæ duæ.s. superior & inferior: superior dicitur hypocundriū/inferior dicitur iliū vel flancus: ilia etiā dicuntur lagona & cenona: in hypocundrio dextro est Iecur siue hepar: Lien vero est in

sinistro. Iliorum pars superior incipit a supremo ossium ancharum & finitur versus inferius in extremo huius ventris/ipsorum infima pars dicitur inguen & bubo. hypocundria vero incipiunt ab extremis castarum mendosarum/& inferius terminantur ad ilia: inter ilia & hypocundria apparet certa cauitas quando homo ad anteriora flectitur quæ ab aliquibus vocatur colago & ab aliquibus itrum.

¶ Partes posteriores proprie dictæ/aliæ sunt in medio/aliæ a lateribus/ quæ sunt in medio dicuntur spina inferior & filum inferius dorsi.

¶ Laterales aliæ superiores & aliæ inferiores/superiores dicuntur regiones lumbares & renales: iferiores dicūtur partes supra clunes seu nates.

¶ Partes vero magis proprie nominatæ/aliæ etiam sunt anteriores/aliæ laterales/& aliæ posteriores. Anteriores & laterales coincidunt / & sunt cutis primo occurrens/sub qua est pinguedo & octo musculi/ quorum quatuor sunt obliqui/& duo longi/& duo lati omnes dilatati & vniti ad instar pāniculi: qui potest vocari immo ab Auic. vocatur panniculus carnosus: nec ibi est alter pāniculus carnosus: vt putant moderni.

¶ Sub musculis est membrana subtilis & dura. Gæce peritoneon alias peritonion dicta/& arabice sifac. hec oīa cōponūt abdomē siue mirach.

¶ Posteriores vero partes etiam magis proprie dictæ sunt cutis: interdum aliqua pinguedo / Caro musculosa ab vtroque latere spondiliū scilicet ante & retro lumbaris ab aliquibus vocata: & caro non musculosa simplex replens huius partis loca vacua: & spondili renum siue alkatim / & tria ossa ossis sacri: siue tres spondili arabice alhouius dicti: & tres spondili alhosos siue caudæ/& suæ chartilagines/cum suis pāniculis & neruis/venis & arterijs: & pāniculo peritonio: istarum partium anatomia dicetur loco suo: Nunc autem ad Anatomiam abdominis me conuerto.

¶ De cute ventris inferioris & de vmbilico.

CONsiderabis primo locum vmbilici quī dicitur radix hominis: qui habet extra corpus versus matricem duas venas & sepissime vnam: & duas arterias putamine cuticulari obductas: quī innouiter natis ligatur & secatur prope abdomē & per se cōsolidatur & clauditur: eius pars media sic consolidata acrophalū dicitur: & quia corugata est dicitur vetula: & græce grea: prędictis cōsideratis seca cutem secundum crucem in lungum & latum in toto abdomine: & excoria ipsam seruando vmbilicum ilesum: quem sepissime videbis ingredi ventrem cum vna vena notabili & duabus arterijs: quæ innatis sunt frustratæ a proprio opere.

¶ Vena est ascendens penetrans in cõcauo hepatis in vena portæ.

¶ Arteriæ descendunt per partem interiorem abdominis fere vsq; ad pectinem: & transeunt ad dorsum a lateribus vesicæ/& implantã-tur vna a dextris alia a sinistris in arteriã aortam circa os sacrum ista renes bifurcatam.

¶ Ex istis vasis meat sanguis & spiritus ad iecur & ad cor infantis in vtero matris istum vmbilicum melius videbis post Anatomiam abdominis/quem cum diligentia seruabis cutem considerando: quæ duplex est: prima est exterior: quæ est membrorũ grossa superfluitas ideo renascitur: secunda est interior neruea non renascens/sub qua vel in qua circa latera in quolibet sexu sunt duæ venæ: vna a dextris alia a sinistris cum difficultate in nato visibiles: sed in fœtibus triũ mensiũ optime apparent quæ ascendunt vsq; ad mãmillas: quas considera & conserua pro Anatomia mamillaꝝ maxime in femina.

¶ In tota tamen cute corporis sunt prętenues venæ in fibras dispersę & adeo tenues & angustę vt per eas penetrare sanguis nõ possit aliud ne q̃ exilis humor/qui sudor & sanguinis serositas appellatur.

¶ De pinguedine.

POst cutim est semper aliqua pinguedo maxime in corpore non resoluto ab egritudine/maior in vno q̃ in alio/quã remoue vt melius videantur membra sub ea contenta.

¶ De musculis ventris inferioris.

POst pinguedinem sunt videndi octo musculi abdominis: quorum primo occurrunt quatuor obliqui nominati/Eorum duo locantur a dextris & duo a sinistris: qui cum suis cordis tegunt a summo ad imũ totum istum ventrem anterius & superequitant omnes alios: In quolibet enim latere ventris & ante ĩ medio abdominis vnus ipsoꝝ est descendens: & vnus ascendens/descendentes sunt supra ascendentes: quos videbis duce docta manu.

¶ Primo separabis caute descendentes ab ascendentibus & reperies in quolibet latere ventris eos inuicem incruciari vna Crux est a dextris alia a sinistris/eorum pars carnea sese inuicem incruciat sicut neruea seu cordosa etiam se inuicem incruciat/sui vili tendunt semper obli que a lateribus versus medium ventris/itaq; cordæ istorum musculorũ dextri lateris tendunt ad sinistram partem eiusdem lateris dextri: &

contrario modo tendunt cordæ musculorum sinistri lateris .s. In quolibet latere suæ proprie cordæ sese inuicem incruciant.
¶ Et musculi obliqui incipiunt facere cordam cum obuiant musculis longis/& corde musculorum dextri lateris & etiam sinistri terminantur vbi musculi longi sunt cōtigui: qui locus est in medio ventris per lineā rectā a pomo granato vsq; ad pectinem.
¶ Descendentes trahunt ortum a pectore / ascendentes a regione suprema & anteriori ossium ancharum/ipsorum cordæ sunt bitunicales: latæ valde/de difficili seperabilis: ortæ a panniculis tegentibus eos: & a vilis nerueis per eos dispersis.
¶ Duę tunicæ cordarum musculorum descendentiū in quolibet latere & vna tunica cordarum musculorum ascendentium supra tegunt musculum longum sui lateris: a summo ad imū: Vna etiam tunica musculorum obliquorum tegit seu inuoluit musculum longum sui lateris versus inferius.s. versus cordam musculi lati: quia musculi longi carent proprio panniculo eos tegente/ vt sensus demonstrat: & prędictos musculos obliquos optime videre potes in tribus imediate sequentibus figuris: Omnes tamen eorum cordas in secando diligenter vide: quas non moueas integre nisi supra musculos longos existentes: quæ autem sunt sub musculis longis seruande sunt vsq; quo Anatomizasti eos.

¶ In hac figura habes duos musculos obliquos descẽdentes unũ a dextris alium a sinistris: qui sũt supra oẽs musculos: Eorũ pars carnea apparet a lateribus & ĩ medio ventris: Supra musculos lõgos sunt eorũ cordę .s. vna a dextris: alia a sinistris: pelliculares & latę quę terminãtur in linea: quæ est ĩ medio ventris: vt uides & cordæ istæ sũt duarũ pellicularum .s. secũdũ sub: & supra.

¶ In hac figura habes duos musculos obliquos ascendentes: qui se incruciát cũ duobus descendẽtibus in alia figura positis: qui qdẽ descẽdẽtes sunt supra istos ascendentes: & totus vnus ex pdictis musculis descendẽtib⁹ supra positis in alia figura cũ corda sua supequitat oblique musculũ vnum ex istis ascẽdẽtib⁹ oblique: & faciunt simul figurá.x.lrẽ græce: & istorum musculorum etiã pars carnea

est a lateribus: cordæ vero eorũ sunt in medio vẽtris: q̃ sũt ẽt duarum pelliculaꝝ: & habent vná pelliculá tantũ supequitantẽ musculos lungos: alia vero pellicula est infra musculos longos: q̃ adheret cordis latitudinaliũ musculoꝝ: & istę cordæ ẽt terminãtur in linea: q̃ ẽ i medio uẽtris: ut vides.

¶ In hac figura vides qualiter elleuatis musculis lõgis: sub eis est vna pellicula/ quæ est de corda musculorũ obliquorũ/ quæ habet villos obliquos: & est vnã sub quolibet musculo lõgo vt vides in hac figura: & musculi lõgi sunt illi q̃ pendẽt ĩter coxas: vt appareant elleuati a loco suo naturali/ut possint videri cordæ prędictorũ musculorũ obliquorũ ascendentium.

ℭ De Musculis longis.

MVsculi longi seu recti: sunt duo/in medio abdominis sub & supra cordas antedictas locati / a furcula inferiori pectoris tendentes cum suis villis per longum ventris vsq; ad os pectinis: & ideo dicuntur longi: isti sunt sibi contigui/occupantes partem anteriorem vētris per latum/in quantitate latitudinis in totum octo digitorum vel circa. Isti musculi non habent proprium panniculum sicut alij: habent tamen cordas breues terminatas in pectine: & non habent alias cordas. Sua substātia carnea est: & diuisa in latum per duo intermedia neruea seu ligamentalia: quorum vnum est supra regionem vmbilicalē: aliud infra: taliter quod quilibet musculis videtur diuisus in tres partes carneas notabiliter distinctas: vt potes videre in figura sequente.

¶ In hac figura vides duos muscu-los lõgos denudatos a cordis musculoꝝ obliquoꝝ qui musculi lõgi sũt supra cordas musculoꝝ latitudinaliũ: & quilibet muscul⁹ habet duas diuisiões nerueas seu ligamẽtales in se p latũ tendẽtes, s. vnã supra vmbilicum & aliã infra vt vides/& ita quilibet muscul⁹ lõgus videt̃ Diuisus in tres partes seu in tres musculos: & hoc fecit natura q̃a q̃ato villi musculorũ sunt breuiores: tanto melius & facilius contrahuntur.

¶ De Musculis latis.

VIsis prędictis: musculos tam obliquos q̄ rectos abijcias: vt melius videas latos: qui sunt sub longis cū suis cordis mediante vna ex tunicis cordarum̄ musculorum̄ obliquorū ascendentiū / quā vide cum diligentia / postq̄ remoti sunt musculi lōgi: quę tunuica est subtilis valde: alligata notabiliter cordis musculorum latitudinalium: qui musculi lati habent suum partem carneā sub parte carnea obliquorum: & isti dicuntur lati quia positio suorum villorum est per latum ventris / & isti sunt magis supra regionem vmbilicalem q̄ infra: quia a superioribus ad inferiora est sua principalis operatio: quę est expulsiuam intestinorum iuuare: eorum pars carnea est dorsum versus: Terminantur in cordas in illa regione vbi est situs longitudinalium: & dexter obuiat sinistro mediante sua corda / ipsorum pars carnea est sub carne obliquorum & corde sue sūt imediate sub cordis obliquorum ascendentium p̄dictorum: istę cordę sunt etiā multum latę: & etiā bitunicales: durę: inuicem compactę: pāniculo peritonio seu siphac alligatę & suę cordę icruciāt se cū musculis lōgis ad angulos rectos.

¶ Ex prędictis apparuit situs musculorum ventris inferioris. sua substantia sua q̄titas / sua figura: est cōspicabilis: Numero sunt octo: quattuor obliqui: duo longi / duo lati: colligātia est ostensa: Firmissime. n. inuicē sunt cōcatenati & taliter sunt vniti ꝙ iudicātur vnus pāniculus qui dicitur carnosus. Complexio eorum in viuo patet ex sua substantia.

¶ Iuuamēta eorum sunt calefacere intestina / & manutenere vnita omnia membra nutritionis: & iuuare retentiuam: expulsiuā tamen principaliter: iuuant & interdum membra anhelitus: maxime in flamine cū ictu: & in violenta expiratione: passiones omniū modorum possunt pati.

¶ Prędictos musculos videbis in prima figura subsequēnte & in secunda figura videbis sitū: locū & etiā figuram octo musculorum abdominis: seu epigāstri: alias mirach: qui tamē melius hos musculos: & multa alia perscrutari intendit / ad nostra super Mundino cōmentaria recursum habeat de quorum labore post mortem me amabit inuidia.

¶Habes ĩ hac figura duos muſculos latos ſupra quos erant muſculi lõgi & obliq: q nũc ſunt elleuati ab eis: vt vides / & iſtorꝫ muſculorꝫ latitudinalium pars carnea eſt a lateribus / ps vero corꝫ neruea. ſ. cordẽ eorum ſunt ĩ medio uẽtris / & ſunt ex duabus pelliculis cõpoſite. ſ. ſecũdũ ſub & ſupra / & ſũt alligatæ cũ pãniculo ſiphac / & iſti muſculi ſũt magis ĩ ſuperiori pte huius ventris q̃ in inferiori: vt vides: vt melius expellant inferius quod in inteſtinis eſt.

¶ In hac figura sunt tres species musculorũ .s.oblig: lõgi & lati: & habes ĩ dextra parte duos musculos/ qui nõ sũt tegẽtes totam partem dextrã sicut faciũt naturaliter & vt monstratũ est in prima & secunda figura: & sic in hoc loco facti sunt: vt melius videatur eorum incruciatio ĩ sinistra vero parte habes vnũ musculũ longũ & vnũ latũ cuius latitã tũ apparet pars carnea corda vero ipsi⁹ musculi lati ẽ sub musculo lõgo prædicto.

¶ De Peritonio seu Siphac.

VIsis prędictis Eleua cū cautela cordas musculorꝫ latorū ab una mē brana sibi annexa versus intestina: quę est subtilis & Dura: Peritonion & Siphac nominata: ista ambit totam vacuitatē ventris inferioris circūquaqꝫ: Rotonda est non perfectę tamen. Sua substātia est Neruea: Dura: sua figura Dicta est.

¶ Ab isto pāniculo oriuntur Duæ bursę vel sacci: in qbus sunt Duo testes. intra scortū locati: quæ sunt partes ipsius scorti/sua quātitas est quāta est vacuitas ventris inferioris/ situs patet/numero est vnus pāniculus solus: colligantia sua est cum musculis latis & cum omnibus mēbris cōtentis in isto ventre: & omnia membra huius ventris habent pāniculum proprium ea inuoluentem: ortum ab isto peritonio.

¶ Colligatur ꝭm Auic. cū pleura/colligatur etiam septotransuerso & testibus/sua complexio est illa: quæ est aliorum panniculorum.

¶ Iuuamenta sua: sunt ligare Dorso mēbra nutritiōis & generationis: & calefacere intestina: & ea seruare a Ruptura: & ea habet manutenere ab exitu extra ventrē. Iuuat etiā simul cū septotranuerso expulsionem contē torū in ventriculo: & in intestinis: & in matrice.

¶ Passiones oīum modorꝫ patit/sua ꝓpria passio est crepatura & mollificatio. Cura oīum vide alibi: qa i Demōstratiōe anatomię nō cōuenit ponere curā asclitis: neqꝫ curā vulnerꝫ abdōīs/nec īcestinorꝫ/nec modū castrādi nec extrahēdi lapidē/sicut fecit Mūdin⁹/nec ēt alteri⁹ ęgritudinis: Dicem⁹ tñ aliqd De flobotomia venarꝫ Guidez: & forte aliqua alia singularia.

¶ De Omento siue Zirbo.

PRędicta mēbra abijcienda sunt: vt melius videatur residuū mēbrorum: & primo occurrit Zirb⁹ seu Omētū: Rete a vulgaribus Dictū quod est membrū compositū Duabus pelliculis nerueis subtilissimis: cū multa pinguedine sibi annexa.

¶ Habet hoc membrū plures venas pulsantes & quietas/manifestiores tamen in macro corpore q̄ in pingui: Sui pāniculi sunt discontinui per totum: nisi circa circunferentiā ei⁹/habet formā marsupij seu sacci: est.n. inter ipsas pelliculas maxima concauitas.

¶ Sua substantia est Dicta: Colligantia est cū Siphac/cū Colon: & cum Splene. Suus situs est antē versus: supra intestina extensus a ventriculo vsqꝫ ad inguina. Sua magnitudo est cōspicabilis: Numero est vnū membrū solū. Sua figura est tacta: Sua cōplexio est cōplexio partiū eū cōponentiū: Sua iuuamēta sunt iuuare Digestiuā & remollire feces. Passiones omniū modorꝫ pōt pati: Causat Ramicē in scorto. In vmbilico & in iguinibus: & alibi in fumine: si rumpatur vel mollificetur peritonion.

¶ De Inteſtinis.

E Leua Zirbum & videbis inteſtina quæ ſunt continua/a ventriculo ad Anum: voluta & reuoluta: vt longo tempore retineant cibum gratia boni finis/& numero ſunt ſex.

¶ Primo ab inferiori aſcẽdendo: eſt Rectũ: longitudine palmi vel circa.

¶ Secũdo eſt Colon: quod aſcendit per partem ſiniſtram vſq ad regionem Renis & lienis/Deinde trãſit a ſiniſtro in dextrum: ſuperequitando ſtomachũ: & in dextro vnitur inteſtino ſacco: circa ſupremã partem oſſis Anche locato.

¶ Hoc inteſtinum ſaccus & Cecus dictus: eſt tertium in ordine numerandum: Et iſta tria dicuntur groſſæ ſubſtantiæ: Carnoſa enim ſunt: & poſſunt conſolidari ſi ſoluantur.

¶ Quarto eſt inteſtinũ longũ. Ileon & Reuolutum ſeu inuolutũ dictum: qa reuoluitur vndequaq per ventrẽ. Quinto eſt Ieiunum. Sexto Duodenum: Et iſta tria ſunt ſubtilia: ab aliquibus lactes dicta: quorũ ſolutio non conſolidatur ſi eſt notabilis: Subtilia ſunt ſuperiora per colligantiam/& groſſa inferiora/omnia habent duas tunicas & panniculum cõmunẽ ortũ a peritonio/ſupertegentem & alligantem ipſa dorſo.

¶ In interiori eorũ parte Pituita alias Flegma adhęret: vt reſiſtat corõſioni & lubricet feces/in eis ſunt villi omniũ modorũ: plures tamen lati/Sua cõplexio eſt frigida & ſicca: & Gracilia ſunt frigidiora Groſſis: quia ſubſtãtia ſua eſt Neruea/in Groſſis eſt aliqua caro/Sua figura apparet: Suus ſitus particularis apparuit & apparebit ex dicẽdis: Iuuamẽta ſunt nota: Paſſiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ad particularem anatomiam inteſtinorum videndam. Primo vide cũ diligentia Situm eorum: & anteq̃ ea ſepares a meſenterio conſidera eorum Venas: quæ lactes ab aliquibus dicuntur: quæ portant chilum ad portam venam/in quarum ramis minimis incipit ſanguificatio duce Iecinore. Nota etiam Situm Venæ Portæ: quæ eſt extra concauũ Iecinoris tendens verſus inteſtina: & verſus ſtomachum: Omentũ: & Lienem cũ octo ramis: quos oẽs vide cũ diligentia ſi potes anteq̃ inteſtina abijciantur.

¶ De inteſtino Recto.

I Stis expeditis. Primo videndum eſt Rectum ſeu longaon: q eſt fece mundandum: ipſam manibus exprimendo in Colon: & ſuum extremum verſus Colon eſt in duobus locis ligandum: & inter ligaturas ſecandum. Sua enim poſitio eſt ab Ano ad ſuperiora per Ventrem aſcendẽs circa palmum/paucas habens Venas meſeraicas/ quia ſuum contentum parum nutrit/ terminatur circa Ilium ſiniſtrum: vbi incipit Colon: Rectum vnitum.

De Colo intestino.

NOtabls Colon esse sitũ in sinistro: & circa Renẽ sinistrũ ascendit: & ibi est strictus: vt cedat locũ Spleni quẽ cooperit & cui alligat/ tendit ab hinc ad dextrũ latus/& supequitat Ventriculũ & ei alligatur: hinc fit syncopis secessus tpe: hinc suus dolor crescit sumpto cibo/ sed dolor Renalis crescit in secũda digestione/alligat Omẽto: a quo & ẽt a ventriculo humectatur/tegitur penula Iecinoris in qua est Cystis bilis/ ideo sub nigrũ est & amarũ: est cameratũ seu cellulatũ/pituita abundat. Cucurbitini & etiã alij vermes in isto generãtur: in ipso etiã stercus acquirit figurã inequalẽ/in isto fit rugitus paꝝ ante ascelandi horã: Taliter est situatũ vt a superiori ad inferius melius graue descendat. Ex suo situ habere situs clisterizandi: & locus applicationis medicaminũ in colica: Sua quantitas est conspicabilis: Sua substantia est carnea parũ: & neruea: ac pinguis & Solida: ut resistat Duris & acutis. Notabiles etiã habet venas Meseraicas per quas meat chilus & sanguis.

¶ Sua propria passio est Dolor ventosus: in hoc generantur lapides & coria a pituita exiccata: istis visis potes excarnare Colon a Mesenterco cui alligatur/& Dimitte Rectũ in loco suo vsq; ad Anatomiã Ani: quæ nõ põt perfecte uideri: nisi quãdo facies anatomiã virgæ: & vesicæ.

¶ De Sacco Intestino.

HVic intestino circa os anche infra Renẽ in latere Dextro locatur intestinũ vnũ: Cecus: Saccus & Monoculus Dictus / quia pendet vt Saccus/& vnicũ habet orificiũ per ꝙ trahit & expellit feces in Diuersis tamẽ horis trahit ab Ileo & expellit ad Colon / in isto fit maior Digestio q̃ in alio intestino: Est.n. alter ventriculus/primo attrahit/Deinde Digerit/postea ad Colon expellit.

¶ Sua quantitas est circa palmũ per longũ/latũ est vt Colon & etiam plus/non est Mensetereo alligatum: sed pendet in ventre. In isto generantur vermes/serpentes Dicti.

¶ Hoc tñ intestinũ sępe repit frustratũ ĩ natura: qa nihil opat De p̃dictis/ & tũc repit etiã alligatũ Colo intestino & ileo/& est tãq̃ additamentum quoddã: & sua figura apparet cõpacta stricta: ĩ tus tñ est vacua/& est minor Digito minimo man⁹ p latũ/& est longitudinis triũ vnciaꝝ vel circa.

De Ileo Intestino.

HVic intestino Sacco ascendendo ĩmediate alligatur primum De gracilibus Dictũ Ileon/& longũ/& reuolutũ seu inuolutũ/cui⁹ substantia est gracilis/sua figura oblonga est & rotunda / quantitas est longior q̃ oĩa alia intestina simul/in isto ĩtestino sunt plures meseraice q̃ in aliquo alio propter suam longitudinem/Situs suus est magis circa

ilia est tamen alibi per ventrē: Alligatur Mesenterio: a quo debet excarnari/ vt alia intestina superiora bene videas: Sua propria passio est iliaca dispositio/ & passio dicta miserere mei: in qua stercora transeunt ad os.

¶ De ieiuno intestino.

HVic ileo continuatur Secundū de gracilibus: Ieiunū/ hira/ & hillas & sterile dictum/ siue vacuū: & est vacuum / quia est propinquum iecinori a quo euacuatur: attrahēdo ab eo chilum/ & expellendo in eo contenta/ mediante bili a Cysti circa Duodenū in ipso ingrediente/ plures Meseraicas habet aliquo alio intestino sibi pari in longitudine: vt cito succurrant iecinori/ est tamen magis vacuū in sua supiori parte iuxta Duodenum/ & non est totaliter rectum / sed incipit reuolui vbi alligatur ileo: & ideo pro parte est tectum: & pro parte inuolutum / color eius est citrinus: qa iecinori vicinus: est similis ileo in substātia & figura: Sua quantitas est conspicabilis/ non multa tamen/ & suus situs est circa regionem Hepatis/ & parum infra: in medio tamen ventris.

¶ Istis visis potes excarnare etiam hoc intestinū sicut alia a Mesentereo/ vt melius videas Duodenū: quod cognosces in sua longitudine a stomacho infra: esse in quantitate quantū sunt duodecim digiti per latum a stomacho versus inferius.

¶ De Intestino Duodeno.

VLtimo loco est videndum supremū de gracilibus dictum Duodenum & Dodedactilon: cuius quantitas per longū apparuit supra: & sua latitudo est minor omni alio intestino: & est tanta quāta est porta inferior ventriculi dicta græce Pyleron/ latine Ianitor.

¶ Sua substantia est gracilis: Non est reuolutū sed rectum: alligatū ventriculo versus suū superius: & alligatur Mesentereo/ circa Ieiunū etiā alligatur Cysti bilis: per canale ꝙ portat bilem ad intestina mundificanda/ a pituita principaliter & a fecibus.

¶ Iste canalis ingreditur diagonaliter in isto intestino inter tunicam & tunicam: ne reascendat bilis & forte Chilus ad Cystim.

¶ Istud canale cū cautella considera/ & conserua pro Anatomia prædictæ Cystis: sua iuuamēta/ sunt suscipere a ventriculo digesta: & transmittere ea ad alia intestina: patitur omne genus morbi.

¶ De Mesentereo.

HIs visis incide Duodenum infra porum ad ipsum venientē a Cysti bilis: primo ligando eum/ ne in ventriculo cōtenta exeant/ & alia intestina eijcias/ si ea prius excarnasti caute vt prædictū est a Mesentereo seu Eucaro: quod ab aliquibus etiam dicitur lactes. Hoc membrum est inter ipsa intestina locatum, in eorum centro ea ligans dorso &

compositũ est pelliculis duplicatis:& ex Pinguedine & Glandulis/in quo sunt Venæ multæ ab Hepate venientes/quæ communiter vocantur Meseraicæ/& a Gal. dicuntur manus Hepatis/quia rapiunt ab intestinis materiã sanguinis/& illã dant hepati. Et istæ Venæ sunt ex Ramis venæ portæ: in isto membro sunt etiam aliquæ Arteriæ.

¶ Hoc membrũ est bipartitum: Prima pars est in superiore parte ad Ieiunum & Duodenum alligata/quæ est valde glandosa/& habet suas pelliculas simplices:& per istam partem transeunt Venæ portæ ad Ventriculum/ad Splenẽ/& ad Omentum/hæc pars in porco est saporosi gustus/& vulgariter vocatur Dolce morso/& etiam Brisaro/& Bocca saporita/in istis magnis glandulis continetur interdum materia causans ægritudinem: quæ vocatur melancholia mirachia.

¶ Alia pars hui⁹ mẽbri est alligata alijs intestinis. Cuius pelliculę sunt duplicatę: quia magna alligant mẽbra dorso:& hæc secũda pars ab omnibus habetur pro vero Mesentereo ista duo mẽbra nutriuntur a venis portę.

¶ Sua quantitas & figura apparent/prima est minor secũda: sua complexio est frigida: Colligantur dorso/mediante Siphac.

¶ Iuuamenta eorũ sunt ligare intestina dorso:& substentare Venas meseraicas:& alias venas portæ/& humectare feces intestinorum.

¶ Numero sunt duo membra etiam apud vulgares/possunt pati omne genus morbi: istud membrũ seu mẽbra debet dimitti in suo loco vsq; quo visa sit Anathomia Venarum portę.

¶ De ventriculo qui cõmuniter dicitur Stomachus.

Expedito mesentereo per duodenum supra relictum infla. Ventriculum: quantum potes: propter eius magnitudinem vltimã videndam: Deinde reducas ipsum ad inflationem mediocrẽ: vt melius videantur in eo requisita.

¶ Et primo notabis eius locũ: qui est in medio totius remotis extremis: & est immediate subsepto transuerso/a dextris habet Hepar:& a sinistris Splenẽ/infra se intestinum Colon/& alia intestina/ante Omentũ & Abdomen/posterius Dorsum & contenta in eo /suus situs est obliquus: sub diafragmate dorso alligatus/pars eius superior est in sinistro: vt cedat hepati in dextro/& in alto locato:& vt ad os eius facilius vadat melancolia a Splene/pars eius inferior est in dextro: vt cedat Colo/qui est ĩ sinistro magnũ occupans locũ: est tamẽ sua pars inferior in dextro versus portanariũ minor q̃ in sinistro versus Colon: q̃a in dextro Iecur occupat maiorem locum q̃ Colon in sinistro locatũ: pars etiã eius inferior est in dextro aliqualiter ne orificia sint directa:& vt cibus retineaẽ melius/& vt colera a Cysti facilius intret Duodenũ continuũ: parti ipsius inferiori.

¶ Sua substātia est neruea a p̄dn̄io/suus color patet: sua figura est rotunda arcualis ad modū maurę cucurbitulę/sua quantitas patet.

¶ Colligant cordi p Arterias/hepati & Spleni p venas/cerebro p neruos descēdētes/alligat Ano p intestina/& Ori mediāte gula/alligat Zirbo ante versus/hēt duas tunicas veras/intrinsecā magis nerueā pp appetitū: & magis grossam: rugosam: & durā: q̄a obuiat cibarijs duris / quæ durior est in pte supiore: & ēt magis sensibilis/hēt extrinsecā subtiliorē declinantē ad naturā paucę carnis/intrinseca aliquo modo nutritur a chilo/extrinseca nutritur a vena portę/intrinseca habet versus interius villos longos: attractioni seruientes: versus exterius habet obliquos retinētes/extrinseca habet Villos latos expellentes.

¶ Sum fundū seruit digestiuę mediante exteriori tunica: & mediante calore membroꝝ circūstantium: Est tamen ei virtus propria occulta digerendi: sicut Matrici generandi: & hepati sanguificandi: suum superius seruit appetitui adiuante melancholia a Splene ad os eius emulgente: & propter hoc Reperitur sæpe nigrum.

¶ Habet ēt Ventriculus tunicā cōem inuoluentem ipsum: & alligantem dorso ortam a peritonio grossiorem quocūq̄ alio membro in ventre inferiori cōtento: excepto Mesentereo in quo est duplicata/& est talis in Ventriculo propter extensionem cibariorum.

¶ Corpus eius est alligatū dorso cū orificio suo supiore.s.inter.xij.&.xiij. Sphōdiliū dorsi: qd̄ orificiū ꝓprie dr̄ Stomachus/ & ibi ponunt medicinæ pro cōfortatiōe appetitus: & hoc orificiū ē i extrēo inferiori Gulę seu Meri: q̄ pforādo diafragma ascēdēdo cōtinuat Oris extremo/maxīe sua interna tunica: & hoc orificiū claudit a dyafragmate ne corporis iclinatiōe cibus facile redūdet: Alligat ēt dorso cū sua pte inferiori.s.cū pyluro alias pyloron/seu portanario in loco vbi Duodenū a Mesenterio alligat dorso/reliquū vero ipsius est solutū: & mouet de facili vndeq̄q̄: Et portanariū est altius fundo continente cibaria: ne de facili descendat cibus.

¶ Numero ē vnū mēbrū: sua cōplo ex pte cōponētiū est frigida & sicca.

¶ Sua iuuamēta sunt appetere/Retinere: & cōcoquere cibū: & dare ptē grossam intestinis/benignā āt & digestā alijs mēbris: mediāte Hepate.

¶ Passiones omniū modoꝝ patit: & pp eiꝰ magnū sensum ei cōpatit cor & cerebrū.

¶ De Splene.

Relicto Ventriculo in suo loco pro venis portæ videndis: Splenis seu Lienis anatomiæ est vacandum: & primo videbis ipsum in hypochondrio sinistro situm: hærentem ꝧm suum paruum cō cauum Ventriculo: & ꝧm gibbum contiguum costis dorsum versus & versus latera: tectum peritonio.

¶ Eleuabis tamen cadauer: ac si sederet: vt melius videas eius situm/ qui est infra dyafragma/ immediate in hypochondrio: maxime in viuo: in mortuo vero iacente/ videtur esse sub costis: quia sua grauitas impellit dyafragma de facili ad superiora: quia pulmo est vacuus & Rarus/ de facili cedens: potes etiã aliquas costas mendosas eleuare: vt melius videas Splenis situm: sic etiam facies in Anatomia hepatis: propter prædictam causam: Conueniret etiam aliqualiter hic modus in demonstrando stomachi situm: qui etiam iacendo cadauere propter inanitionem pulmonis: videtur esse cũ aliquali sua supiori parte sub ossibus pectoris magisq̃ naturaliter sit in viuo.

¶ Figura sua est quadrata aliqualiter lunata/ Raræ substantię: colligatur cordi per magnas arterias (quas videre debes) subtiliantes sanguinem grossum/ qui subtiliatus Splenẽ nutrit: hepati ligatur per ramum portæ. Cerebro per neruos: Mesentereo & Omento per Venas: & Siphac per panniculum tegentem/ stomacho per plures Venas: alique quarum nutriũt sinistrum ventriculũ: & vna emulget ad os eiusdem melancholiam: quantitas sua est nota/ sua complexio ponitur calida & humida: & propter contentum ponitur opposita. Numero est vnum membrum/ iuuat totum corpus expurgando massam sanguinariam a fece: & ideo Risum prouocat/ interdum sanguificat/ incitat appetitum/ iuuat digestionẽ Stomachi/ omne genus morbi patitur: & in eo est aliquando peculiare cursus & fortis motus impedimentum: & traditur eo exempto per vulnus animalia interdum viuere: & sunt qui putant sui magnitudine risum adimi: & interdum mutauit locum cum Iecinore: sed prodigiose.

¶ De Hepate siue Iecinore.

VIsis prædictis cadauer vt supra patuit est eleuandum: vt hepar monstret suum situm/ qui est immediate infra Dyafragma in hypochrondio Dextro/ in homine magnum: quia est animal calidum & humidum/ lunaris est figurę: eius concauum est versus ventriculum/ gibbum vero est contiguum costis versus Dyafragma superius tamen & versus latera: & Dorsum versus.

¶ Sua substantia est caro ipsius & Rete ex venis cõtextum in Ipso Dispersis: sua caro est sanguis coagulatus/ habet quinq; penulas interdum quattuor & tres/ interdum duas.

¶ In concauo/ est vna Vena Dicta porta: quæ ipsum ingreditur cum quinq; Ramis ad minima per totum versus gibbum Dispersis: vt chilus in eis ad minima Diuisus/ melius transmutetur in sanguinem.

¶ In concauo etiã est Cystis parua mundans sanguinem abili siue a colera anteq̃ transeat ad gibbũ, In concauo etiam in vena portę ingreditur

Vena vmbilicalis adnutriendũ foetũ in utero matris.
¶ In gibbo est vna vena: Chilis Dicta: etiam cum quinq; ramis ad minima per totum corpus eius Dispersis/ Minimi rami chilis coastomantur seu vniuntur cum Ramis portæ & ab eis sugunt sanguinem Depuratũ a colera & a melancholia: mixtum tamẽ aquositati: qui in gibbo vlteriorem acquirit Decoctionem.
¶ Hepar euentatur in parte eius gibba a septotransuerso & a Vena Chili per ipsum ascendente ad Cor: per quam alligatur ei/ habet etiam Arterias paruas in concauo eius: per quas euentatur: hæ arteriæ veniũt ab Aorta ibi propinqua cum Difficultate visibiles/ alligatur Metaphreno per pãniculum suum suspendentem: & Abdomini per Venam vmbilicalem/ Cerebro per neruum/ Mediante tamen panniculo orto a peritonio a quo circũuoluitur: Alligatur etiam omnibus membris habentib9 venam/ sua complexio est calida & humida. Numero est vnum / partes ipsius sunt propria caro: Vena portæ: & Vena chilis/ Arteriæ: Neruus cum pãniculo/ & Cystis choleræ: sua operatio est sanguificatio: Sua propria passio est hydrops: patitur tamen omne genus morbi.

¶ De Vena Portę.

Extra substantiam hepatis est etiã vena Portæ: teste Gal. sic dicta a viro versuto circa naturam: & ab illo remansit nomen vsq; nũc quod Hyp: & totus cetus Asclepiadis laudauit / quia portant sui Rami præelaboratum in ventre cibum ad totius animalis Digestionis locum: quem vocamus hepar.
¶ Hęc vena extra hepar habet octo partes: Duę sunt paruæ/ sex maiores/ vna ex minoribus habet Duos ramos/ unus nutrit Duodenũ: & alter Mesenterium/ Duodeno cõtiguum.
¶ Alia vena minor nutrit ventriculum iuxta portanarium.
¶ Prima ex sex maioribus nutrit partẽ latam exteriorem ventriculi.
¶ Secunda cum aliquibus ramis vadit versus Splenẽ: a qua primo vn9 Ramus vadit ad Mesentereon nutriendum: Deinde vnus alter magnus ramus vadit ad Splenẽ: qui in uia in plures Diuiditur ramos/ quorum vn9 magnus nutrit sinistram partem inferiorem ventriculi.
¶ Hicmet Ramus sequitur ingrediens Splenẽ: & emittit a se Duos Ramos/ quorum unus ascendit/ alter descendit: ascendẽtis tres sunt partes: vna pars nutrit Splenẽ/ alia nutrit superiorem partẽ ventriculi: altera ps transit ad os eius emulgendo melancholiam ponticã pro appetitu incitando: quæ ut plurimum egreditur cũ fecibus per intestina.
¶ Vena prædicta Descendens bipartitur: vnus ramus nutrit Splenẽ: alter vadit ad Omentũ in parte sinistra & ipsum nutrit.

¶ Tertius ramus ex sex prædictis vadit a sinistris ad Rectum intestinum suggendum.
¶ Quartus etiam ramus ex sex maioribus in capillares spargitur Ramos/quoque aliqui ad Dextram partē ventriculi nutriendam vadunt: & aliqui vadunt ad nutriendam partem Dextram Omenti.
¶ Quintus ramus vadit ad Mesentereon in loco: vbi alligat colo.
¶ Sextus vero vadit ad Mesentereon in parte: vbi alligatur ieiuno & ileo cū suis ramis: qui dicuntur Venę meseraice: & hæc est satis magna: Substantia harum venarum est qualis aliarum. Sua quantitas & suus principalis numerus: & situs: & figura ac colligantia patent: sua cōplexio est frigida & sicca/sed ratione contenti est calida & humida/suum iuuamentum est prelaboratū cibum ducere ad hepar: digestionem etiā secūdā inchoat cum suis ramis: portat etiam nutrimentum ventriculo: Spleni & omento/& intestina nutrit: passiones omnium modorum patitur: & presertim opilationes & etiam apertionem suarum meseraicarum: & interdum scisuras: & cōpatitur hepati in omnibus eius morbis.

¶ De Cysti (cōtinente colerā siue bilem) quę dicitur Fel.

CYstis bilis uel colerę Fel Dicta: est folliculus siue saccus incōcauo hepatis adhęrens penulæ mediante eius: cōpositus est ex substātia panniculari: subtili: solida: carente sanguine: vnā sola hñs tunicā: rectā panniculo tegente hepar: in ea sunt villi omniū modorū: interius habet longos & obliquos: exterius latos.
¶ Sua substantia est subtilis: quia nō Digerit aliquid/& Dura est vt resistat acuitati colerę/habet vnū porū intrantē folliculū immediate (qui Dicitur cōis) maiorē alijs/qui secundū aliquas tripartitur.
¶ Vnus vadit ad hepar cōtinuatus cū vena portæ: a qua trahit colerā per angustas vias/in isto poro sunt villi longi tantum.
¶ Vnus alter porus vadit versus intestina: qui est binus: in certa Distātia/cuius vna pars vadit ad Duodenū versus ieiunū: ut mundet intestina a flegmate & fecibus: propter acuitatē colerę per eū transmisse: & istæ porus ingreditur Dyagonaliter in Duodeno inter tunicā & tunicā eius: ne colera: & in intestino contenta: retrocedant & opilent eum.
¶ Alius secundū aliquos vadit ad pyloron ventriculi ad confortandū Digestiuā cū sua colera/qui si est magnus facit hominē infelicē propter continuū colerę vomitū: & istū porum aliqui negant: per collū cōmune fit attractio & expulsio:
¶ Sua quātitas & figura patet: Numero est vnū membrum/colligatur cordi per arteriā paruā q̄ habet: & cerebro per neruum paruum/cōplexio eius innata est frigida & sicca.

¶ Sua iuuamenta sunt expurgare sanguinē a colera: & calefacere hepatis digestiuā: & ipsum a putrefactione seruare: cōfortat etiā vētriculū: & ipsum mundat a pituita: & iuuat expulsiuā intestinoꝝ / interdū: homo caret felle / hic tamē est valitudine infirma: & breuioris vitæ.

¶ Passiones omnium modoꝝ patitur: Sua propria passio est oppilatio: per quā causatur morbus regius seu Ictericia: & si est oppilatio, in poro cōmuni: & corpus nō expurgetur a colera: tunc fiunt ęgritudines colericę diuersorū modoꝝ / feces tamen possunt esse colorate.

¶ Si vero est oppilatio in colo tendente ad intestina & ad portanariū: tunc feces sunt discoloratæ: & etiā colera nō expurgatur a Cysti sed regurgitat ad hepar: & causat diuersas ęgritudines colericas.

¶ Et si in colo versus hepar fiat oppilatio: feces poterunt esse coloratę aliquo tempore: & causabit etiam ęgritudines colericas diuersorū modorum: sed durante oppilatione feces erunt discolorate / cætera diximꝰ in cōmento supra Mundinum.

¶ De magna vena Chili: & Aorta descendentibus: & mulgentibus.

Visis prædictis abijcias Mesentereon: Splenen: & Hepar: de cuius parte gibosa reserua illam partē a qua immediate exit cannalis magnus Venæ Chilis: vt possis uidere eius ortum: relinquendo tamen ventriculum detumefactum in suo loco: vt de eo videātur etiā aliqua alia.

¶ Primo videbis a gibo hepatis exire venam magnā: quæ dicitur patigiba: & Chilis: & concaua: & venarum materia qua ad omnes partes animalis mediantibus suis ramis dispensatur sanguis: cuius sunt conceptabula: Hæc vena est subtilis: porosa & lenis / non bitunicalis sicut Aorta Arteria / ne plurimum temporis contineat sanguinem: qui grossus est: sed vt cito membra nutriat: est etiam talis quia motu caret: Arteria vero subtilem vehit sanguinem qui ab aliquibus spiritus vitalis nominatur: hæc continue sistolat & diastolat / ideo dura / grossa & compacta est: ne rumpatur: & est talis vt diu contineat subtilem in ea contentum sanguinem: qui propter motum resolutioni disponitur: Huius venę pars superior ascendit ad cor & vltra perforando dyafragma: quæ vocatur chilis ascendens de qua suo loco dicetur.

¶ Hæcmet vena descendit dorso herēs directa: & vocatur chilis descēdens: quā cōcomitatur magna arteria descendens: Aorta vocata: quam cum diligentia vide simul cum vena: Vena tamen est supra arteriam / & sunt ambæ peritonio inuolutæ.

¶ In descensu ab vtroq; earum: primo diuiduntur Rami: qui vadunt ad fascias seu panniculos Renum: cum vero sunt in directo Renum:

Vena pariter & Arteria emittunt a se vnum notabilem Ramũ a dextris: alium a sinistris: qui sunt Renibus cõtinui: hi rami dicuntur emulgentes/ vt plurimũ dexter Ramus est altior sinistro : quia debet esse propinquus epati/ vt cito mundet ipsum ab aquositate in chili contenta: & sinister est depressior: vt suus Ren cedat Spleni depressiori hepate: ista orificia nõ sunt sibi directa: vt attrahatur a propinquis primo: a longinquis secũdo: & ne attractio sit se se impediens.

¶ Ab ista Vena simil'r & ab Arteria magna sub Renib⁹ aliæ multæ separantur Venæ & Arteriæ: quæ Rectum/ Vesicam/ Matricem/ & partes sibi vicinas nutriunt. Sicq; in directo cuiuslibet sphondyli ab vtraq; earum/ vnus Ramus ipsum ingreditur: & spargitur in musculis sibi vicinis/ ex prędictis etiam Ramis intra quẽlibet sphondylum: ingrediũtur Rami subtilissimi: qui Nucam/ pãniculos/ & ligamenta sphondylos ipsam Nucã inuoluentes & ligantes cibant: vt in ipsorũ sectione videbis/ ex prædictis etiã Ramis/ aliqui vadunt ad musculos & ad membranam Abdominis.

¶ Hæc Vena pariter & Arteria: circa os sacrum infrã sphondylos Renũ bifurcatur in duas partes ęquales ad formam litteræ græcæ: quæ Lamda dicitur/ istas Arterias bifurcatas aliqui vocant sempiternas: in quibus ingrediuntur duæ Arteriæ Vmbilicales/ vna quarũ est a dextris/ alia a sinistris/ quæ ad latera vesicę in ipsas descendunt.

¶ Istę Arterię & venę bifurcatę/ vna a dextris/ alia a sinistris versus coxas descendendo: ßm aliquos in quolibet latere in decem diuiduntur partes/ quarũ vna nutrit inferi⁹ dorsi p lũbos vesus Renes dispersa/ ĩtra & extra.

¶ Et vna alia pars in capillares Ramos diuisa nutrit peritonion.

¶ Et vna nutrit musculos profundos coxę.

¶ Et vna nutrit musculos ani. & ab ista oriuntur venę hemoroidales.

¶ Et vna nutrit collum & os matricis/ a qua etiam duo Rami vadunt ad Vesicam: vnus ad fundũ: alter ad collum ipsius: & qui ad collum: in fœminis paruus est/ in viris vero magnus propter virgam.

¶ Et vna alia de decem vadit ad partes pectinis.

¶ Et vna alia tendit ad musculos longos Abdominis: cuius Rami ascendendo continuantur cũ venis pectoris descẽdentibus versus ipsos: & isti simul vniti tendunt ad Mamillas : & ab isto Ramo in fœmina notabiles partes ẽt vadunt ad matricẽ/ a quo Duæ Venæ Arterijs non associate per abdomen vsq; ad Mamillas ascendũt/ per quas ipse alligantur matrici. Et ideo in prægnantibus/ & in tempore retentionis præter naturalis menstruorum: vt plurimum tument Mãmę.

¶ Et vna alia ex decem vadit etiã ad matricem in fœmina: in Mare vero vadit ad virgam & ad scortum.

¶ Alia vero vadit ad vniuersos musculos coxę.

¶ Et alia pars quæ decima est: etiam ad coxam tendit: & ista est notabilis: & descendit per interius coxę: & cũ est prope genu sub poplite diuiditur in tres Ramos: quorũ vnus obliquatur versus exterius cruris: & tendit vsq; ad paruum pedem: & hic ramus vocatur sciatica: quia in ipsius dolore incisus confert/ & ortum istius Rami non cognouit Mundinus/ vnus alter ex tribus prædictis descendit per interius vsq; ad pedem: & hic vocatur Saphena: Tertius vero Ramus tenet medium inter prædictos Ramos/ qui omnes cibant crus & pedem/ & de istis fiet sermo in Anatomia magni pedis.

¶ Aduerte tamen quod sunt plures venę q̃ Arterię: teste Gal. xvi. de vtilitate partiũ cap. xiij. & xiiij. & teste sensu: & ratio est/ quia sunt multa mẽbra frigida naturaliter euentatione non indigentes: quibus etiam sufficit paucus spiritus. Ideo non habent arterias multas: & in manibus & in pedibus & in cerebro & in parte superficiali colli: & in cute totius: sunt venæ aliquæ absq; Arterijs: Nulla tamen Arteria est siue vena sibi coniuge: aliaque quarum maxime notabiles/ sunt alligatę simul per pãniculum ortum ab Arteria: & sunt simul vnite: vt firmentur & fortificentur Venę a panniculo prædicto: & vt Arteria viuificet venam: & q̄ vena det sanguinẽ arterię in necessitatibus: de quo fit spiritus vitalis/ & nutritur ipsa arteria: Arterię vero paruę non sunt ligate cũ venis per pãniculũ prędictum quãuis sint inuicem sotie: sed sunt sotie/ vt viuificent & nutriant membra/ teste Gal. vbi supra.

¶ Et venę & arterię appropinquioribus locis vadunt ad sua membra cibanda/ exceptis venis & arterijs Testium & Mamillarum: quæ a remotis vadunt ad ipsa: vt sanguis diu in eis moram tradat: per quã melius digeritur/ & facilius in bonum conuertitur sperma & in lac: & sunt multę arterię & venę sensu in perceptibiles: vt quæ ad ossa: & ad cutem: & quæ ad extrema membrorum tendunt.

¶ Situs harum venarum & arteriarum: & etiam substantia & quantitas & figura patent: Numerus Ramorũ ipsarũ in perceptibilis est: sua colligantia apparet ex dictis & dicendis: sua iuuamenta sunt nutrire & viuificare totum corpus/ passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Accidunt tamen eis morbi cõpositionales de summa opilationum/ quę sunt deteriores opilationibus narium: & intestinorum: & similium locorũ: tum quia sua opilatio prohibet membra nutriri: non permittens sanguinẽ ad ea fluere: tum quia Regugitare faciunt sanguinem ad hepar/ qui facit in ipso opilationem/ vel putrefit/ vel aliquas malas inducit ægritudines: Sua etiam opilatio est mala/ quia sæpe est incognita: & quia male eis ap-

plicantur medicinę: tam intra corpus q̄ extra: suæ solutiones possunt esse a causa intrinseca & extrinseca: cuius tres sunt species: vna cōmuniter dicitur dyabrosis/quæ est venę corosio/a dya quod est de: seu compositio: & brosis seu rosis: quod est comestio: alia species dicitur Rixis/quæ incisio interpretatur. Tertia dicitur Anastomosis/ quod est idē quod apertio & dilatatio venarum: vnde versus/ Dyabrosis venas corodit: Rixis easdem scindit: Anastomasis eas aperire facit.

¶ Venis vero emulgentibus euenire potest iter alios mōrbos debilitas atractionis soliti sanguinis aquosi: Sicut etiā renibus: quare aut non attrahunt aut debiliter/& inde euenit difficultas vel totalis vrinę ablatio: etiā non existente vrina in vesica/in quo casu errant Rudes medici tentantes extrahere vrinā cū Siringa vel alia operatiōe manus de vesica: & iste est casus singularis: vt plurimū inferens mortē: Quē ego vidi pluries: & inter alios cū multis alijs honoratis medicis fui ī cura Magnifici ac Illustris. D. Dñi Galeatij de nobili familia Palauicinorū: qui ab vrinali aquositate in venis totius aggregata suffocatus est: & hæc aquositas induxit ei squinantiam: pro qua applicauimus ventosas sine scarificatione diuertēdi causa: & ventose per poros cutis implebantur pura aquositate/hęc tamen incidenter scripsi ad iuuenum vtilitatem & honorem.

¶ De Renibus.

RAmis emulgētibus prædictis cōtinuantur duo corpora carnea: solida: peritonio tecta: Renes seu Renōes dicta: fuerint. n. duo & nō vnum: sicut Cystis colerę: & Splen: qa aquositas est maior fece & spuma sanguinis: cui requiritur vnū magnū expurgatoriū vel duo parua: & nō fuit vnus Ren magnus: ne coartaret & exprimeret intestina: & ne dorsum redderet inequale: & fuerint duo/vt si ledat vnius operatio alterius firma maneat: & fuere solidi: vt occurrāt multo cū paruo spatio: & ne sanguis exeat cū vrina per aliquem eius porū: & vt non attrahant nisi subtile suggendo ipsum: & vt resistant acuitati Vrinę: fuere etiā solidi quia corpus spissum est fortius ad attrahendum.

¶ Sua quantitas patet/sua figura est conspicabilis: quæ est similis grano fascoli legumini/sua complexio est calida: colligantur cerebro per neruos mediantibus pāniculis inuoluentibus: hepati per venas prædictas: cordi per magnas Arterias: Notauit Gal. magnas arterias in Renibus non esse solum nutritionis & viuificationis causa: cū Renes sint parua mēbra: quibus sufficiebat parua arteria: sed in eis sunt magnæ arterię: quia ipse etiā mundant cor ab aquositate & colera/& dixit etiā: multotiens Aorta trahit a stomacho & ab intestinis sanguinem non purum: immo chilum: quē emulgentes arterię expurgant ad Renes.

¶Ego ipse etiã vidi anno.1521.in studio nostro Boñ.in Anatomizato publice Arteriã vnã ex emulgentibus facere vnũ porũ in parte dextra extra Renẽ/qui in notabili distantia infra Renẽ ingrediebatur porũ vritidem a prædicto Rene ortũ:& ambo per vnũ cãnale tendebant ad vesicam: Hæc tñ etiã arteria emulgens ingrediebatur Renẽ in loco solito:& ĩ isto indiuiduo Renes erant cõtinui ac si esset vnus Ren:& habebat duas venas:& duas arterias emulgentes:& duos poros vritides cũ uno solo pãniculo inuoluente/qui occupabat loco solita Renũ:& etiã mediũ dorsi: quod est in loco inter Splenen & hepar parum infra ea.

¶Dimitte ergo Renẽ sinistrũ in loco suo propter vasa spermatica videnda: & scinde dextrũ in eius cõcauo per mediũ secundũ sui longitudinẽ vsq; ad eius centrũ/cõsiderando locũ Venę & arterię magnę ipsi⁹: quę Renis substantiã in parte eius cõcaua ingrediuntur quibus Ren trahit spiritũ:& nutrimentũ:& supfluitates aquosas totius corporis colera mixtas/hæc omnia mixta per totã Renis substantiã licet solidã transeũt/ qa sunt subtilia.Sanguis.n.non trãsiret solus ad minimas partes Renũ: quia solidi sunt:nisi esset aquositati & colerę mixtus/ quæ omnia mixta assimilantur loturæ carnis a Renibus attractę per emulgentes ab epate & a corde chili Vena & Aorta arteria mediante.

¶Hic sanguis multę aquositati mixtus solus retinetur a Renibus pro suo nutrimento:et aqua cum colera simul a sanguine desecata transit ad certam vacuitatem notabilem existentem in centro Renis:tanq̃ ad lacunam/quam fluuius seu cannalis porus viritides dictus eam ducit ad vesicam:hic porus.Vretra a græcis dictus:est corpus oblongum / pãniculate/solidum/perforatum/a/corpore vesicæ(qa ei assimilatur vt fert) ortum:& ad Renẽ terminatum/quem cum cautela considera & cõserua simul cum Rene pro Anatomia vesicę.

¶Et in Rene non est Rete nec aliud colatorium pãniculare vt putant aliqui:sed Renes facti sunt organa concaua orificijs alijs quidem attrahentia/alijs autẽ emittentia subtilẽ aquosam superfluitatem.

¶Dicebat ergo Gal.4.de vtilita.c.xij.multi deniq; ebriorũ amphoras integras bibentes & ꝓportionale multitudinis potus mingẽtes nõ impediũtur circa discretionẽ/sed paratissime & fallaciter sanguis q venit ad cõcauã expurgat a renib⁹ totus nõ tangentib⁹ venã.Prędicta lacuna habet circa se pãniculũ solidũ perforatũ vltra decẽ foraminibus magnis:p quę mediante certa Renis substantia parua similis papillis mamillarũ mulierum in prędictã concauitatẽ natura emulget vrinam.

¶Renũ colligantia patet ex prædictis / colligantur etiã per paruum neruũ cerebro/mediante pãniculo eos tegente.

Eorum iuuamenta sunt expurgare totũ corpus ab aquositate superflua & colera, Principaliter tamẽ hepar & cor: multa tamẽ aquositas ẽt remanet in alijs venis cũ sanguine mixta/quę dicitur vehiculũ nutrimenti: quæ apparet in sanguine flobotomato vel alia via a corpore extracto.

¶ Patiuntur omne genus egritudinis/quę fere oẽs sunt difficilis sanationis: sicut est diabetes. s. quasi cõtinuũ vrinæ stillicidiũ. Patiuntur etiã debilitatẽ attractiue virtutis/qua mediante vrina non vadit ad vesicã: & isto modo interdũ suffocatur animal vel alia via perit: fit etiam asclitis a tali debilitate. Patiuntur etiã lapides/arenas: & pilos: sed pili generantur seu cõdensantur in poris viritidibus/lapides eius sunt rubei parui sępe oblongi in prędicta lacuna geniti/quãdo renes sunt debilitati nõ potẽtes retinere sanguinẽ vrina exit sanguinolẽta: exit etiã talis quãdo hepar ẽ debile: nõ discernẽs aquositatẽ a sanguineitate separatiõe & quãtitate q̃ oportet.

¶ De vasis seminarijs.

Istis expeditis in vtroq; sexu. Primo notabis in vena magna chili & in Aorta arteria/interdum supra renes/interdũ infra: vnã Venulam & vnam arteriã/quæ ambo ad aliquã distantiã vniuntur se contangẽtes descendendo vsq; ad testiculos dextri lateris.

¶ Notabis etiam duo similia vasa simili modo descendentia & vnita in latere sinistro: ab emulgente vena sinistri renis vnum: & aliud ab arteria Aorta/iste omnes venulæ & arterie sic descendentes vocãtur vasa spermatica pręparãtia: hęc mẽbra sũt circũtẽcta a pãniculo orto a peritonio: a Celso dictus Aegitroides: supiacet vena: subiacet autẽ arteria.

¶ Ista vasa sunt latiora & duriora in Mare q̃ in fœmina / excepto tẽpore impregnationis & menstruorũ: vt patet ad sensum p multũ sanguinẽ tunc in eis retentũ/sed in alijs tẽporibus in Mare sunt duriora & latiora: & etiã semp sunt longiora: quia ad longiorẽ distantiã habent ferre suũ cõtentũ: & sunt talia quia maschulinũ sperma est plus & grossius fœmineo/per quã etiã longitudinẽ vasorũ Maris: suum sperma est magis digestũ: & sperma dextri lateris Mares generat: quia sua materia est magis digesta & mundificata ab aquositate: sinistri vero fœminas/quia frigidũ est & aquosũ: ab emulgentibus prædictis sanguine aquoso repletis veniens.

¶ Hæc vasa ĩ vtroq; sexu cõueniũt in loco/a/quo: sed disconueniunt ad quẽ: Eorũ terminatio ĩ fœmina est intra corp⁹: vt diceẽ in anatomia Matricis: quę postponitur anatomię virgæ & Ani melioris ordinis gratia.

¶ Hæc vero vasa in Mare descendunt ab vtroq; latere vsq; ad os pectinis in fine Iliorũ supra lumbos: & ideo vocantur etiã Lumbaria: quæ vasa supra os pectinis descendendo ingrediuntur ab vtroq; latere in vno velamine pãniculari ab extremis Siphãc pro parte orto/ q̃d dicitur cõmu-

niter Didim⁹ & Cremasteras: & trāseũt ī scorto vsq; ꝑpe testes: vt pōt vi
deri ī vno solo latere reliquēdo aliud lat⁹ ī tactũ pro Anatomia Didimi vi
dēda: Caue tñ ne destruas scortũ ī aliquo latere: sed trahe ad supiora ver
sus pectinē illud vas solũ qđ videre intēdis simul cũ Didĩo suo & testiculo.

¶ Hæc vasa descēdentia vsq; prope Testes sunt valde dura: & sunt sicut varices reuoluta/ vnde variciformia vacantur/ quæ cũ obuiant Testibus (circa quos reuoluuntur) ne eos sua duritie lędant/efficiuntur mollia: & ibi hæc vasa vocantur Epydidima/ & Anēdor/ & Andros.

¶ Ab istis vasis īmediate trāsit materia spermatis ad Testes: in substātia quoq; acquirit albedinē & virtutē generatiuā: & a Testiculis euomĩt iterũ ad prædicta vasa mollia Epydidima noĩata: a quibus transit ad alia vasa inferiora ipsis cōtinua/quæ vocantur deferentia/ quoꝝ substātia alba est: & alijs durior: hæc Vasa deferētia in Mare ascendũt a testibus vsq; ad pe-ctinem cũ præparantibus prædictis descendentibus cōtiguata: quæ deferentia sic in supremo ōssis pectinis ascensa ab vtroq; latere intra ventrē reflectuntur/quæ simul cũ Testiculis cũ cautella cōserua: vsq; quo vidisti anatomiam Didimoꝝ/& etiam testium.

¶ Hæc vasa intra ventrē reflexa descendũt inter Rectũ & Vesicā: & ibidem se dilatant in plures cauernas spermate plenas: ideo ibidē hæc vasa vocanĩ cōseruantia & deferentia sperma: & a Gal. duce Eracleo dicuntur parastrata adeniformia: quia ipsa circũdat adenosa caro.

¶ A destris & a sinistris hæc vasa collũ vesicę pforāt: & intra Virgā circa Anũ euomũt sperma/quod postea extra pellitur p cānale virgę.

De Didimis.

HAec vasa simul cũ Testiculis a fundo scorti vsq; ad imũ iliorum in quolibet latere inuoluũtur vnō pāniculo: cuius maior pars orta ē a peritonio/in fine Abdōminis in scorto descendente/qui cōmuniter dicitur Didimus & suspensoriũ Testiculi: a græcis diciĩ Cremasteras: substantiā cuius considera: quæ est ex tribus/& forte secundũ aliquos ex quaĩ pāniculoꝝ reuolutionibus.

¶ Prima est exterior orta a pāniculis spondiliũ: alia est orta a Siphac/seu peritonia iuxta femur intra Abdomen cōtento: quæ dariō a Celso dř.

¶ Ex istis duabus pp suā fortē colligantiā fit quasi vna pellicula sola.

¶ Alia est ex pāniculo immediate inuoluente vasa predicta a peritonio circa dorsum orta/quæ dicitur Aegitroides.

¶ Alia est ex cordis musculoꝝ testiculoꝝ: quæ exigua est.

¶ Cōsidera ēt quātitatē & colligantiā: cōplexionē & numerũ. Figuram habēt cystis: in supiori strictā: in fundo latā quantũ est grossities Testiũ.

¶ Iuuamenta sunt suspendere testes & manutenere vasa prædicta.

¶De Scorto.

EX istis pâniculis & cute cõponitur oscheũ seu scortũ.i.bursa testiũ/ in qua sunt aliqui nerui sensum ei dantes: & aliquę arteriæ & venæ illud nutrientes: & scortũ est vnũ mẽbrũ duobus Didimis cõmune: & est sinus seu camera Didimis testibus: & a seminarijs vasis.

¶Hoc mẽbrũ ẽ p mediũ diuisũ a leui mẽbrana: quæ ab aliqb⁹ dr̃ sutura: & taurũ: & corda: q̃ẽt aliq̃lr apparet in cute exteriori in medio scorti ẜm longũ corporis: huius mẽbri quantitas: figura: situs: numerus: & colligantia patent. Sua cõplexio est frigida & sicca. iuuamenta eius patent.

¶Hoc mẽbrũ cũ didimis: oẽ genus morbi patit. Sua ꝑpria passio est dillatatio eoꝝ: qua mediãte multę fiũt Ramices hernię dictę.s. Zirbalis: Omẽtalis dicta: alia intestinalis: in scorto ẽt fit hernia siue hymea aquosa/ventosa/humoralis/& carnosa: & ẽt varicosa/quæ fit per repletionẽ vasoꝝ seminaliũ factã a sanguine grosso/seu multo & aquoso.

De Testiculis.

INtra ꝑdicta suspẽsoria ab vtroq; latere sunt duo mẽbra glãdosa alba silr̃a carni mamillaꝝ q̃ vocant̃ Testiculi: quoꝝ figura ẽ Oualis: & ideõ etiã oua dñt: caret sua subã sanguine & omni sensu: Sẽtit tñ p suos pãniculos: eoꝝ quilibet hẽt duos musculos pãniculis suis hærentes: vt ipsos custodiant: & eos eleuent ne laxentur.

¶Sua quãtitas/suus numerus: & situs patent: sua cõplexio ĩnata est temperata in actiuis/in passiuis humida: Influens tñ est calida: qua mediante teste Arist. trahunt a toto ad se materiã spermatis sicut ventosa: & a medicis ponitur inter mẽbra principalia: colligant̃ alijs mẽbris principalib⁹/ per venas/per arterias: & per pãniculos: sua iuuamenta sunt conseruare speciem. Passiones omniũ modoꝝ patiuntur.

¶De Vesica.

IStis expeditis eleua Renes cũ poris viritidib⁹ a vesica ortis: intra tunicam eius magis versus collum q̃ fundum ingredientibus dyagonaliter ne vrina regurgitet ad eos/per istos poros interdũ transit ad vesicam lapillus in Renibus genitus: in eis extensionẽ faciẽs cũ intenso dolore/quia sunt neruei vt vesica.

¶Scinde primo corpus vesicæ circa fundũ eius: ꝙ est vnica tunica cõpositũ/in parte cuius exteriori vadunt duo nerui pro sensu ipsius. Primo notando eius sitũ/qui est in inferiori parte ventris in concauitate aqualiculi/in qua est etiam Rectum intestinũ dorsum versus: & matrix in eoꝝ medio/in fœmina.

¶Notabis etiam suam colligantiam: & quantitatem: & figurã: & numerum: substantia cuius est neruea ex neruis ligamenti/inconsolidabilis

si soluatur/in collo carnea est:& ideo ibi cõsolidatur/suũ collũ est virgæ vnitũ per totũ usq; ad extremũ glandis vnde exit vrina.

¶ Sua cõplexio est frigida & sicca: est circũuoluta vno panniculo aperitonio orto/sua iuuamẽta sunt diu retinere vrinã ne cõtinue homo surgat ad eam emittendã: sed quasi cõtinue fluit a renibus ad eã/suam retentionem iuuant certæ carnes glandosæ principiũ sui colli extra inuoluentes & cõprimentes: causantes in ipso collo anfractus aliquos / propter quos vesica nõ mundatur ab aquositate integrę/& suã retentionẽ volũtariam & etiã expulsionẽ iuuat vnus solus vesicę musculus os eius inuoluens.

¶ Passiones omniũ modorũ põt pati vesica/quę sunt interdũ incurabiles: sicut est per grandis lapis: & excoriatio in corpore colerico: & in sene.

De virga.

POst prædicta mẽbra occurrit virga/quę est de substantia ligamẽtali: neruosa etiã & cauernosa est vt spõgia cũ aliquibus tñ musculis/habet virga pariter & lingua plures & maiores venas & arterias q̃ aliud membrũ sibi simile in magnitudine/per prędictas porositates duce imaginatiua virga sola sæpe a spiritu magnificatur & erigitur. In ea enim est virtus naturalis per quã cũ animal mouetur ad coitum inflatur & dilatatur: sicut fit naturaliter motus in corde & in arterijs/in his autem fit semper propter necessitatẽ: in hoc vero aliquãdo cũ necessariũ est/sua origo & situs est ex parte pectinis in medio omnibus nota.

¶ Sua figura est oblonga rotunda/habens in se cãnale p quod exit vrina & spma/sũma pars eius Glans & caput virgę dicta est: & ibi est cõpacta: dura/& obtusi sensus ne in coitib⁹ lædat: istã glandẽ circundat certa pellis mollis: quę dicitur Pręputiũ obediens reuersioni in omni confricatione.

¶ Hoc pręputiũ in parte inferiori in medio tãtũ per longũ alligat maiori parti glandis per certũ pelliculare membrũ a vulgaribus dictũ el filello. Numerus & etiã q̃titas eius patent. Sua cõplexio innata per influentem est calida & humida: colligatur cũ osse pectinis: cũ Adenosis parastaris: cũ vesica mediante cãnali extra riuante vrinã/cũ cerebro mediantibus: neruis ad musculos & ad cutim eius venientibus cũ corde & hepate mediantibus arterijs & venis descendentibus prędictis.

¶ Virga habet in se tria foramina: vnũ latum q; est cõmune spermati & vrinę: & duo parua: per quæ in isto cõmuni ingreditur sperma a vasis seminarijs ante dictis veniens: Ista duo orificia seu vasa ingrediuntur hoc cãnale in loco dicto perineon/qui est locus inter virgã & Anũ/ab istis foraminibus ad vesicam secundũ veritatem istud cãnale dicitur collum vesicę: ab hinc vsq; ad extremũ glandis dicitur foramen cõmune & cannale virgæ: & ab aliquibus dicitur Vretra.

¶ Habet etiam virga quattuor musculos: duos versus suũ inferius ab vtraq; parte vnũ iuxta cãnale vrinę/qui secundũ longitudinẽ extensi sunt & dilatant virgã: & illã eleuant vt sperma p ipsam cũ facilitate penetret. Duo sunt alij eius musculi a radice ipsius versus os pectinis orti: veniẽtes transuersi versus glandẽ in parte eius superiori/qui cum tenduntur virga eleuatur: & cum cessant a tensione deprimitur/ꝙ si vni accidit tensio & alteri non/virga declinabit ad partem musculi tensi.

¶ Vtilitas virgæ est facta principaliter pro conseruatione speciei. Ipsa enim mediante mittitur sperma in Agro naturæ.s. in Matrice: quæ si est moderatæ quãtitatis sicut & lingua laudatur & vtilis est. Ipsius.n. breuitas non ducit sperma ad locũ debitum: & sua nimia longitudo est causa resolutionis spirituum in spermate.

¶ Virga etiam p colligãtiã suã euacuat vesicã ab vrina: cuius signũ est ꝙ pediculis orificio eius extremo applicitus mordicando prouocat eam.

¶ Iuuamenta præputij & pelliculę predictę alligantis cũ glandi sunt prębere aliq̃ delectationẽ in coitu: & tueri glandẽ a nocumentis extrinsecis. Istud pręputiũ eiiciunt hebrei in circũcisionib⁹: operãtes cõtra intẽtũ naturæ. Passiones omniũ modoꝝ patiť virga. sua ꝑpria passio est priapism⁹.

¶ Ad istã anatomiã bene videndã prius notatis antedictis & notato situ Recti intestini: scalpro/falce/vel serra/vel alio ingenio: separa os pectinis a sua parte laterali: & simul cũ osse separa notabilẽ partem cluniũ.s. illã in qua sunt musculi Ani: & eleua rectũ: vesicã: & virgã cũ vasis seminarijs & poris uiritidibus p̃dictis: & pone p̃dicta mẽbra prius lota & mũda a stercore & sanguineitate ĩ eis cõtẽta supra aliquã tabulã: vt p̃dicta melius videas/a/p̃dictis mẽbris cũ diligẽtia solũ os pectinis abijciendo.

¶ Et primo notabis locũ poroꝝ vritidoꝝ prędictoꝝ vesicã ingrediẽtiũ: in eis ponendo specillũ seu radiũ vel aliquod tale: & videbis penetrare eũ diagonaliter p substãtiã corpis vesicę in suã cõcauitatẽ vt prędictũ est.

¶ Istis visis videbis ẽt vasa seminaria prędicta inter rectũ & vesicã ingredi/& cũ incisorio aliquo cũ cautela separa rectũ a vesica/quia in loco isto hæc mẽbra sunt firmissime alligata: & videbis prędicta parastata cauernosa & lata: & ea incidendo videbis sperma ibidẽ contentũ pro duobus vel pluribus coitibus: & hæc vasa terminantur in cãnali virgæ.

¶ Et circa istũ locũ videbis carnem glandosam notabilẽ ad latera colli vesicæ/quæ aliqualiter digerit & dealbat sperma ibidẽ cõtentũ/vel saltẽ cõseruat ne exsiccetur: cõseruãdo etiã in eo spiritũ genitiuum.

¶ Tenẽt ẽt istę carnes ne collũ vesicę exsiccet: & ẽt virgã: ꝙ prę sua lõgitudine extra pẽdens exsiccari & claudi apta est: & pp hoc ista carne carẽt fœminę. Istę ẽt carnes cũ sua aliquali vnctuositate resistũt a cuitati vrinę.

¶ Istis nõtatis potes scindere virgã per lõgũ: & videbis cãnale prędictũ cũ orificijs: p quę ingreditur sperma: quę sunt duo vnũ a dextris/ aliud a sinistris nõ multũ distãtes a cõcauitate vesicę: videbis ẽt corp⁹ uirgę cauernosũ vel porosũ ad istar spõgię nõ multũ cauernosę sed cõpacte aliqͣliter.

¶ De Recto.

NOtatis prędictis debes reminisci dé loco intestini recti supra dimissi pro anatomia Ani: qđ cõsiderabis esse in cõcauitate Aquali culi & terminatur intra Nates in loco dicto Anus a quo exeũt excrementa primę digestionis ordine naturali. Eius pars suprema tendit ad sinistrum vbi intestino colo alligatur.

¶ Considerabis etiã suam ꝗtitatẽ quę patet: & suã figurã: sitũ/ & numerũ vidisti supra: colligantiã habet cũ corde/ cũ hepate & cerebro: cũ vesica in Mare/ cum Matrice in fœmina.

¶ Considera etiã ei⁹ cõplexionẽ/ quæ est frigida. Ideo est intra nates ne lædatur a frigore.

¶ Deinde seca ipsum per longum: & optime lauando: notabis eius inuersionẽ/ quę est ab exteriori interius ascendens per. 4. digitos vel circa. Videbis. n. sępæ terminũ suæ inuersionis: & interdũ nõ uidebis: hæc inuersio mundat ipsum a fece/ quia egerendo rectũ aliqualiter descendit: & hoc optime videtur in equis egerentibus.

¶ Extremitas ei⁹ inferior dicitur Anus & podex & Sphicter: & alia multa hẽt nomina a me recitata in cõmẽtarijs sup anatomia Mundini.

¶ Sua substãtia est carnea & pãniculosa/ q̃ cũ musculis reddit magis carnosa/ ĩ eo est aliq̃ pinguedo extra versus/ ĩ eo sunt villi multi lati & longi: pauci obliqui: longi sunt extra & ĩtra/ iuuãtes expulsionẽ ĩferi⁹ trahẽdo.

¶ In eo sunt. 4. musculi: vnus est in orificio eius extremo: cuti mixto cũ ipso p totũ dispersus: qui constringit Anũ vndequaq;/ quo fit vt stercora integre ab eo mundent: est alter musculus magis intra/ versus caput hoïs eleuatus/ qui habet duo capita & hic cõtinuatur cũ radice virgę: hui⁹ vtilitas est extremũ Ani arctare: post istos est vnũ musculoꝝ par supra alios transuersaliter tendens: cui⁹ iuuamẽtũ est rectũ sursum eleuare/ quo mollificato fit recti pręcipitatio extra inter Nates/ ad certã distantiam.

¶ In extremitate huius intestini apparent plures venę/ in aliquib⁹ notabiles: in aliquibus occultę/ quæ dicuntur Aemorroidales/ paroxismaliter fluentes/ quas considera.

¶ Istę venę oriũt a Ramis venę chilis descẽdẽtis musculos Ani nutriẽtib⁹ multi coꝝ ꝓfluuio vice purgationis vtunt: nec valde debiles ob id fiunt.

¶ Iuuamenta Ani sunt educere stercora hora debita: sui musculi iuuant parastata in emissione spermatis in coitu: cuius signum est ꝙ sunt aliqui

coeuntes simul & egerentes: iuuant etiam vesicam in emissione vrinæ.
¶ Passiones omniũ modorꝫ patitur Anus/quę oẽs sũt difficilis santione: & inter alias/Recti extremitas sicut & matrix ꝑcidit/quã stypticis Retro ducimus. Condylomata etiã seu Tubercula quędã: ficus & etiã fungi inascuntur: Marisca itẽ & Ragadas seu Ragadiæ: quæ ex inflãmatione oriri solent. Hos tamen morbos interdũ lasciua luxuriæ procacitas: & extuãs libido in vtroqꝫ sexu diuerticula quęritando/neglecta natura / non sine ipsa & maiestatis diuine iniuria facit.

De Matrice nõ prægnante.

Visis mẽbris in Mare in ventre inferiori cõtentis/ ad fœminã anatomizandã transeo/in qua videnda est anatomia Matricis. Suoqꝫ Testiũ cum vasis seminarijs & sua vesica.

¶ Matrix q̃ etiã vulua dicit̃ duas habet partes. s. receptaculũ: seu sinũ vel cõcauitatẽ: & ceruicẽ seu collũ: & est mẽbrũ ad ꝓpagationẽ a natura genitũ: substãtia sui Receptaculi est neruea/ex neruis ligamẽti & carne cõfusa mixta: ideo parꝫ sentit: & vnica tunica est cõposita/circũuoluta peritonio: & est Neruea vt extẽdatur in coitib⁹: & vt aggreget apud quãtitatẽ paruã in partu. tota etiã sua cõcauitas mouetur ad centrũ in acceptione spermatis: & illud amplectitur & tangit cũ suis lateribus.

¶ Substantia vero suę ceruicis seu colli est lacertosæ carnis/quasi cartilaginea cũ aliquali pinguedine/hñs Rugã supra Rugã: quę dant delectationem in cõfricando in coitibus: Hęc pars est satis sensibilis:

¶ Sua cõcauitas dr̃ Vter⁹: venter: & Receptaculũ fœtus: fixura q̃ est in orificio ceruicis dr̃ pudendũ muliebre & vulua: & natura: & os genitale.

¶ In hac ceruice locatur virga in coitibus.

¶ Inter ceruicẽ & receptaculũ intrinsecus est certa substantia pellicularis carnea satis sensibilis: in medio ꝑforata: dilatabilis & cõstringibilis/ os Matricis dicta/formam habens capitis mugili: alias Cephali: siue Tencæ piscis: seu Gati nouiter nati: quę in coitib⁹ & partubus & in mẽstruis aperitur ordine naturæ: in alijs vero temporibns maxime cũ pręgnãs est: sic clauditur vt nec subtilis Acus eam ingredi posset nisi violenter.

¶ Ceruicis figura est oblonga: rotunda: concaua: inuiolata tãta est quãta est virga secũ coeuntis: in virgine vero est minor.

¶ Huic circa eius mediũ est pãniculus virginalis ut Rete: cõtextũ ligamentis subtilibus & pluribus venis: quo violata caret/quia rumpit̃ in primo coitu cũ Mare: hic pãniculus vocatur Eugion & Cento/& Imen.

¶ Extremo ceruicis Additę sunt a laterib⁹ pelliculæ: quę ꝓputia dicuntur.

¶ Intra ceruicem parũ versus os pectinis ingreditur collũ vesicæ breue: cuius orificium clauditur a certis paruis Additamentis carneis & pãni-

cularibus a quibus & a præputius antedictis mediante aere fit in erumpgendum aliquis strepitus.
¶ Figura receptaculi est quadrangularis cum aliquali rotunditate: inferius concaua sicut vesica.
¶ Receptaculo versus ceruicem est ab vtroq latere vnū additamentū ligamentale dorso versus anchas alligatum cornu limatiæ formā habēs. Ideo cornua matricis hæc dicta sunt.
¶ Circa hæc cornua vtrinq est vnus Testiculus durior & minor q̄ in Mare/nō perfectæ rotundus sed vt amigdala compressus: in eis generat sperma/non grossum vt in mare: nec calidū: sed aquosū tenue & frigidū.
¶ Isti testes non habent vnicum pāniculum in quo ambo contineantur sicut est scortum in mare: sed quilibet habet proprium pāniculum ortū a peritonio eos circa cornua alligantes: & quilibet eorum habet vnum musculum paruum a quo mouetur.
¶ Istis Testibus implantantur vasa seminaria prædicta / quæ a chili & ab Aorta & ab emulgentibus descendunt dicta præparantia: inde alia vasa deportantia nominata/continue se dilatando vsq ad receptaculū tendunt: & intra matrices concauitatē sperma ducunt.
¶ Horum vasorum orificia fossulæ & cotilidones dicuntur / per ea fluunt menstrua/ab eis fœtus haurit nutrimentū per venas & arterias vmbilicales fossulis prædictis alligatas.
¶ In fœmina nō sunt parastata vasa/nec epydidimū vas: q̄a in fœmina vasa mollia sunt nō ledentia Testes sicut in mare propter eorum duritiē.
¶ Matrix tota cum suis Testiculis & vasis seminarijs est similis mēbris generationis virorum/sed membra virorum sunt completa extra propter suum calorem expulsa: fœminarum vero sunt diminuta intra retenta propter suum diminutum calorem.
¶ Et matrix est quasi conuersum instrumentum. Collum.n.matricis est quasi virga: & eius receptaculum cum testiculis & vasis est sicut scortum. Scorto.n.inuerso intra ipsum est cōcauitas: & extra ei etiam in verso iacent testes & vasa seminaria sicut receptaculo matricis: virorum tamē testes & vasa sunt maiora.
¶ Situs fissuræ matricis est inter Anum & os pectinis / & locus qui est inter vtraq orificia perinion dicitur.
¶ Ceruix a fissura per ventrem supra ascendit vsq ad receptaculum: cuius locus est inter rectum & vesicam. Hæc omnia sunt in concauitate Aqualiculi per longum sita.
¶ Receptaculū q̄titas in puellis exigua est: & minor sua vesica: nec cōpletur sua concauitas nisi cum compelmento augmēti corporis cuius est

in adultis verò (nisi grauida sit) est non multo maior q̃ manu comprehẽ datur: Crescit tamẽ propter menstrua/parietes quasi carneos/densos & grossos habẽs: in prægnante vero est maxime dilatata & subtilis magis neruea apperens: & tunc ascendit versus vmbilicum plus & minus secũ dum fœtus quantitatem.

¶ Vnicã cõcauitatẽ seu cellulã habet: quę tñ aliqualiter circa eius fundũ in binas partitur: acsi essent duę matrices ad vnũ collũ terminatæ.

¶ In parte ei⁹ dextra vt plurimũ alligãtur mares/in sinistra fœminæ.

¶ Colligatur cerebro per neruos/cordi per arterias: hepati & mamillis per venas/recto intestino per panniculos vesicæ per collũ eius: quod est breue nõ penetrans extra sicut in mare/anchis per cornua: sed a cornibus supra: Receptaculum est vndequaq; solutum: & ideo præcipitat ad latera: & interdum suum receptaculum exit totaliter extra corpus per collum seu ceruicem ipsius.

¶ Numerus eius patet: & forte non errat qui dicit esse duas matrices/ quia sunt duæ concauitates: vt duę manus concauæ se inuicem tangentes vnico pãniculo coopertæ ad vnum cãnale terminatæ.

¶ Et vt aliqualiter tibi satisfacias de sua figura: loco: & situ/videas infrascriptas figuras ĩmediate sequentes/ad quas videndas / non veniat qui non est ingeniosus & expertus in lineis & vmbra/seu in pictura: quę multum iuuat medicos & alios multos artificis. Complexio matricis innata actuata per influentem est calida & humida. Sua iuuamenta sunt expurgare corpus a superfluitate sanguinea naturali: conseruare tamẽ principaliter spetiem.

¶ Potest pati omne genus morbi/sępe procidit: & tota potest extrahi a corpore durante valitudine: vnam matricẽ corruptã ego vidi extrahi integre in terra Carpi a genitore meo: quę sanata est & diu vixit.

¶ Ego etiam Bononiæ extrahi vnã aliam integre quæ erat cancrenata anno. M. D. VII. de mense Maij quę superuixit sana.

¶ Vnam aliam corruptam me præsente nepos meus ex fratre Damianus extraxit integre in cætu doctorum & multorũ scholasticorum anno Domini. M. D. XX. Die. V. Octobris. Ista vltima nomine Gentilis: erat vxor Christophori Brianti de Mediolano/habitatoris Boñ. in contrata dicta lo inferno/quæ hora ista. 1522. decima Nouẽbris est sana & exercet negocia familiaria.

¶ Si maiora queris vide cõmentaria mea supra Anatomiam Mundini: & ibi habebis de Matrice prægnante & alia multa/ & hæc sufficiant de Anatomia Ventris inferioris.

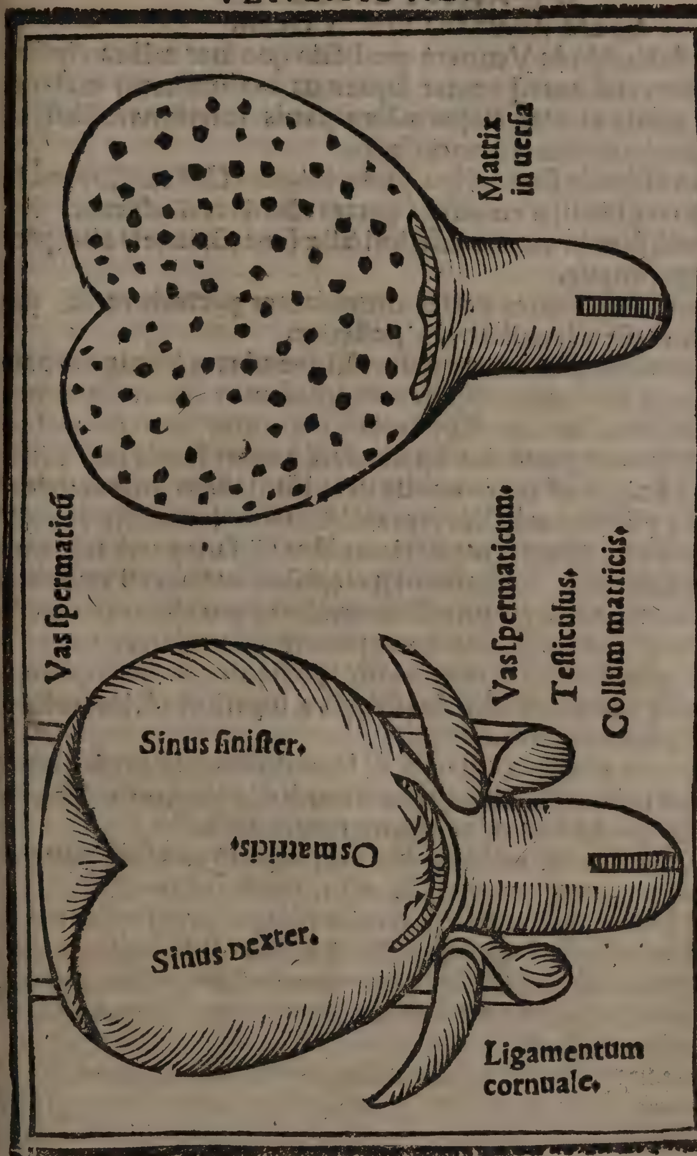
¶Habes i hac figura matricẽ cũ suis cornibus ad latera: ista quæ sũt testiculi in suo loco naturali alligati vasis seminarijs / q̃ vasa terminant̃ ad corpus matricis vt vides & oriunt̃ supra circa regionẽ renũ ab emulgẽte & a vena chili / vt supradictũ ẽ: & hæc matrix ẽ figurata magna / ac si eẽt prægnãs: in pte cui⁹ anteriori est vesica cũ suis poris viritidibus: & collũ vesicę terminat̃ i collo matricis parũ supra fixurã: quæ dicit̃ vulua: & testiculi in hac figura sunt in loco suo debito: hæc tamẽ melius videntur anatomizando fœminam prægnantem: & etiam non prægnantem.

¶ Habes ĩ hac figura matricē integram cū cornibus & teſticulis ſupra cornua & vides q̄liter vaſa ſeminaria vadūt ad teſticulos: & a teſticulis ad matricē ſed teſticuli nō ſunt ĩ ſuo loco naturali qa loc⁹ ſuus naturalis ē ĩfra cornua ſed ſic ſunt ſupra cornua ĩ hac figura qa melius vidētur ĩgredi ĩ eis vaſa ſemĩaria/& vides in hac figura q̄liter os matricis eſt ſupra collū quod os eſt illud foramen ꝙ vſ ſupra collū matricis.

¶Habes i vẽtre huius figuræ Matricem apertam in qua vides puncta aliq̃ nigra indicantia capita venarũ quę dicuntur cotilidões: habes præterea Matricem inuersá extra vẽtrem: & est illa figura supra q̃ vides Digitũ indicẽ præsentis figuræ & in fundo Matricis est certa depressio vt uides/quę est illa quæ Distinguit sinũ Dextrũ a sinistro: nec in Matrice reperitur alia Diuisio: & illa puncta nigra sunt cotilidones: & vides qualiter collum Matricis est sine cotilidonibus: & vides qualiter collum assimilatur virgæ virili.

Quia decies repetita placere solent: habes hic duas alias Matricis imagies quarū vna est in uersa: ī qua vides qualiter p totū in receptaculo sūt multa vestigia nigra indicantia rotidē Cotilidones: qui tamen non sūt in collo. In alia figura vides matricē naturalē cū testiculis & vasis spermaticis: & ligamentis cornualibꝰ quibus alligat anchis: vides etiā collum & os/p qđ exeunt mēstrua & fœtus: & ingreditur virile semen.

¶ De Anatomia ventris medij.

VIsis prædictis scinde Ventrem mediū: in quo sunt mēbrā vitalia: cum quibus etiā anteq̄ venter supremus anatomizetur melioris ordinis gratia videbis aliqua mēbra partis anterioris colli: & aliquas faciei partes intrinsecas & extrinsecas.

¶ Partes primo videndæ sunt mēbra pectoris/quod Cassus/Clibanū & ab aliquibus thorax dicit: In eo.n.sunt partes cōtinētes & cōtente.

¶ Et continentiū sicut in ventre inferiori/aliæ sunt cōmunes/ aliæ proprie: & alię magis proprię.

¶ Partes cōmunes sunt omnes partes circundantes pectoris vacuū/ quarum alię sunt ante: alię a lateribus/alię posterius.

¶ In isto tn̄ ventre/neq̄ in ventre naturaliū membrorum/ponuntur partes superiores/neq̄ inferiores eis determinate/sicut in ventre supremo: quia partes anteriores laterales & posteriores in ventre naturaliū mēbrorum vniuntur: & faciunt partē eius inferiorē: & pariter faciūt huius vētris superiorē partē. Hic.n.in eius supremo: ille vero ī suo infimo loco terminat quasi ī pūcto: & a p̄dictis partibus hic supra: & ille infra circundātur. Septū aūt transuersum seu dyafragma mediat inter istos/& facit partē supremā inferioris vētris/& inferiorē supioris: sed q̄a septūtrāsuersum est ambobus ventribus cōe: ideo nō ponit proprie & determinate pro aliqua parte cōtinente prædictorum ventriū: sed auctores ponunt ipsum inter partes cōtentas: Est tamē pars cōtenta & continens: & contenta dicitur/inquātum est intra corporis vacuitatē: & cōitnēs est: quia a superiori cōtinet mēbra naturalia: & ab inferiori vitalia.

¶ Dico ergo q̄ pars cōmunis anterior & lateralis medij ventris dicitur Pectus: para vero posterior dicitur summū dorsi: & ponentes collum in dorso hanc partē mediā ventris nominant mediū dorsi.

¶ Partes vero proprie: alię etiā sunt ante/alię a lateribus & alię posterius quę sunt ante/cōiter ponuntur tres.s.superior/inferior/& media.

¶ Superior est locus vbi imediate sub collo cōiūgunt duo ossa vtrinq̄ lateraliter tendentia versus humeros/dictæ duę furculæ laterales: & hęc pars vocatur furcula superior/suscipiens nomen a figura & loco/ paruū occupans locū/maxime in pectoris longirudine: & hic locus ab aliquibus dicitur iugulum & clauis.

¶ Sub ista immediate est pars media/dicta proprie Pectus/sic dicta/q̄a pexa est inter eminentes mamillarum partes: & hæc pars: est a prima prędicta parte infra vsq̄ prope septūtransuersum per longū: in latū vero est tanta quanta est latitudo ossium pectoris/costis exceptis.

¶ Inferior vero pars / est locus vbi prędicta ossa pectoris terminantur

circa regionẽ ſeptitranſuerſi: & qa talia oſſa lateraliter tendũt furculã etiã faciẽtes: ideo hic locus dicit furcula inferior/in medio cuiᵘ eſt cartilago ſcu talis: dicta pomũ granatũ: qa aſſimilat pti balauſtij.i.floris mali granati.
¶ Partes vero laterales dñr coſtatᵘ: & latera: & mamillarũ regio.
¶ Partes vero poſteriores: Alię ſunt mediæ: & alię laterales/Medię dicũ tur interſcapiliũ & metaphrenõ: & notõ: laterales dñt ſcapulę/ſpatulę/& ſcapiliũ: Aliq tamẽ vocant laterales cũ medijs /metaphrenon/& noton.
¶ Partes vero magis propriæ: Aliæ etiã ſunt anteriores/aliæ laterales: & aliæ poſteriores.
¶ Quę ſunt ante/ſunt primo cutis/pinguedo/aliqui muſculi: oſſa & cartilagines: & pãniculus pleura.
¶ Partes vero laterales/ſunt cutis/pinguedo/mamillarũ ſubſtantia/muſculi multi: Coſtæ & etiam pãniculus pleura.
¶ Vltimo ſunt partes poſteriores.ſ.cutis/aliq pinguedo/muſculoſa caro & non muſculoſa ſimplex replens oſſium vacuitates aliquas / duodecim ſpondili coſtarũ ſiue pectoris: & pãniculus pleura.
¶ Partes cõtentæ/ſunt muſculus dyafragma ſeptũtranſuerſum dictus: qui ſecundũ aliquos eſt inter cõtenta pectoris numerãdus.inquantũ ſua principalis opatio eſt ſeruire cordi/mediãte ſuo motu: p quẽ pulmonem mouet.Eſt deinde pãniculᵘ mediaſtinᵘ: capſula cordis: Cor cũ ſua Aorta Arteria: & pulmo cũ ſuis vaſis: vena chilis aſcẽdens/Nerui deſcendẽtes: & aſcẽdẽtes Reuerſiui dicti /glãdula dicta Timũ & Morũ.Gula.i.cibi ab ore ad ventriculũ uia/cũ pãniculis pdicta mẽbra tegentibus.
¶ Subſtantia huius vẽtris eſt pelliculoſa/pinguis/oſſoſa/ cartilaginoſa: muſculoſa/& pannicularis.
¶ Oſſa.n.eius nõ ſunt vnita ſicut in capite/ſed diuiſa/vt pectus ſit obediens motui anhelitᵘ: & ideo ppter motũ ĩ eo ſunt muſculi.Dixit Gal.7. de vtilitate/ſi pectus eſſet factũ ex ſolis muſculis.illi caderent ſupra cor & pulmonẽ: vt igitur ſpatiũ fiat aliquod intus: ſimul autẽ & moueat totũ organũ: muſculi oſſibus alternatim poſiti ſunt.
¶ Hic venter pectus dictus: quantitate eſt inſignis / quia ſeruit multis & magnis mẽbris: habet tamẽ maiorẽ concauitatẽ poſteriᵘ q̃ ante / initiũ cuius verſus poſterius/eſt a primis ſpõdilis infra collũ vſq; ad ſeptũtrãſuerſum/q̃tũ cõtinent duodecim coſtæ/ſed anterius occupat tantũ partẽ contentã inter furculã ſuperiorẽ & inferiorẽ incluſiue.
¶ In homine pectus eſt latum/non catinatũ ſicut in maiori parte brutorũ: latius tamẽ eſt in Mare q̃ in fœmina/ad portandos autẽ fœtus: venter inferior eſt in fœmina maior q̃ in Mare: & ppter hoc regio Renũ: Oſſis ſacri/& ancharũ in fœmina eſt valde lata.

¶ Figura/& numerus/& situs pectoris patent/sed eius cōcauitas interior est similis cōcauitati semioui oblique p latū incisi/cuius pars magis acuta est uersus collū: est etiā similis ungulæ Bubalinę/sicut est pulmonis figura.
¶ Colligat̃ cū toto corpore/cōplexio eius est secundum suas partes: Sua cōplexio inata actuata p influentē est calida: iuuamēta eius/sunt custodire cor & pulmonē principaliter. passiones omniū modorum patitur.

De Mamillis.

IN parte anteriori pectoris uersus latera/sunt Duo mēbra rotunda. Mamille a sua figura nomē sumentes ab antiquis Rumę Dicta/i medio cuiuslibet eorum/est unū tuberculū paruū quod Papilla Dicitur per quæ infans papat/circa quas/est circulus: qui est rubricetus seu rosetus: & interdū nigricans/Fos græce Dictus/substantia quarum/est ex uenis/arterijs: & neruis. Inter quas est uacuitas/quā replet caro glādosa/alba sensu carēs: & ppter suā albedinē/quādo morat̃ in eis sanguis albificatur: & fit lac: & Mamilla cōuertit sāguinē ad albedinē & facit lac/sicut hepar cōuertit chilū ad rubedinē: & facit sanguinē. Vnūquodq;.n. eorum: cōuertit humiditatē in eo cōtētā ad similitudinē suā/in natura & colore: huius sanguinis albificati: una pars nutrit Mamillas: alia est lac: & hęc est supfluitas utilis.
¶ Ad Mamillas ueniunt Descendendo a regione ascelarum circa costas: suæ uenę & arteriæ: & etiam a regione pectinis ueniunt uenę p abdomē/quas seruasti superius/istæ uenæ & arteriæ optime apparent in corpore Demacrato/in pingui uero occultæ sunt: sed optime uidentur in fœtu/trium uel quattuor mensium.
¶ Numerus Mamillarum/& quātitas patet: sunt tñ maiores in fœmina q̄ in Mare/propter lac generādū/suus situs/est in pectore: qa est latū/nō carinatū/in quo possunt locari cōmode: & etiā qa supfluitas mēbrorum superiorum nō transit in crines/nec in dentibus: nec in cornibus/ut in brutis. Colligantur cerebro per neruos/cordi per arterias/hepati & Matrici p uenas: A matrice tamē suscipiunt maiorē partē sanguinis/ex quo fit lac: Ideo lactantes nō habēt menstrua: nisi raro & pauca: & nō mēstruantibus tempore Debito/tument Mām̄ę/tument etiam & Dolent Mām̄ę/parum ante tempus menstruorum: quia Matrix: & uenę secū alligatę sunt plene.
¶ Iuuamēta earum/in Mare sunt ad Decorē: & ad tutelā mēbrorum pectoris: & reuerberant calorē ad cor: & interdū in mare fit lac propter abundātiam nutrimēti/maxime in habente magnas & fortes Mamillas. In fœmina etiā habent prędicta iuuamenta: sed principaliter sunt pro lacte generando: ut nutriatur eo nouiter natus/usq; quo possit Deglutire cibū solidū: & lac est proportionatū nutrimētū nouiter nato/qa fit ex sanguine a quo prius nutriebatur in uentre. Passiones omniū modorum patiuntur.

De Musculis Pectoris.

Visis & notatis prędictis/potes excoriare cutē totius pectoris/relinquendo Musculos in loco suo/& scindere Mamillas:ut uideas eius substantiam/maxime carnem/in qua sunt venę & arterię per totũ dispersę:& videbis Papillas habere plura foramina exigua valde/a quibus exit lac/ad quæ foramina:secundum aliquos terminantur extremitates venarum prædictarum/per quæ exit lac:& secundum alios/lac exit a spongiositatibus carnis Mamillæ terminatis ad foramina papillę:& non a venis immediate:utrũq; est pře.

¶His visis/notabis in pectore multos Musculos/qui mouent pectus voluntarie:q̃uis etiam pectus naturaliter moueatur.s. ad motum cordis & pulmonis/ut in nostris cōmentarijs diximus/quorum aliqui sunt exteriores/alij inter costas/& alij intra pectus.

¶Exteriorum duo sunt sub furculis superioribus/continui cum costa prima/qui ad caput spatulæ tendunt:& cum istis unitur vnum aliud par:cui⁹ unũquodq; impar/est duplans primum par:& faciens ipsum in duas partes/pars cuius superior continuatur collo:& ipsum mouet /inferior vero pectus mouet:& hoc par/continuatur cum uno pari/quod est cōtinuum cum quinta & sexta costa.

¶Postea est aliud par in concauo spatulę/continuatũ cũ vno pari veniẽte a sphōdilis vsq; ad spatulam/& in isti omnes sunt sicut vnum par : qui continuantur cum costis posterioribus.

¶Postea est aliud par/ortũ/a sexto sphōdili colli:& a primo & a secũdo superiori sphondili pectoris/continuatum eisdē costis:& isti musculi sunt omnes dilatantes pectus.

¶Postea est vnũ aliud par/sub radicibus costarꝫ superiorꝫ extensum:qđ descendendo vnitur cũ suis extremitatib⁹ vni pari/quod est circa furculá inferiorē cōtinuatũ cum musculis longis abdominis/supra quod par/sunt duo paria/quę ipsum cooperiunt/& isti oēs cōstringunt pectus.

¶Musculi vero intra costas/sunt dilatātes & cōstringentes/inter se differentes in opere:& hi q sunt inter costas:inter costá & costá sũt quatuor.s. Musculi duo versus exterius/& duo versus interius/quos leuiter separando cognosces per incessum suorꝫ villorum/primi duo superiores/habent villos transuersales:& dillatant pectus. Secundi vero inferiores habent villos latos:& sunt constringentes.

¶Musculi vero intra pect⁹/est solus vnus.s.dyafragma seu septũtrāsuersũ qui cũ qescit/cōstringit pectus/p accidens tñ:& cũ mouet / dilatat illud/ motus tamē dyafragmatis/est cōpositus ex voluntario & naturali.

¶Numerus quorum in totum est/centrum & quinq; musculi / exceptis

¶ Numerus quorum in totum est/centum & quinq; musculi / exceptis Musculis prædictis dorsi:& colli.s.duo primi sub furculis superioribus:& duo alij continuati cum quinta & sexta costa. Postea Musculi duo a cōcauo spatulæ venientes continuati costis posteriorib⁹/postea duo a sexta sphondili colli:& a prima:& a secunda pectoris eisdem costis continuati. & isti sunt octo in totum/omnes dilatantes. Sunt etiam totidem constringentes/excepto dyafragmate/quod etiā dilatat.

¶ Et de constringentibus primo sunt duo sub costis superioribus: & duo circa furculam inferiorem/supra quos/sunt quattuor alij eos cooperientes/qui omnes simul cum dyafragmate/sunt decem & septē. Postea sunt inter.xxiiij.costas.xxij.spatia: & pro quolibet spatio sunt quattuor Musculi/qui sunt in totum inter costas.lxxxviij.& simul cū.xvij.prędictis: faciunt numerum centū & quinq; musculorum.

¶ Sed vt ista omnia bene videantur/excoriandæ sunt etiam spatulæ:& dorsum:& primo videbis musculos exteriores / secundo musculos inter costas. Dyafragma videbitur inferius loco suo:hæc tamen latius a me sūt dicta in cōmentarijs super Mundino.

¶ Aduerte lector ꝙ motus pectoris sunt quattuor.s. expiratio violenta/ & inuiolenta:& inspiratio inuiolenta:& etiam violenta / quibus obediūt Musculi prædicti.

¶ In motu inuiolento inspirationis/seruiunt Musculi inter costas dilatātes pectus/seruit etiam ei /motus cordis & pulmonis. Dum enim dyafragma mouetur/trahit pulmonem/qui ut clibanum aere repletur/adiuuante motu cordis dilatatiuo:& pectus dilatat. Istum motū/adiuuant etiā duo primi musculi qui sunt iuxta furculas superiores:& istę motus est mixtus ex voluntario & naturali:naturali vincente.

¶ Ad violentam autem inspirationem/concurrunt cū prædictis/ omnes alij musculi pectus dilatantes/simul cum dyafragmate: & istæ motus est etiam compositus ex naturali & voluntario/voluntario superante/stāte valitudine cordis.

¶ Ad motum autem inuiolentum expirationis / concurrunt (leuiter tamen) Musculi interiores costarum/& omnes alij musculi cōstringentes / sed principaliter hic motus est naturalis / quia fit a corde & a pulmone / ad expirationis vero uiolentum motum /iuuant / cor & pulmo: sed principaliter iuuant omnes musculi constringentes : & etiam Musculi Abdominis.

¶ Ex prædictis / patet colligantia musculoꝝ pectoris/& figura: situs & quātitas:& coꝝ substantia. Numerus est dictus. Cōplexio sua est calida & humida. iuuamenta dicta sunt. Passiones omniū modorū patiuntur.

¶ De Ossibus Pectoris.

OSsa pectoris non sunt unum continuum sicut in capite: sed plura contigua / vt possint dilatari / quæ sunt ante & a lateribus / proprie sunt ossa pectoris: sed quæ sunt posterius: sunt magis appropriata dorso / ossa pectoris lateralia / a latinis dicuntur costæ / dictę græce pleura seu pleuron: & chondron: Numero sunt. xxiiij. duodecim in quolibet latere / de quibus decem inferiores / ab vtroq; latere quinq; græce Roas dictæ: alijs sunt breuiores: & parum ossosæ / sed cartilagineæ / quæ a latinis mendosæ & incompletæ dictæ sunt: superiores vero completæ & integræ sunt: & vocantur veræ costę / quæ in quolibet latere sunt septem: quibus continuatur vtrinq; os pectoris prædictum: quod os in medio est durum: & uersus costas cartilagineum. s. q; inter os pectoris & costas est cartilago.

¶ Hoc os secundum aliquos / est ex septem ossibus compositum / quibus vtrinq; vniuntur septé costæ uerę: & secundum aliquos alios est ex quindecim: scilicet septem in quolibet latere: & vnum in medio: & secundũ alios est ex. xxj. s. ex septem in medio: & vtrinq; ex septem cartilaginibus: quibus vniuntur costæ vere.

¶ Sua figura est lunata. Sua substantia: & quãtitas: & situs patent costę colligantur duodecim primis sphondilis infra collum: & ossibus pectoris prędictis: & pãniculis eas tegentibus. Sua cõplexio frigida est & sicca. Sua iuuamenta patent. Passiones omniũ modorũ patiuntur.

¶ Suam anatomiã optime videres: si in vno indiuiduo eis solis vacares: non habendo respectũ membris spiritalibus.

¶ De Pleura Pãniculo.

INter membra continentia / ponitur panniculus immediate costis & ossibus pectoris herens / qui dicitur Pleura cuius substantia est neruea / dura & subtilis / a / qua oriuntur panniculi membra in isto ventre immediate tegentes. Sua figura est plana / extensa per totũ in circunferentijs pectoris: & etiam circa Dyafragma versus suum superius extenditur per totum ipsi firmissime herens. Sua quantitas ex prædictis patet occupat totã concauitatem pectoris / excepta certa parte anteriori eius / quæ occupata est a mediastino.

¶ Numerus / & etiam situs / & colligantia: & sua complexio patent. iuuamenta sunt vestire & tueri membra pectoris: & ligare sua ossa inuicem: & mediare inter ossa & membra contenta in pectore / ne molle ledatur: a duro valde. Passiones omnium modorum patitur. Istum panniculum non videbis perfecte / nisi incidédo costas aperias pectus eo modo quo infra dicetur.

De Septotransuerso seu Dyafragmate.

VIsis partibus cõtinentibus/cõtenta occurrunt:& primo est videndus musculus pãnicularis Dyafragma Dictus.Secũdo pãnicul⁹mediastinus. Tertio pãniculus capsula & receptaculũ cordis Dictus. post ista mẽbra/videbitur cor:& residuũ contentorum in pectore.

Dico ego quod intra corpus/inter ventrem Imũ & Medium/est certa substantia pãnicularis & carnea/dorso circa Duodecimũ sphondilũ alligata/quę Dorso ante versus alligatur/semper extremitatibus costarum mendosarum vsque quo terminetur & alligetur extremo furculæ inferioris pectoris: & sic Diuidit mẽbra naturalia a vitalibus:& hoc mẽbrũ nominatur septũ transuersum:& Paries:& Phrenes:& Dyafragma:& Gal.in libro De voce & Anelitu vocat percordiũ:quod est musculus & nõ pãniculus: fungitur tamẽ officio panniculi/in tuendo cor:& mẽbra superiora a vaporib⁹ olidis/eleuatis a mẽbris nutrimẽti/sua pars carnea/est ad extrema ei⁹:& sua corda/est in ei⁹cẽtro/pulmoni vnita/qa hẽt cũ tali situ/illum mouere.

Huic versus superi⁹/p totũ alligat Pleura:& eodẽ modo inferi⁹siphac est ei alligat⁹/pforat versus Dorsum/a chili vena ascendẽte/a qua in ipso/ vna a Dextris/alia a sinistris/remanent duę venę ipsum nutriẽtes/pforãt ẽt ipsum versus dorsum/Aorta arteria Descẽdens:& Gula seu Meri/quę versus ventrẽ inferiorẽ alligatur ventriculo immediate.

Sua figura & quãtitas patet/sua substãtia/& colligantia/& situs Dicta sunt.Alligat tñ p paruas arterias cordi:& cerebro p tria paria neruorum: quorum duo veniunt a Nuca:& vnum a cerebro/& isti apparent interdum notabiles.

Sua cõplexio est calida & humida.Iuuamẽta sua sunt pro parte Dicta. Gal.tamen Dixit in ipso esse originẽ respirationis & omniũ virium corporis:& hęc iuuamenta ipse inuenit primo.Iuuat etiã in expellẽdo a ventriculo/& ab intestinis/& a matricę aliqua sua cõtenta:prouocat etiã risum: secundũ aliquos mouendo mentẽ pręter voluntatẽ in titillationibus.

Passiones omnium modorum patitur:sua solutio est lętalis.

De Mediastino.

POst Anatomiã Dyafragmatis/occurrit pãniculus mediastinus/sic Dictus/quia Diuidit cassum pectoris secundũ longũ per medium: alia etiã habet nomina:ad quẽ videndũ:primo a Dextris & sinistris separa ossa pectoris a costis:taliter ne ledas contenta in pectore separa etiã Dyafragma ante versus ab ossibus pectoris:& videbis istũ panniculũ ab imo ad summũ:& ab ante retro/diuidere pectus.Sua substãtia est pãnicularis:sua figura/& quantitas patent:situs est Dictus:numero sũt duo panniculi/versus anterius Notabiliter Distantes/habentes in se notabilẽ

vacuitatē:ſed verſus dorſū apparet un⁹ ſolus/colligat pleure/a quo ſm aliquos orit:colligat ēt dyafragmati:& dorſo/& pulmoni/mediāte pāniculo a pleura orto:colligat ēt meri teſte Auic.& ēt oſſib⁹ pectoris: colligat ēt cerebro p neruos/cordi p arterias:hepati p venas.Sua cōplexio eſt frigida & ſicca/ſua iuuamēta ſūt diuidere pect⁹& pulmonē p mediū/vt ſi cōtingat vni parti nocumētū/ne cōtingat alteri:tuet etiā furcas ſuperiores: ab eo etiā fit cōſeruatio caloris cordis.Paſſiones omniū modoꝝ patitur.

De Capſula Cordis.

Viſis prędictis/debes eleuare oſſa anteriora pectoris ſeparādo ea a parte anteriori pāniculi mediaſtini:quē dimitte in loco ſuo vſq₃ quo vidiſti Anatomiā pulmonis.Eleua etiā vtrinq; coſtaꝝ ſūmitates/vt locū amplū habeas pro alijs vidēdis:& in iſta ſectione bene cōſiderabis oſſa pectoris:& etiā pleura:totū tñ dyafragma in loco ſuo vbi potes pmitte alligatū: maxime dorſo:vt videāturnerui ad eū venientes a ſuperioribus:& vt videatur gulę ſiue meri cū ipſo colligantia.

Iſtis eleuatis/videbis pulmonē/i medio cui⁹ eſt vn⁹ pānicul⁹ mediaſtino alligat⁹ q eſt dur⁹& groſſus/ vt meli⁹ tueat Cor ab extrinſecis : figura cui⁹ eſt ſicut eſt cōtentū ab eo viſcus/cor noiatū/ q cōcauus eſt: & ſimilis marſupio:& ideo dr capſula:i quo eſt cor ipſum/& Aqua in notabili quātitate/ipſum irrorans:& phibēs ne exſiccet a forti calore/quę ſi exauſta ſit cardiacus morb⁹ efficit:quo aial ad tabē pducit: vt contigit ſimię Gal.hæc capſula eſt valde ſenſibilis:& forte cōpletiue primo genita corde.Subſtātia/ſitus/figura:& iuuamēta ſua dicta ſunt:Numero eſt vn⁹:quātitas patet:colligat radicib⁹ pānicularib⁹ cordis/& pleure/& mediaſtino / & dyafragmati:p pelliculas ſuas:hepati p venas/Cordi p arterias: Cerebro p neruos.Sua cōplexio innata eſt frigida & ſicca:influens vero calida/ quia cordi proximus.Paſſiones omniū modoꝝ patitur.

Prædictā capſulā/& mediaſtinū/& dyafragma/dimitte i loco ſuo vſq₃ quo vidiſti Anatomiā neruoꝝ deſcendentiū:qui deſcendendo ad ventrē inferiorē/mittunt ramos ad prędicta mēbra: vt dicetur infra.

De Corde.

Poſt Capſulā occurrit Cor:in cuius Anatomia & etiā pulmonis: & etiā aliquaꝝ capitis & colli partiū propter ipſoꝝ artificioſam compoſitionē & operationē vberius procedam.

Cordis enim dignitas alijs particulis pręualet.Omniū.n.membroꝝ eſt principaliſſimū:& dicit ſol micocroſmi.Alia.n.mēbra ſuo ſpiritu illuminat Huic enim eſt pręcipu⁹calor/palpitat certe:& quaſi aial motū hēt. Ideo naſcētib⁹primū i vtero formari fert: Deinde cerebrū & hepar/tardiſſime vero (vt aliqb⁹ placet) oculos:ſed hos primo mori/cor vero vltimo:ſolū

hoc membrũ vitijs nõ maceratur:nec ſuppliciavitæ abſtinet:ſed leſum notabiliter illico mortẽ affert:& cæteris corruptis vitalitas in eo durat: & propter hoc non decolatur animal:In cuius corde reperiatur nocumẽtum ſicut eſt in alijs particulis.

¶ Animalia enim quibus cor paruũ eſt/audatia ſunt:pauida vero ſunt: quibus eſt pergrande/ut proportione Muribus/Lepori/Aſino/Ceruo: & omnibus timidis/aut propter metũ maleficis:magnũ tamẽ cor multo ſpiritu pollens/audaciores cæteris reddit.

¶ Hirto corde naſci quoſdã homines fertur: & hi ſunt alijs audaciores fortioreſq;:ut in exẽplo eſt Ariſtomenes Meſſanius qui.ccc.occidit Lacedęmonios:& ipſe cum uulneratus captuſq;/tandem per vulpium cauernã fugiens euaſit:iterũ captus/audax aufugit:tertio laqueis aprẽhenſus/Lacedęmonij pectus diſſecuere cauſa virilitatem eius videndi/hirſutũq; cor eius repertũ eſt.Cor itẽ eſt omnibus animalibus ſeptũtranſuerſum & ſanguinem habentibus teſte Ariſt.ij.De hyſto.c.xv.in aliquibus tamen prę ſua exiguitate cerni nequit.

¶ Situs cordis in medio pectoris eſt intra pulmonem/homini tantũ cum ſua ima parte ad leuam papillam declinat/ne obuiet oſſibus pectoris/nõ carinatis vt in brutis:ſed in latum compreſſis.

¶ Figuram habet pyramidalem/gibbã tamen/non talem principaliter: quia ſit calidũ ignis ſequens formã: ſed quia eſt/ mixtũ perfectũ animatũ poſſidet formã operi ſuo competentem.

¶ Sua ſumma pars qua ſuperiora petit & dorſo alligatur lata eſt/& hęc pars eſt nobilior partiũ cordis/quia mediantibus duobus orificijs arteriarum ſiniſtri lateris ab iſta parte venientibus cõſeruatur uita animalis:Ima vero in acutũ ſe colligit/exitq; pene in mucronẽ:& i anteriora eſt eminẽs.

¶ Sua pars etiã gibba ſuperiora pectoris ſpectat:& eſt talis formę:ut ſua fabricatio ſuperior & inferior ſit bona:& non ſit in ea ſuperfluitas / apta impedire ſuũ continuũ motũ/& ut in eius cuſpide ſit aggregatũ ad punctum unũ/ut illud q; leditur tactu oſſium/ſit minus partiũ eius/vt minorem ſuſcipiat leſionem.

¶ Sua ſubſtantia/eſt ex carne ſimplici/ubiq; ſolida/habet autẽ ſui mucronis & partẽ eius ſiniſtrã ſpiſſioris carnis/ut ſpiritũ ibidẽ locatũ cõſeruet:& vt ſua grauitate equipolleat ponderoſitati ſanguinis in dextro vẽtriculo cõtenti/cuius parietes ſunt leuiores ſiniſtri ventriculi.

¶ In ſuis cauis/ſunt ligamenta plurima alba/caruncułis/multis ibidem exiſtentibus:& pelliculis ſiue oſtiolis venæ chilis: & arterioſæ venæ alligata.

¶ Cor etiam ſubtili firmaq; inuoluitur membrana cũ pinguedine qua

dam/quæ ipsius substantiam & calorem conseruant corroborantq;: & ex-
sicati ipsum perhibent.
¶ In summo eius vbi dorso heret/sunt duæ pelliculæ/rugosæ & conca-
uę dictæ auriculares/quæ sunt domicilijs seu ventriculis eius/dextro.s.
& sinistro vnitæ/eius spiritum & sanguinem superfluentem tanq̃ bonus
oeconomus accipientes & cōseruantes/ & postea in necessitatibus red-
dentes.
¶ Istas auriculas ordinauit natura/ut sanguinē & spiritū interdum in
corde superfluentem suscipetent supplētes uices magnitudinis cordis/
per quā occupasset aliorꝝ membrorꝝ sibi vicinium loca.
¶ Sua etiā magnitudine fuisset graue motui ineptū: & sæpe etiā si esset
magnū valde: propter spiritus & sanguinis penuriam esset vacuū: & cō-
sequenter debile/ut est in timidis animalibus magnum habentibus cor.s.
proportione sanguine & spiritu vacuum.
¶ Eius radices sūmo ipsius sunt alligatę/quę solidę sunt ac duræ & quasi
cartilagineę/vt super his sit agilis suus cōtinuus motus.
¶ In corde etiā sūt inuli multiformes: & diuersimode locati/ut cōtinuos
& fortes sustineat motus: qui sunt naturales: & non voluntarij: & ideo in
eo nō est lacertus aliquis.
¶ In summa parte eius ꝑ exterius/est vna vena a chili orta/oblique ver-
sus mucronē vndequaq; ad minima se ramificans/quę ipsum nutrit.
¶ Ibidē etiā sunt duæ pulsantes venæ/ortæ ab aorta ꝑ exterius discurrē-
tes/una ē eodē situ quo est nō pulsans prędicta/quę ipsum viuificat: Alia
in sinu dextro spargitur: & ei virtutē vitalē affert: sanguinē etiā ibidē cō-
tinue intrantē cōcoquit & viuificat: & ista mediante/ꝑ chilim hepar ī sui
gibbo euentatur: & vitalitatē propriā conseruat.
¶ Sinū triplicem seu cauū alias domiciliū vel ventriculū possidet: dex-
ter est sinistro maior: & sinister vsq; ad extremitatē suæ cuspidis peruenit.
Dexter autē sub illo modicū finitur loco.
¶ Inter istos/est paries densus & spissus/a Gal. Dyafragma dictus: ī quo
sunt foramina plura parua/a dextro sinu ī sinistrū tendētia/latiora a quo/
q̃ ad quē: ista foramina dilatantur dum abbreuiatur & aperit cor: & con-
stringuntur dum elongatur & constringitur/hinc sanguis subtiliat⁹ & prę-
paratus a dextro in sinistrū meat/vbi in spiritū vitalē cōplete mutatur.
¶ Hæc orificia/a medicis habentur pro sinu medio: istū sinū teste Auic.
Gal. vocat foueā & meatū: & non ventrē/vt sit receptaculum nutrimēti
quo nutritur cor: quod nutrimentum est spissum forte simile substantiæ
ipsius: & est minera spiritus generati in ipso a sanguine subtili: & suddit
ꝙ temperatior sanguis est in medio ventre.

¶ Dexter vero sinus/in ei⁹ sūmo duas hēt venas/vna q̄ꝫ cui⁹ tunica simplex ē/est cęteris venis maior/a iecinore veniēs chilis/& cōcaua: & audax ascendēs dicta. & hęc p grādis ē: qa oīb⁹ alijs venis ītra cor & eꝫ sanguinē tribuit: ab eis nihil suscipiēs: & iō pl⁹ de sāguie ī cor ducit q̄ reducat. Est ēt pgrādis: vt pluries multū fluentē & refluentē cōtineat sanguinē: & vt eū breui spatio cordi afferat: vt cōcoqui possit cōmodius ab eo.

¶ Hic sanguis sic coctus tripartitur/vna pars ex subtili bilioso minor cæteris ad pulmonem nutriendum vadit.

¶ Altera prædicto maior & subtilior per dyafragmatis foramina ad sinistrum vbi spirituatur sinum tendit.

¶ Reliquū vero eius/nō sic subtilis: & qđ ēt lōge plus cęteris ē/pluries in dextro sinu ingressum & egressum: vt integre coquatur/& vitalitatē suscipiat p eandē chilim ad oēs animalis particulas transit: & eas nutrit.

¶ Auicēna tñ ponit quartā partē in ventre medio/quā dicit esse temperatā/sed hęc est oculis meis incognita/forte ꝙ in pariete medio cordis penetrat sanguis eū nutiens: sed transit in substantiā nutriti/quia ibi non est sanguis extra venas iudicio meo/nisi in ventre dextro & sinistro.

¶ Huius venę sūmū orificiū/cordi terminatur/ dū cor dilatatur/& trahit sanguinē apitur: & dū cōstringitur eū expellendo clauditꝛ: sed nō integre/ quia pro parte remanet apertū. Ideo semp in eo tā q̄ thesaurū & caloris minerā natura retinet aliquā feruentis sanguinis portionē/qui denuo aduenientē sanguinē in sui naturam mutat ei se vniendo.

¶ Et hoc orificiū aperitur & clauditur a tribus pelliculis nerueis seu ligamentalibus/quaꝝ color est alb⁹ ad parietes p̄dicti sinus pligamenta alba & solida/suis extremitatibus superioribus alligatis.

¶ Istę pellicule ostiola noiata/apiunt ad ītra sinū integre/cedētes sanguini intranti: & clauduntur ad extra/nō integre tñ. Et istę pelliculę solidę & durę sūt: parit & pelliculę arteriosę venę ne ī magnis & cōtinuis cordis motib⁹ eis aduēiat disruptio: qa alligāt ī suo sūmo ligamētis eas cōtinue extē(dētib⁹.

¶ Pelliculę vero Aortę arterię/& venę arterialis/sunt istis minus durę/qa p ligamēta aliq̄ nō extēdunt: & iō disruptiōis timore carēt.

¶ Alia vena ad pulmonē vadit/ hui⁹ nomē ē vena nō pulsans/siue geta. Dr̄ ēt vena arterialꝭ: & dicta ē vena/qa portat sāguinē ad pulmonē nutriēdū: & dicta ē Arterialꝭ/qa duas possidet tunicas/vt sit fortis & cōpacta pp sāguinē biliosū & subtilē in ea manātē: & ne rūpat pp ei⁹ cōtinuū motū: in cuius orificio sūt tres pelliculę/siue ostiola/intra sinū se integre claudētes: & extra se apiendo/exeunti sanguini cedētes: in dilatatione cordis claudunt integre/ne sanguis ad pulmonē regurgiret: in cōstrictiōe vero aperiuntur: & hętēt parietib⁹ venę/nec alibi vt primę p ligamēta sūt vnitę.

¶ Harum subtia ē pāniculatis: Sua figura ē silis vacuitati q̄ est in lr̄a. C. ideo vocātur ostiola. C. formia. Habent ēt illā formā circularē quā hēt vnguis humanus/quæ pelliculę cū sua parte circulari alligātur corpori venę.

¶ Sinister vero sinus alijs nobilior (q̄a ei primo famulant̄ Dexter & medius: & ēt pp cōtentū spm̄ alijs p̄ualet) in eius sūmo duas hēt venas: vnā magna chili p̄dicta nō multo minorē: quæ est velut stipes ad totū corpus Distributa/& hęc est pulsans: & bitunicalis/cuius spissitudo teste Erosilo/ē sexcupla ad venā: & hęc Dr̄ arteria aorta/& magna: cui⁹ tunica iterior Durior ē exteriori: q̄a obuiat pcussiōi & substātię spūs/cui⁹ intēdit custodia.

¶ Ista ad totū aīalis corpus vitalē spm̄ Ducit: & illud in vita conseruat.

¶ Per istā enī arteriā dicebat Gal. oīa mēbra pulmone excepto/inspirāt & expirāt/ne eorum vitalitas suffocet̄: venę aūt/velut repositaria cibi sunt/ Dyastolari neq̄ systolari indigentes: & ideo earum corpus/est subtile/porosum & lene. Pulmo aūt inspirat & expirat pp motū cordis & pectoris.

¶ Hæc Arteria seu Rami sui caro sūt sine chili sibi socia: & Aorta ascēdēdo parum supra cor bipartit̄/vna pars obliquat̄ īferi⁹ & descēdit/q̄ in pectore & ī imo vētre vsq; ad pedes a se multas emittit fibras: & eorum mēbra viuificat. Sub isto Ramo inferi⁹ obliquato/ascēdūt a sinistris neruis vocis/q̄ dicūtur reuersiui: & hic locus Dr̄ flexor & girgilius/de quo alibi dicet̄.

¶ Altera pars ascēdēdo circa pulmonis ptē & glādulā timū/summū pectoris/brachia/collum & caput/ac eorum partes vitalitat & spiritu replet.

¶ Et semp illę arterię/quæ sunt alligatę venis/p multos poros siue fibras paruas inuicē vniunt̄ seu coastomant̄: & vena imbibit arteriā: & econtra. Arteria Venā: & a Vena in arteriā trāsit sanguis: qui ibidē spirituosatur in necessitatib⁹: & ab arteria in venam trāsit spūs vitalis cōcoquēs sanguinē ei⁹: & ip̄m cōseruās in sua virtute: Tunicę ēt earum nutriūtur & viuificātur ab earum cōtento: & hæc arteria supra cor est minor q̄ infra teste Gal. xvi. de vtil. c. xi. & facta est talis: quia a corde infra sunt plures animaliū particulę q̄ supra ip̄m: & tanto est maior hæc arteria descendēs ascendente p dorsum/quanto & multitudo inferiorum particularum excedit superiores/& in hoc cognoscitur nō parua naturæ iustitia: venam chilis descendens debet etiā esse maior ascendente propter eandem causam.

¶ In huius pulsantis venæ orificio q̄ auritium dicitur: sunt etiā tria ostiola. C. formia/eo tempore & eodē modo se aperientia & claudentia/quo aperitur & clauditur vena arterialis.

¶ Alia est in isto vētriculo vena nō pulsans/sed quieta/arteria venalis Dicta: & Dicta est arteria/quia portat & reportat spm̄ sine aerē ad cor: & a corde ad pulmonē/a quo extra pectus mittit̄: & Dr̄ vena/q̄a simplicē tunicā possidet/in huius orificio sunt tantū Duæ pelliculę/seu ostiola: eisdem

modis alligatę:& incõpletę:ac se aperientes & claudentes in cordis dila tatione & cõstrictione: qbus faciunt ostiola in orificio venę chilis existen tes. Hæc etiam arterialis vena/plus ad cor portat de aere q̃ extra ducat/ quia ex sanguine & aere ab ipso introducto/spiritus generat vitalis: qui per Aortam ad omnes animalis particulas transit.

¶ Ex p̄dictis/cordis colligãtia:& cõplexio ac ei⁹ iuuaměta patět. Sua q̃ti tas est cõspicabilis: Numero est vnũ: licet iã sit reptũ cor simij hr̃e duo ca pita p̄digiose rñ: ferũt ět in paphlagonia bina pedicibus corda esse. Ei p̃ot accidere omne genus morbi: illos tamen nõ patitur si diu durant.

¶ De Pulmone.

Viso corde occurrit pulmo/flabellũ/& vẽtilabrũ/latine dictus/& græce pneumon: Hic.n. est spirãdi artifex/& aeris officina: vñ ali ter aĩa: sicuti cibis corpus/hic circa cor/pectoris cõcauum replet gnq; suis penulis/siue lobis: quaꝝ duę sunt a sinistris:& tres a dextris ma gis: ex istis trib⁹/vna est alijs minor/dorso hęrẽs quasi in medio/quæ par uas hẽt fistulas: sed nullũ fere motũ:& hæc est culcitra ascendenti chili/& iuxta illã penulã versus superius est etiã certa adenosa caro quæ est simul cũ p̄dicto lobo culcitra seu stragulum prædictę venę:& hæc caro est nota bilis magnitudinis/& ab auctorib⁹ vocatur Moꝝ & Timũ:& a vulgarib⁹ nominatur Animella & laticiniũ:& est in cibarijs vsitatis saporosi gustus/ maxime illa quæ reperitur in Vitulis & hedis lactantibus.

¶ Pulmonis substãtia/mixta ẽ ex carne rara/leui/leni/& rubea ad albedi nẽ declinãs/silis sanguinis coagulatę spumę:& ex trib⁹ vasis seu fistulis/p oẽs ei⁹ ptes irretitis: eodẽ mõ quo ĩ hepate sunt rami venę chilis:& forte: hæc cõpositio/est fauo mellis/& ẽt spõgię similis: ideo ẽ sanguinis:& aeris capax. Est.n. pulmo/ceu quoddã prõptuariũ aeris ad cor/ambobus moti bus/dilatationis videlicet & cõstrictionis/famulari aptus.

¶ Sua quidẽ caro rara est: vt in eo cõtinue multus sit sanguis & aer. Mul titudinẽ sanguinis indicant duo vasa/in ipso/illum cõtinentia/quæ in pul mone sunt maiora q̃ in alio mẽbro sibi pari/corde ac hepate exceptis/in quibus vasa sanguinẽ cõtinentia/maiora sunt/non propter se quidẽ: sed quia omnibus membris spiritum & sanguinem tribuunt.

¶ Hic sanguis/in pulmone est multus/qa pp motũ cõtinuũ resoluitur ex eo abundans copia/cui multitudo resistit continue/& est subtilis: vt cito ad omnes pulmonis penetret partes: ad eũ nutriendũ: Et etiam subtilis/ vt leuis sit ne grauitate impedit pulmonis motum.

¶ Multitudinẽ etiam aeris in ipso semper esse indicat animalis longa in aqua absq; suffocatione submersio:& longæ ac continuę vocis & flaminis emissio/ab acceptione noui aeris impediens/aut cũ quis eũ abhorret pp

fœtorē vel alias causas. Hic tñ aer in submersionibus & in fœtorib⁹ ṗdictis cõseruaṫ in ore & in faucib⁹: adiuuantib⁹ Tonsillis cū suis pelliculis.
¶ Huius aeris cõtinue attracti iuuamentū/est vt ab eo prius alterato cor refrigeret & cõtempet in necessitatibus: & etiā vt euentetur cor ne suffocetur: eius etiā vtilitas/est vt ex ipsius nõ modica parte/generentur spūs pro esse & bene esse necessarij: & iuuamentū expulsionis attracti: superfluentis callidi & fumosi/est ad introitum aeris minus callidi/in pulmone prius/ & in membris per quæ meat alterati.
¶ Hic fumosus aer/tāq̄ sup̄fluitas spūs adusta ṗpulsantē venā: in tracheæ ramis pellitur in cordis cõstrictione: & hinc postea adiuuāte pulmonis fistolatiuo motu/per tracheam: & per nares & os/exit ab animali.
¶ Aer vero ingrediēs ad cor alterationis hēt initium/ in narib⁹: in ore/in faucibus/in trachea/& in Ramis ipsius dispersis in pulmone/pari ordine quo nutriēs ex cibo & potu habet in ore/ in gula/& vētriculo/ac hepate.
¶ Pulmonis enim in aere alteratio/cõparaṫ hepatis alterationi in chilo/ ab hepate.n.ex chilo fit sanguis: qui integrā in corde cõcoctionē suscipit/ a pulmone vero præparatur ex aere spūs/qui vere in corde vitalis fit/hic supiora petens/in mirabili rete/seu in minimis arteriarꝫ ramusculis iuxta cerebrum iterū alteratur: inde cerebri intrans ventres/ integre vere animalis spiritus efficitur/qui lucidus/leuis/& purus/est spiritus.
¶ Caro etiam pulmonis leuis est/ne ipsius motū impediat: est etiam lenis: vt eius vasa a ruptura tueatur: & est rubea/clara/ad album declinās/ propter aeris dominium super illud: quo nutritur: & etiam propter eius frigiditatem.
¶ Hanc pulmonis substantiā/velat pāniculus rarus/ex plurib⁹ mēbranis a suis fistulis/& a pāniculis pectoris enascentib⁹: quo mediante sentit.
¶ Pulmonis fistulæ sunt tres: vna ipsarum/sicut & aliæ/semper minuendo / ad omnes eius partes/vsq; ad inuoluentem panniculum inclusiue/a faringa seu epyglotti per partem anteriorem colli gulæ vnita descendit: hæc est dura: & semper aperta: ac etiam alijs maior: & est ex plurib⁹ chartilaginib⁹ cõposita: quaꝝ quælibet vna est iuxta aliam per pānicularia ligamenta vnita: & hæc vocatur trachea: & aspera arteria: & laringa: & bronchium: suæ chartilagines in pulmone integræ sunt: & etiam annulares: in collo vero sunt incompletę: & .C. formes: A sua magnitudine & figura/iudicatur in earum screatu: an vlcera sint: in pulmonis partibus extremis: vel medijs: vel in collo.
¶ Inter has chartilagines/& in tota trachea intra & extra est panniculus medię substantiæ: perfecte circularis: faucibus & ori alligatus: in quo sunt villi: tracheam elongantes & abbreuiantes: in pulmonis motibus.

¶ Huius panniculi iuuamenta: est etiam has cartilagines tueri ab extraneorum ingressu: & egressu/est etiam uocis lenitiuus.

¶ Hęc fistula nõ sanguinẽ: vt aliȩ: sed solũ aerẽ ducit: p hãc ẽt solã/extranea in pectore cõtenta expurgãtur: ingressa ipsam tempore Dilatationis pulmonis per panniculũ Rarũ ipsum inuoluentẽ. Ideo fit/ad os/& extra saniei ac alioꝝ extraneoꝝ: non molestato corde expulsio.

¶ Hęc fistula etiã/inter alias/sitũ mediũ possidet: A Dextris eius est vena quieta/a sinistris vero/vena pulsans. Pulsans tñ ĩ añriora extra cor ĩmediate pulmõis substãtiã ĩgredit/ne pp ei⁹ motũ/q̃a subtilis est soluat: Nõ pulsans vero vena/q̃a bitunicalis est & valida/nõ ĩmediate pulmonẽ ĩgredit/sed circũdans prius tracheã/ĩ posteriora tendens pulmonẽ etiã intrat.

¶ In hoc solo viscere nõ sine cã pulsans vena cũ nõ pulsante substãtiã cõmutauit. Nõ pulsans. n. vena arterialis Dicta: ĩ alijs mẽbris simplex/ĩ pulmone bitunicalis ẽ. primo ne rũpat pp ei⁹ cõtinuũ motũ/secũdo ut etiam sanguinẽ subtilẽ cõtineat/pulmonis carnẽ: & etiã tracheã cibantem.

¶ Pulsans vero Vena/arteria venalis Dicta/simplicis est tunicæ: in motu agilis/vt breui spacio Dilatationi & cõstrictioni seruiat/hęc aerẽ ad cor ducit: & educit/in ista est ẽt spirituosus sanguis: vt aliq̃b⁹ placet/ẽt pulmonẽ nutriẽs/magis tñ eũ vitalitans/sui rami vniunt/seu coastomãt cũ ramis tracheę: p quos pulmo cordi aerẽ dat/cor vero nõ ĩgratũ/uitã ei & nutritio-

¶ Huius venę rami/adeo angusti sunt: ut p eos nõ penetret (nẽ donat. ad tracheã sanguis: Et ideo aeri sunt puij/& sanguini inuij/q̃ si notabiliter apiant/ab eis ad tracheã fluit sanguis: & forte/ut aliq̃b⁹ placet/a ramis nõ pulsantis venæ/etiã in tracheã fluit sanguis/quo fit sanguis sputum/absq̃ pectoris venaꝝ solutione: Vena tamẽ pulsans ad hoc magis apta est.

¶ Vnũquodq; p̃dictoꝝ vasoꝝ/in primo pulmonis ĩgressu in q̃nq; Diuidit ramos/p oẽs eius partes semp minuẽdo: & ramos multiplicãdo: Duo sunt in sinistris: & tres a Dextris/quoꝝ minor cęteris/ad paruũ lobũ/ in Dextro magis Dorso hærentẽ uadit/q̃ vt supra Dixim⁹/stragulũ est ascendẽti chili.

¶ Pulmonis figura/est bubalinæ vngui similis: Numero aliqui putant q̃ sint duo mẽbra in unũ vnita: taliter q̃ apparet vnus pulmo cũ q̃nq; lobis: similes in Duas diuisus partes: ut lesa una: altera firma maneat: ĩ posteriori longior est q̃ ante/septi transuersi sequens situm: Numero est vnus/ipsius quantitas/situs: & colligantia patent: Sua cõplexio est calida/ex parte sui contenti & loci: accidentaliter tamẽ/ propter flegmata in eo existẽtia ponitur frigida: sua iuuamẽta sunt præparatione & latorie seruire cordi seruit etiã anhelitui & uoci/pariter & loquele: & suus paruus lobus famulat ascendenti chili. Passiones omniũ modorum patitur.

¶ De Anatomia aliquarum ptiū colli & venarum pulsantiū & quietarum: ab hepate & a corde ascēdētiū vsq; ad caput & man⁹ inclusiue.

VISIS p̄dictis in partiali sectione: primo occurreret trachea & epyglotis: & etiā gula. Hæc tñ de p̄senti nō possunt bene videri nisi præponat aliquarum colli: & faciei partiū Anatomia: qbus visis de p̄dictis fiet sermo. Expedito igitur pulmone/ipsius aliquā supremā partē carneā pro vidēdo trōcho tracheæ arteriæ reliquū deponēdo serua: excepto qnto ipsius lobo/ qui dorso heret. Serua etiā certā glandulā sibi propinquā: quæ morum & timū vocatur: vt sup his videatur situs chilis & arteriæ ascendentis: qbus hæc duo membra sunt stragulū. Cor etiā/& ipsius capsulam/ac pānicul͞ū mediastinum: & vētriculum simul ac septūtransuersum seruabis: in locis suis propter alia de eis inuestiganda.

¶ Istis seruatis melioris ordinis gratia primo de collo sermonem aggredior: & dico collū esse mēbrū organicū nobile & valde necessariū homini propter mēbra in eo contenta: quod teste Arist. iij. de partibus. c. iij. est factum pp tracheam pulmoni seruientē & propter gulam.

¶ Sed Gal. viij. de iuuam. c. i. dicit ꝙ est principaliter pp pulmonē/ qm̄ carentia collo carent pulmone: vt pisces/subdit tamē ꝙ collum est via illorum mēbrorum quæ descendūt ex supiori ad inferius: & illorum quæ ascendunt ex inferiori ad supius: quæ descēdūt sunt nerui/gula/aliqui musculi & nuca: Ascendentia vero sunt venę pulsantes & quietę: & nuca cōtinet a sphondilis: vt sit tuta a nocumentis extrinsecis: & illud vacuū ꝙ est inter partes venarum & arteriarum impletur p glandulas ibidē existentes: & omnia ista custodiuntur a coopertorijs & ligamentis: deinde omnia teguntur cute: & illud quod cōponitur ex omnibus istis est collū: quod est positū propter cānā pulmonis/per quā fit vox & anhelitus/collum etiā in aliquibus animalibus est loco manus: quia capiunt cibū ex terra adiuuante collo propter longitudinē suorum pedū. Huiusmodi vero collum nō est nisi pp cānā pulmonis: & ipso mediante ad brachia: & ad palmas/ & ad dyafragma: & ād alia mēbra duce nuca tendunt nerui: & ideo pp originem neruorum fuerunt positi sphondili inter pectus & caput/ex qbus cōponitur collum: hæc Gal. qui tamen non dicit/an trachea ascendat vel descendat: & quāuis dicat gulam descendere forte ꝙ etiā ipsa ascendit/nec suus descensus potest probari magis quā ascensus: neꝙ tracheę: quia manifestū non habent ortum/ sicut venę: & arterię: & sicut nerui.

¶ Dicamus igitur collum de præsenti summi pro illa parte sup qua sustinetur & vertitur caput/quæ seruit ventri supremo/medio: & etiā infe-

tiori mediantibus neruis a Cerebro & a Nuca descendentibus: cuius si-tus est ante a furculis supioribus pectoris: & posterius a supremo sphon-dili costaꝝ: & a lateribus ab humeris supra vsq; ad os capitis/basilare di-ctum: & cõmuniter pars ipsius posterior ceruix dicitur: de qua alibi fiet sermo. Anterior vero vocatur collum: & quia hoc membrũ est principali-ter propter tracheam/ipsa erit nobilior haꝝ partium/propter cuius no bilitatem anatomia colli est secũ ponenda: & quia trachea est pars pul-monis: qui est de principalioribus partibus ventris medij antedicti. Ideo anatomia Colli de præsenti venit cũ anatomia ventris medij.

¶ Hæc pars trachea nominata/a multis Dicit Guttur/& Faringa: licet faringæ/ſm aliquos sint venæ quæ intumescũt in magnis vocibus: & istæ venæ a Celso granges & fragitides dicunrur: & ab aliquibus sfragitides: & istæ venæ apud Arabes vocantur Guidez: & apopletice/& somni: & ab aliquibus pensiles/& spermatice/& iuueniles/& iugulares/& orga-nice: & a Gal. in libris De vtilitate partium vocantur fagotides/quia sunt iuxta viam cibi: & ab aliquibus carotides siue somni. Celsus tamen solas arterias ibidem existentes vocat carotidas: a caros Dictæ/ꝙ est somnus/ quia vt plurimum ſm aliquos/in ramis istaꝝ arteriarum fit oppilatio cau-sam somnum/& etiam apoplexiam.

¶ Et istarum venarum/vtrinq; est vna immediate sub cute/quæ cõmu-niter dicitur Guidez manifesta: vtrinq; etiam infra aliquos musculos no-tabiles colli/est vna vena quæ Dicitur Guidez occulta & profunda: quæ arteriæ carotidæ est socia.

¶ Istis arterijs & venis profundis vtrinq; associatur vnus neruus notabi-lis magnitudinis/qui Dicitur Descendens/a quibus vtrinq; oriuntur reuer-siui/De quibus omnibus parum infra fiet sermo.

¶ Pars etiam anterior colli ab aliquibus Dicitur iugulum: & ab aliquibus gula/licet male: quia gula est via ciboꝝ & potuũ: & iugulum est ea pars quæ est immediate supra furculas superiores pectoris: Aliqui tamen vo-cant furculas prędictas iugulum/& clauim/& clidas/& clidia/ harum fur-cularum extremitas versus spatulas dicitur Epomis: altera vero pars ver sus mediũ pectoris vocatur parasfagis.

¶ Notatis prędictis/occurreret post tutem anatomia musculoꝝ mouen tium collum & caput: sed non possumus ipsoꝝ habere inuestigationem integram/nisi destruatur istoꝝ neruoꝝ venarum ac prędictarum arteria-rum anatomia. Ideo super his ponatur silentium: remittendo legẽtes ad Gal. ad Auic. & ad alios auctores. Hi enim musculi sunt multi numero & diuersimode locati: & ideo essent cũ diligentia videndi: ad inuestigatio-nem quoq; ipsis solis esset vacandũ: quia cũ difficultate anatomizantur:

& propter hoc Gal.xij.De vtil.partium.c.viij.vbi loquitur de istis muscu-lis/Dicebat.Preexercitari cogruit Diligenter eū/qui studet certitudinaliter assequi ea que hic dicūtur.Dicit ēt ibidē/ꝙ solus sermo nō sufficit in anatomia/sed requirit tactus & visus.Et ideo ad p̄dictos auctores sit refugiū/qa soli collo & capiti esset vacandum/in quibus sunt musculi multi/tam circa sphondilos ꝗ̄ alibi/ qui in cōmuni anatomia videri non possunt.

¶ Capiti enim mediante collo cū suis ossibus & musculis sunt multi motus/quoꝝ aliqui teste Auic.prima primi sunt proprij capiti:& aliqui communes ipsi & q̄oq; sphondilis colli/per quos est motus cōpositus ex declinatione capitis & colli simul:& isti motus aut curuant antesius/aut posterius/aut a dextris/aut a sinistris:& iter ipsos est motus cōuersionis/ seu circūductionis:& isti musculi sunt multi & magni:quoniā multiformis est eorum positio:& etiā quia magnos & fere continuos habent mot⁹: & ideo Gal.vbi supra Dicebat ipsos vndiq; circūdare caput/quod mouēt ad quācūq; partem volueris illud Declinare:De numero ipsoꝝ est Discordia inter Auic.& aliquos sibi socios contrariantes.

¶ Relicta igitur ipsoꝝ partiali inuestigatione/cutem a laterib⁹ colli scinde/Denudando laterales & anteriores musculos:supra quos immediate sub cute notabis venam Guidez manifestā:quā seruasti illesam/seca deinde illos musculos magnos ab aurib⁹ Descendentes oblique vsq; ad furculas superiores versus mediū pectoris/ sub quibus vtrinq; est vna glādula ad formam quasi amigdale:que est replens loca vacua ibidem (inter venas & arterias iuxta inferiorē partem epiglotis) existentia.Et ideo equatrix partium colli dicitur:quas etiam humectat in necessitatibus:Notabis etiam sub istis glandulis vtrinq; vnam venam Guidez notabilem:& pariter vnam arteriam sibi sociā/que Dicuntur occulte/& apopletice:quaꝝ nomina multa superius Dicta sunt.

¶ Iuxta predictas arterias & venas notabis etiā vtrinq; vnum neruum/ plurib⁹ vilis cōpositū:hi nerui vocantur Descendentes:& ab his oriuntur nerui reuersiui/de quib⁹ infra fiet inuestigatio pulchra.

¶ Istos neruos/& ramos arterie p̄dicte:& vtrāq; venā:occultā.s.& manifestā/serua vsq; quo vidisti venas & arterias/a corde & ab hepate ascendentes vsq; ad istū locū:ad quas videndas operator circa regionē gibbi hepatis iteꝝ reuertatur:& ibidem notabit magnū truncū vene chilis ascendentis/que in suo ascensu primo perforat septū transuersum : & ibidem vtrinq; plures emittit venulas:quaꝝ Due / septū transuersum cibant:alie vero/costas inferiores:& membra sibi vicina nutriunt.

¶ Eius vero pgrādis ramus ascēdēs vsq; ad cor vnāq; solut⁹/ sine arteria sibi socia rēdit:& p istū ramū:hepatis giba pars euentat:& forte viuificat.

¶Hic ramus tripartitur/vnus quoꝝ alijs satis minor/circa cordis radi-ces ingreditur: & per substantiã ipsius disseminatur: & ipsam nutrit.

¶Alter alijs maior: domicilio cordis dextro vnit: & ei copiosissime san-guinem affert.

¶Ab isto ramo/ſm aliquos illa vena/quæ pulmonẽ nutrit: dicta arteria-lis/trahit ortum: De his tamen venis/aliqua diximus in cordis sectione.

¶Tertius ramus ex ꝑdictis/q ẽt insignis est/a cordis regiõe ẽt supra ascẽ-dit/sub quo est certa caro glandosa dicta morũ & timum: & hæc simul cũ quinto pulmonis lobo: qui dorso hęret/vt supra diximus est culcitra præ-dicto ramo ascendenti vsq; ad supremã pectoris furculã/vbi in duos hæc vena partitur ramos: a dexris & a sinistris transuerse versus spatulas ten-dentes. Isto ẽt modo magna arteria dicta Aorta ascẽdens/tendit trãsuer-saliter versus spatulas: & vt melius videas istas venas/& arterias depone furculas superiores. Caute tamen ne membra sibi vicina soluas.

¶Istis expeditis: ꝑdictas venas & arterias videre debes: notãdo primo: ꝙ harum quælibet in duos partitur ramos: vnus quoꝝ tã venæ q̃ arteriæ vtrinq; per collum versus caput ascendit/ a quibus oriuntur omnes venæ colli guidez dictæ: quas seruabis postea melius videndas.

¶Alter Ramus/etiã vtrinq;/in quinq; diuiditur partes/vnus eoꝝ nutrit sũꝑiores costas/& vnus spatulaꝝ locũ/& vnus musculos submersos collis & vnus penetrat in sphondilis colli superioribus/& inde ad caput trãsit: & istos cõcomitantur rami pulsantis venę.

¶Alter ramus/oĩbus ꝑdictis qnq; maior/ad asellã tendit: & hic in quat-tuor partit ramos/eoꝝ vnus/in musculis supra pectus locatis qui spatulas mouẽt spargit: & vnus ingredit ĩ carne laxa: & incertis pãniculis asellaꝝ/ & vnus trãsit a supremo pectoris circa mamillas descẽdẽdo versus abdo-men: & hic ſm aliquos nutrit ipsas: & pro ꝑte eis portat materiã lactis: & hic in abdñe copulat (vt alibi diximus) cũ vena ascẽdẽte ab inguinibus/ & a matrice ad mamillas: & de isto ramo Gal. xiiij. de vtil. c. viij. loquit: di-cens ꝙ a torace tẽdũt venę ad hypocõdria & ad totũ epygastrũ: & copu-lantur venis/quæ ab inferiorib⁹ ferũtur ad matricẽ colligãtia hñtes: vt qñ in matricib⁹ augetur aĩal: illi irrigent nutrimentũ: quo nato rursus mamil-las inflant/qua propter nõ cõtingit mẽstrua fieri bene & lactare simul.

¶Alter vero ramus/ꝑdictis maior in tres vtrinq; partit ramos: vn⁹ tẽdit ad musculos q sũt ĩ spatulis: & vn⁹ ad musculos asellaꝝ: alter vero ꝑdictis maior: tẽdit ꝑ ꝑtẽ domesticã versus adiutoriũ: & hic/ad ꝑuã manũ vadit/ hic ram⁹ vocat asellaris/& basilica/q flobotomat⁹/in pectoris morbis cõ-fert/ꝑꝑ suã colligãtiã ꝓpinq̃ ad veras costas/& ad totũ pectus: hæc ẽt ve-na dr a vulgaribus/vena epatis/quia est ipsi propinquior q̃ cefalica.

¶ Ex primis vero ramis/quos dixi te seruare/a qb⁹ fiūt guidez: vtrinq; vnus ascendit: & anteq̄ multū ascendāt/in duas vtrinq; diuiduntur partes: vna earum vocatur guidez manifesta: quia est prope cutim: videri apta de facili/quę in viuo intumescit in forti voce/altera vero qa est infra aliquos musculos/vocatur guidez profunda & submersa.

¶ Et guidez quidē manifesta illico cū supra furculā ascendit: vtrinq; diuiditur in duas partes/quarum vna ascendit/alia vero circa furculā inuoluitur/a qua plurimi rami enascuntur/partes sibi vicinas nutrientes & istorum ramorum aliqui iterū ascendunt: & cū prædicto primo ramo guidez manifeste iterum vniuntur/sed anteq̄ vniantur: unus ram⁹ notabilis ad spatulā tendit: & per exterius sub cute adiutorij/vsq; ad paruā manū terminatur: & hæc spatularis/humeralis: & cefalica vocatur/quia capite dicit propter colligantiā proximā/quā habet cū sua guidez: quę caput nutrit: de ista tamen vena cephalica: & etiā de basilica: & de arteria sibi socia/ dicetur latius in anatomia particulari magnæ & paruę manus.

¶ Et guidez manifesta prædicta/ vtrinq; notabilis: est immediate sub cuti supra musculos colli/quę cū suis ramis nutrit mandibulā superiorē: & inferiorē: & linguā/& caput/p exterius circa aures ascendendo.

¶ Et aliqui volunt q̄ isti rami guidez manifeste qui sunt circa aures nominentur venę spermaticę / quia dicunt ab ipsis venire sperma a cerebro & isti sunt moti a dictis Hyp. in libello de aere & aqua: q dicebat quibuscūq; venę de post auriculas scinduntur eis/vltra prorsus ab omni generatione orbantur/sunt tamē aliqui qui putant tales venas esse ex ramis guidez profundæ/ qui nutriunt musculos inter primū & secundū sphondilū colli existentes/& aliqui qui dicunt Hyp. intelligere p venas ipsas arterias/quia sunt magis apte ad bonū sperma q̄ venę/ ibidē tamen Hyp. dicit sperma etiā venire a toto: & Auic. xx. tertij cap. iij. dicit quod Gal. nesciuit an incisio harum venarum faciat incurrere sterilitatem an nō: dicit tamen/mihi vero videtur q̄ nō opportet vt sit sperma ex cerebro solo/quāuis eius fomentū sit ex cerebro/per bonā tamen anatomiā vasorum spermaticorum ellicitur quod harum venarum post aures incisio non facit steriles / propter sperma per ipsas descendens : possunt tamen iste venę incise debilitare cerebrū taliter q̄ debite nō trāsmittet spiritū animalē pro cōceptione: & hoc magis possunt facere guidez profunde q̄ manifeste & Arterię magis hoc possunt q̄ venę / quia sunt spiritus latores/vtrūq; tamen est possibile.

¶ Guidez vero profunda/vtrinq; iuxta meri siue gulam/ascendit infra musculos prædictos/quos secasti: & in suo ascensu emittit Ramos gulā & musculos faringe nutrientes. Nutriunt etiā musculos existentes inter

primũ & ſecundũ ſphondiliũ colli: a qbus oriuntur ſm aliquos uenę ſpermaticę ab Hyp. recitatæ/quæ ſunt poſt aures/De quibus adhuc ſub indice lis eſt. Nutriunt etiam pericraneũ: per ipſum aſcendendo ab imo vſq; ad ſummũ capitis: & ibi perforando craneũ/Deſcendunt in dura & pia matre. eis portando nutrimentum.

¶ Ex prędicta etiã vena profunda/oritur ramus vnus/vtrinq; os baſilare perforans in directo comiſſure lamde: & ſuſtentatus a dura matre aſcẽdit vſq; ad capitis ſummũ: & ab iſto ibidẽ/multi exeunt rami p poros cranei: qui etiã nutriunt pericraneũ/ex prędictis tñ ramis aſcẽdẽtib⁹ intra craneũ cũ dura matre/maior pars trãſit in pia matre: Cũ qb⁹ etiã tranſeunt aliq rami guidez manifeſte prædictæ/a ſumitate capitis ab extra ad intra craneũ penetrantes: & ab hinc trãſeũt in ſubſtãtiã cerebri & ipſam nutriũt.

¶ Ex prædictis etiã ramis/aliqui in directo cõmiſſure ſagittalis & lamdę ingrediuntur Duram matrem ibidem Duplicatam: & hic locus eſt tanq̃ torcular/a quo ex prædictis venis exprimitur ſanguis in certũ locũ amplum ibi prope verſus exterius exiſtentẽ/qui platea: fouea: palmentũ & lacuna dicitur/circa q̃ plateam/ſunt certæ uenæ/ſanguinem in ipſam expreſſum ſuggentes/quæ cerebri centrũ/ex eodem nutriunt: & iſtæ venę omnes intra craneũ ſimul cũ arterijs/ſunt illę ex quibus fit recte dictum ſecundinum: & aliter vocatur pia mater.

¶ Arteriæ vero prædictę/carotides nuncupatæ/in collo exiſtentes: prope venas guidez & neruos Deſcendentẽs: utrinq; a lateribus colli aſcendendo/cum aliquibus ramis ante & etiã retro diſperſe tendunt: & ad linguam & ad mandibulas ſuperiores: & inferiores: & in tota facie: & in occipitio: & aliquæ notabiles circa aures in temporibus: cũ ſuis ramis ad cacumen capitis tendunt: & aliquæ etiam ad muſculos tendentes circa iuncturã cõmunẽ collo & capiti diſſeminatur/ubi eſt magnũ foramen/a quo exit ſpinalis medulla: ab iſtis forte ramis Hyp. Dicebat ſperma deſcẽdere a cerebro/quia antiqui uocabãt etiã arterias venas: & ideo Dicebat. Auic. xx. tertij: has venas cõtinuati nuche: ut nõ ellongentur a cerebro: in quibus eſt ſanguis leuis lacteus/qui primo uadit ad renes: Deinde poſt ea ad venas ad teſticulos tendentes: & harum arteriaꝝ vnus notabilis ramus/vtrinq; perforat os baſilare verſus anterius & vnitur piæ matri/vitalitando cerebrũ: & portando ſpiritũ ad ventriculos ipſius.

¶ Ex iſto ramo vtrinq; aſcenſo immediate ſupra hoc os baſilare ſm medicinę cardines/fit rete mirabile: quod eſt ſm ipſos notabilis magnitudinis. ſ. quod eſt ante/retro: & a lateribus.

¶ Et prædictę venæ cerebrũ nutrientes in ſuo aſcenſu / Debent ſuſtentari ab aliquo corpore ſolido/ſicut eſt pericraneũ/ & dura mater/ quia

per se non possent ascendere/propter ipsarum simplicē & mollē tunicā: & sanguis in eis est magis aptus descendere q̄ ascendere/ quia grauis est. Arteriæ vero/non appodiantur alicui corpori solido/sed per se stantes/ ascendunt ad intra craneū/quia bitunicales sunt & duræ.

¶ Et non fuit necesse eas ascendere: & postea vertere sua capita inferius sicut venæ/quia suus sanguis leuis est: & ascensui aptus magis q̄ descensui.

¶ Istarum tamen venarum & etiam arteriarum aliquarum ramos melius videbis in Anatomia membrorum subsequentium.

¶ Venarum substantia & arteriarum alibi dicta est / sua complexio ex earū compositione iudicatur/figura sua est nota/colligantur toti corpori: sua magnitudo est etiā nota/sunt maiores in uno corpore q̄ in alio. Situs tamē multarum earum sæpe variatur: Numero sunt impceptibiles: qa multæ earum occultæ sunt: Sua iuuamenta sunt cibare omnia mēbra/passiones etiā omniū modorum patiuntur. Sępe tamen ipsis accidit coartatoria opilatio: a plectoria sanguinis causata/quę si fiat in ramis venarum guidez: semp sequitur somni profunditas/Apoplesia/& suffocatio extrema.

¶ Ista vena guidez interdum flobotomatur: Raro tamen in regione & ętate nostra/sua incisio confert lepre nō cōfirmatæ: & in forti squināntia/ in acuto asmate: in cōstrictione anhelitus: in raucedine uocis ex superabundanti sanguinis in pulmonis apostemate: euacuationis & diuersionis gratia pro antecedente causa in principio & augmento: hæc tamē incisio venarum guidez est fienda a docta manu/ cū flebotomo habente aliquod obstaculū prope cuspidē/ ne profundentur omnia latera venæ: quia he venę sunt labentes in tactu earū/ quia non sunt annexe carni sicut aliæ multæ: tum etiā pꝑter glādulas molles & lubricas sub eis existentes: tum etiā ne flebotomus pungat neruū vel alia mēbra: ibidem locata.

¶ Modus autē flebotomandi has venas talis est. s. patientis primo stringatur venter inferior inter ilia & hypocundria: cum zona decenter stringente: teneat etiam os suū clausum in expellendo aerē a pectore: deinde patiēs declinet caput ad partē cōtrariā partis flebotomādę/qa sic faciēdo intumescit vena: ut corda extēsa: & cū instrumēto apto tenēdo venā firmā cum manu vel alio ingenio/debet pforari vena in loco eminentiori: Auctores laudāt sectionē talē fieri debere ꝭm latū: ego tamen facerem ꝭm obliquum/& quantitas sanguinis non sit superflua / neq; fiat secundario: Et operator habeat se cum pulueres sanguinis constrictiuos/sicut bolum armenum: sanguinē draconis: pilos leporis/mumiā/cortices Thuris: Aloes & similia: & inter omnia habeat Vitreolū seu colcotar /fuligo etiam laudatur & fabe cōbuste & carta combusta/coria: & his similia/sup

posito semper oui albumine bene contuso/ & decenti ligatura / & patiente iacente capite eleuato/per octo dies cum leui somno & Deceti Dieta/prout videbitur Medico legitimo.

¶ De Anatomia Neruorum Descendentiū & reuersiuorum.

EXpedita Anatomia venarum ascendentiū ab hepate supra: in qua etiam multa dicta sunt de arterijs ascendentibus : ad neruos Descendentes a quib⁹ oriuntur reuersiui redeo: & dico / ꝙ in partibus lateralibus colli parū sub auribus/inter/seu sub aliquibus musculis: sunt venæ & arteriæ nōtabiles: vt supra patuit/quibus vtrinque hęret vn⁹ notabilis neruus Descendens uocatus. Hos neruos antiqui vocabāt apoplecticos & male/quia non cognoscebant ipsorum operatiões: teste Gal. in lib. de voce & anhelitu: & hi nerui a sexto pari neruorum cerebri principaliter : & etiam a tertio oriuntur: & Descendunt perpendiculariter / quia taliter Debent mouere membra.

¶ Hi nerui sunt cōpositi ex multis ramis/quorū aliqui teste Gal. Descēdendo Disseminantur ad cor/ad eius capsulam/ad mediastinū: & etiam ad pectus in radicibus costarū: & quidā satis notabiles/ad os ventriculi: & ad Dyafragma: & aliqui minores ad epar/ad splenen/ad renes : & ad alia membra sensibilia ventriū inferiorū/ad quæ etiā vadūt aliqui nerui oblique Descendentes a nucha/& ab istis neruis descendentibus/aliqui notabiles rami/superius iterum reflectuntur/q reuersiui & retro redeuntes vocantur/qui cōiter Dñr nerui vocis: & tendūt versus epiglottim/ sc alli gando certis musculis ipsi⁹/quorum capita sunt ad inferiora corpis sita.

¶ De prædictis etiā neruis Descendētibus: exceptis istis reuersiuis: aliq rami Descendendo vadunt etiā ad aliquos epiglottis musculos quorū capita sunt versus superius versa: & reuersiui vt aliquibus placet. Cum suis musculis claudunt cartilaginem cymbalarē & Glotidā: sed musculi neruorum Descendentiū mouent alias cartilagines & etiā cymbalarē apiūt. A septimo etiā pari & a nuca veniūt nerui ad musculos epiglottis: teste Gal. qui oblique eam mouent.

¶ Isti nerui sunt Duo/vnus Dexter/alter sinister/ sunt tamen in plures villos seu ramos diuisi: ut patet propter mēbra multa ad quæ vadunt. Sua quātitas & color patet/sua cōplexio & substantia est qualis aliorum neruorum. Reuersiui tñ sunt sicciores & duriores/qa hñt sufferre notabiles & quasi cōtinuos motus/maxime quādo claudunt epiglottim / ad quam clausuram requiritur fortior motus q̄ ad apertionē eius/ qa plures sunt musculi aperientes q̄ claudentes ipsam: motus etiam cordis/ pulmonis & pectoris aperit ipsam: & ideo vt tales nerui sint fortes/natura elōgauit eos/a cerebro humido/a quo quanto plus Distant / tanto sunt sicciores:

& transseunt prope cor circa arteriã / vbi forte propter ipsius calorem acquirunt siccitatem & duritiem: & sunt reflexi ad superius: ut trahendo inferius claudant epyglottim / qui quando relaxantur adiuuantibus alijs multis musculis aperitur epyglottis.
¶ Situs ipsorum est a lateribus colli descendendo ad prædicta membra Sed nerui qui vocantur Reuersiui in parte sinistra incipiunt reuerti ad superius/cũ obuiant magnæ arteriæ Aortę in loco parꝝ supra cor / vbi primo talis Arteria bifurcatur: & incipit reflecti per pectus ad membra inferiora/circa quẽ magnũ ramũ descendentem/fit motus attractionis & relaxationis taliũ neruoꝝ: & ista bifurcatio arteriæ est istis neruis sicut Rota/super qua cũ corda hauritur aqua a puteo: & hic locus tam a sinistris q̃ a dextris/circa quẽ mouẽtur seu cui appodiãtur in suo motu tales nerui reuersiui/a Gal. vocatur Dyablũ/& flexor. Vocat etiã ab aliq̃bus Girgilus & Bachã: & Gal. viij. de iuuamẽ. cap. ij. assimilat istã neruorum reuersionẽ illis qui cũ equis in campo reuertuntur ad viã a qua venerunt prius: & dicit ꝙ est quasi reuersio rei supra Rotã paruã: & . vij. de vtilitate cap. xiiij. dicit/ ꝙ ipse primus omniũ inuenit istos neruos taliter sitos: & suos musculos capita eoꝝ ad inferiora habentes.
¶ Inquit etiã ꝙ reuersio istoꝝ neruoꝝ monstrat neruos oriri a cerebro & nõ a corde: ut putabat Arist. quia si nerui orirentur a corde isti reuersiui venirent ab ipso: & non a cerebro: vt sensui patet.
¶ Et istis neruis reuersiuis partis dextrę/natura fecit etiã Girgilum: seu Rotã illã quã fecit in parte sinistra/de vno satis notabili Ramo arteriæ ascendentis/obliquate versus asellã dextrã/circa furculã pectoris supiorẽ dextrę partis/quę arteria vadit ad brachiũ dextrũ/cui ramo adiũxit alias pelliculas ibidẽ existẽtes vt sit fortis/q̃a hic ram⁹ nõ est eque magn⁹ sicut est ille circa quẽ reflectuntur nerui reuersiui sinistri lateris antedicti.
¶ Et sub isto ramo dextræ partis a pelliculis prędictis fortificato ascẽdunt per collũ nerui reuersiui dextri: & tã dextri q̃ sinistri: ascendendo implantãtur cũ pluribus ramis ad musculos epyglottis: ut sensui patet/ quibus mediãtibus voluntarie mouẽt epyglottim seu laringã/sicut equitans mediante freno & habenis: quãdo vult/mouet equum.
¶ Iuuamẽta neruoꝝ prędictoꝝ descendentiũ/sunt dare sensum: & fm aliquos aliquẽ motũ mẽbris/ad quæ vadunt in suo descensu/ de q̃bus supradictũ est/& iuuamenta reuersiuoꝝ sunt pro danda voce/ideo vocantur nerui vocis. Passiones omniũ modoꝝ patiuntur tã descendentes q̃ Reuersiui: & si ipsoꝝ cõplexio notabiliter mutetur: vt interdũ contingit In eoꝝ detectione gratia vlceris/maxime descendentiũ: & forte reuersiuorũ: amittitur vox & alię suæ operationes: si nõ ablatę: saltẽ diminutę:

& si soli reuersiui incidantur integre vtrinq;: amittitur vox & loquela: si vero in vno latere solo: medietas harũ operatoinũ leditur: sed si incidãtur Descendentes/quorũ Reuersiui sunt partes: ſm aliquos: ledentur ille quinq; operationes: De quibus meminit Gal.iiij. interiorũ.c.xvi.s. exitus aeris a pectore cum anhelitu: & flamen sine ictu seu strepitu: & flamen cum strepitu: & vox: & loquela. Volunt tamen aliqui: q̃ ad incisionem Descendentium amittatur sola vox & flamẽ cũ ictu. De istis tamẽ neruis vide cõmentaria nostra.

¶ His visis/Dimitte neruos Reuersiuos in loco suo in collo: vt per ipsos melius videas musculos epyglottis: quibus alligantur. Dimitte etiã ventriculi partẽ superiorẽ: & totã gulam siue meri: & partẽ illam pulmonis superiorem quã seruasti pro trachea videnda. Dimitte etiã talẽ partem venarũ & arteriarũ ad brachia & ad caput tendentiũ/vt ipsarum possis loco suo videre anatomiã. Cor vero: & alia mẽbra inferioris & medij ventris quæ prius fuere visa & seruata pro venis/arterijs & neruis antedictis videndis: abijcias: & anteq̃ vlterius procedatur in præsenti ordine Anatomiæ sunt aliqua Dicenda De facie: & De aliquibus partibus eius: Deinde ad epyglottim & ad gulam Deueniendum.

¶ De Facie.

FAcies a Romanis/a Græcis prosopon Dicta/quæ est soli homini/ est pars anterior capitis omnibus nota. Hæc pars veniret magis Anatomizãda cũ ventre supremo quã cũ medio/sed per accidens De ipsa in præsentiarũ fit sermo: quia in cõmuni anatomia/gula & meri/ nõ possunt inuestigari: nisi prius De partibus aliquibus faciei fiat mẽtio: & Dicitur facies quasi faciens hominem. Per ipsam enim fit vniuscuiusq; personæ cognitio: & Distinctio.

¶ Hæc pras facies Dicta/vocatur etiã vultus a voluendo: & a volendo Dictus/quia per ipsam cognoscũtur animi affectus/in qnibus ipsius mutatur color/vel propter verecundiã/vel propter aliq̃d crimẽ cõmissum: vel propter timorẽ/vel ęgritudinẽ. Sunt tamen aliqui: quibus Vultus raro mutatur: & hi appellantur vultuosi.

¶ Mutaĩ ẽt vult⁹ De ętate in ętatẽ: & Differt facies a vultu in hoc: q̃ facies stat semp̃ eadẽ: & vultus mutaĩ/licet ętate facies mutet colorẽ: & quãtitatẽ: & notitia faciei multũ cõsideraĩ a physionomo. Cõsideraĩ ẽt a medico: ut primo ꝓnosticorũ: in primis ęgri faciẽ cõsiderabis. Iuuat.n.ĩ cognoscẽdis multis morbis/sicut leprã: pipleumoniã/icteritiã/cacesiã/& tẽp⁹ mẽstruorũ in fœmina. In ipsa ẽt cognoscuntur simulãtes ęgritudinẽ/sed non semper.

¶ Eius situs est anteriori parti capitis capillatæ subiectus. Sua substantia est ex cute rariore & leniore quacũq; alia cute corporis/vaporũ a to-

to ad ipsam ascendentiũ: & decoris gratia/sub ipsa cute sunt multi musculi/& venę pulsantes & quietę/nerui/panniculi: ligamẽta/chartilagines & ossa: Numero est vnũ membrũ organicum.

¶ Numerus partiũ ipsius est Frons/Tẽpora/Aures/Supcilia/intercilíũ: Nasus/Oculi/Palpebrę/Cilia/Malę/Maxillę/siue Mãdibulę/quę in p̃senti sunt synonima/Os/& Bucca/Labia. Gelasinl/Mystax/Lacuna sub naso: & Mentũ cũ sua Lacuna. Sua quãtitas/sua figura/& colligãtia patent: sua cõplexio est qualis cõplexio partiũ ipsius: iuuamenta sua sunt etiam ab ipsius partibus sumenda. Passiones omniũ modo℞ patitur.

¶ De Fronte: & alijs faciei partibus/exceptis Naso/Oculis/ Palpebris/ Cilijs/& Ore cum suis partibus.

FRons est tota ea pars media suprema faciei: pilis nuda: quæ est supra oculos: ab aliquibus tamen dicitur oculos esse in fronte: & ideo teste Varrone dicitur frons a foratu oculorum.

¶ Sub cute frõtis est vn⁹ muscul⁹ dilatatus: villos suos hñs ẽm lõgũ corporis/qbus mouet supcilia: in fronte etiã sunt rugę ẽm ipsi⁹ latũ tẽdẽtes: ẽm quarũ sitũ errabundi medici secãt exituras/sed male/qa tunc cadunt supcilia. Debent igitur fieri sectiones in fronte ẽm longum corporis.

¶ In fronte sunt venę aliquę/quę ĩ diuersis morbis secant: & Sanguisugæ etiam ipsis applicantur/sub musculo prædicto & panniculo pericraneo: est os frontis coronale dictum.

¶ De Temporibus.

¶ Ad latera frontis sunt tẽpora/sic dicta: qa in ipsis cognoscunt ãni multo℞ aĩaliũ. Primo.n. canescũt in hoĩs: sed nõ semp. Cauãtur etiã diuturnitate tẽporis. in tẽporibus sunt ossa parua oblonga p trãsuersum capitis tendentia/q̃ intra se & craneũ custodiunt musculos tpales: hæc ossa ab Auic. ossa paris dicũtur/& vltra prędictos musculos in tẽporib⁹ sunt etiã aliquæ arteriæ & venę insignes/quę in aliquibus morbis secantur.

¶ De Supercilijs.

¶ Supercilia sunt omnibus nota/quo℞ situs est in fine frontis: congenita sunt cũ homine ornatus causa/intenta a natura vt tueantur oculos a puluere descendente: & a pluuia & a similibus/non crescũt sui pili/sicut hi qui capitis/gratia boni finis.

¶ De intercilijs.

¶ In cõfinibus frontis est certũ interstitiũ diuidens supcilia in ipsorum medio. Diuidit etiã frontẽ a naso: & huic parti tãq̃ ad centrũ cõterminat nasus & infima ac media pars frontis/hic locus vocat glabella siue glabra. Glaber.n. interpretatur sine pilis: hic locus etiã dicit lepor nasi, In isto loco incipit sæpe herisipella: alio nomine vocata Guta rosea.

ℂDe Malis.

ℂMalę sunt illę partes rotundę in facie: quæ etiã poma dicuntur: & sunt infra oculos a lateribus nasi: & sunt soli homini: & genę proprie vocãtur. licet maior pars faciei nominetur gena/huius partis: cutis est rarior omni alia faciei parte/quæ defacili rubet & mutat colorem suum naturalem in animi affectibus/qui communiter in bene complexionatis est roseus: istę Malę ornãt faciẽ/& sunt tutela ad oculos & ad nasum: & quælibet ipsarũ habet vnum musculũ latum firmissime suę cuti vnitum: qui seruiunt ipsis & labijs: vt inferius in sectione labiorum Dicetur.

ℂDe Barba Gena Dicta.

ℂIn facie est etiam pars barbara / quæ proprium habet nomen/& vocatur Gena a genao vel genero: quia ibi pili generãtur. Hæc pars etiam ab aliquibus dicitur Mistax siue Mustax.

ℂDe Mento.

ℂIn inferiori parte faciei: est mentum ab eminẽdo Dictum. Dicitur etiã anthereon. A gula enim eminet: a quo Dicit morbus mentagra: Sua pars suprema incipit a radice superioris labij: & finem habet in infima faciei parte: & propter talem locum potest Dici mentum. quia infimi in cunctis rebus: si non sunt: Debent esse mites.

ℂIn medio menti: est certa cauitas ab aliquibus buccula & bucella Dicta: Dicitur etiam typos.

ℂDe Gelasinis.

ℂA lateribus oris vtrinq; in cute: in aliquibus indiuiduis: & maxime in pueris/& in fœminis: est certa fossula/quæ apparet in risu: quæ indicat decorem/& venustatem/ & ideo vocantur tales fossulę/Vmbilicus veneris & Gelasinus/vocantur etiã vmbilicus veneris: q̃a assimilantur cõcauitati repertę in folijs illius herbę: quæ vocat vmbilicus veneris/& cotyledon.

ℂDe Lacuna sub Naso.

ℂSub naso in medio labij inferioris: est certa vallecula/ quã Lactãntius Firmianus: p̃p similitudinẽ suæ cauitatis: vocat lacunã/ab aliquibus Dicta phyltron: & spherion: & hyspia: De naso/ oculis/ cilijs/ palpebris/ ore & suis partibus/loco suo Dicetur/ab anatomia oris initium sumendo.

ℂDe Anatomia/ Oris & partium eius.

VT igitur trachea: epyglottis: & gula/possint inuestigari cõmode: sicut promisimus/ad oris & partium ipsius sectionem Deuenio: & Dico: q̃ os est illa pars concaua: in facie immediate intra labia existens: per quã primo cibus: & potus: & pro parte Aer: intra corpus ingrediuntur: & per quã exesit sputamina: & voces: & in qua fit loquela: & dicitur os quasi ostium ad prædicta: intra & extra mittenda.

¶ Bucca vero seu buccę: sunt illę partes in facie seu ore: quæ naturaliter a spiritu possunt inflari. s. ipsa concauitas oris/quæ spiritu a pulmone reuocato: & oppressis labijs: in ore retento: inflatur.

¶ Oris partes sunt labia/ Dentes/Gingiuę/Maxillę/Palatum/Vuea/Lingua/Tonsiles/& Fauces.

¶ Ex prædictis patet oris substantia/situs/& figura: quantitas sua omnibus nota est: Numero est vnū membrū: Numerus partiū ipsius dictus est. Sua colligantia sumitur a partibus suis. Et etiam sua iuuamenta. Sua cōplexio est qualis sunt suæ partes: passiones omniū modorum patitur.

¶ De Labijs.

Labia quæ etiā labra dicuntur/ aliquibus sunt grossa/aliquibus subtilia/grossa cōmuniter arguūt ingenij ruditatem/labiorum pars prominens prochilū nominatur. Eorūdem continuus congressus/prostomion vel prostomia dicitur/& hi quibus prominent labia simul & dentes/brochi vocantur/in medio labiorum est fissura/quę proprie ős appellat.

¶ Labiorum substantia/est cōposita ex carne musculosa/cute & pāniculo/gulę continuo/harum partium vnio/est taliter cōpacta quod difficillime vnū separi potest ab alio/& est talis/ne propter grossitiē impediatur suus agilis motus/qui est ad omnē positionis differentiā/& ideo in ipsis sunt quatuor proprij musculi/& duo cōmunes ipsis & pomis faciei.

¶ Et proprij sunt parui proportione labiorum/qui anteq̄ cuti vniantur sunt inuicē concatenati/taliter quod suæ partes sunt inseparabiles sine ipsorum laceratione/quorum vnū par/pēdet sub pomis faciei oblique versus labia/ alij etiā duo pendent oblique/ab inferiori mandibula versus labia.

¶ Et licet sint tantum quatuor musculi labijs/sunt tamen octo motus/teste Gal. xi. de vtil. cap. xvi. s. quatuor recti/& quatuor obliqui/nam quodlibet istorum/dum mouetur/oblique mouet/quia situs cuiusque ipsorum obliquus est/sed cū duo ex eis æqualiter mouentur recte mouent/sicut est in ipsorum apertiōe in qua est vnus motus rectus/Alter vero motus rectus in labijs/est quando inuicem clauduntur/seu comprimuntur.

¶ Sunt etiam duo alij motus recti in labijs / vnus est quando ipsa extra vertuntur / & alter quando intra plicantur / & isti motus fiunt a villis rectis / quorum quidam sunt intrinseci ad ipsos musculos labiorum/& quidam extrinseci / & quando extrinseci tenduntur / tunc labia extra vertuntur/ & quando intrinseci / tunc sub / seu intra plicantur/ & quomodo motus obliqui fiant ab vnico musculo / & recti a pluribus facile est iudicare / si inspiciantur clausoria vnius bursæ/quæ quando simul trahuntur recte/ & vniformiter aperiunt os bursæ / cūque vnicum ipsorum trahitur/os bursæ transuersaliter mouetur.

¶ Auic. tamen quãuis dicat prædictum situm musculoꝝ: non ponit nisi quatuor motus: sicut sunt quatuor musculi: & dicit ipsis sufficere quatuor motus/inquit ꝙ vnaqueq; ipsorum pars: cũ mouetur ad suam mouet partem/cũq; duo: ad duas mouentur/ad duas dilatantur partes/adest ergo eis complementum motus ad quatuor partes/neq; vllum habẽt motum nisi istos.

¶ Et tam Gal. q̃ Auic. loquuntur de motu proprio/quia motus cõmunis pomis & labijs: fit a duobus musculis latis/qui sunt in vnaquaq; mandibula: & sunt lati maiores p̃dictis: & isti teste Gal. sunt extrorsum: a malis vsq; ad spinam colli/ad quos vadunt nerui a pectore: & a clauibus. i. a furculis superioribus pectoris/ qui implantatur malis: & labio inferiori per villos rectos: & aliqui alij villi a clauibus etiã obliquę tendentes: & aliqui alij magis obliqui p̃dictis: a scapulis ascendentes apud latera labioꝝ: pomis implantantur: & adhuc aliqui alij a loco retro aures (quas interdũ mouent) ad istos musculos tendũt. Isti tamen musculi non cognoscũtur manifeste: quãuis multitudinẽ neruoꝝ habeant: fere ab omnibus colli partibus. Cognoscuntur tamẽ: si clausis mandibulis ad suũ vltimũ conatũ moueantur labia: & faciei poma/nõ ꝙ partes ossosę pomoꝝ moueantur: sed sua pars carnea musculosa p̃dicta: mouetur cũ cute: quæ est proprie pro solo motu labioꝝ/ad quã & etiã ad ipsa labia: vadunt musculi prædicti lati/qui mouent labia & mala: & hic vocatur cõmunis motus. s. labioꝝ & pomoꝝ.

¶ Aliqui etiã volunt ꝙ male in sui superiori parte moueantur aliqualiter a musculo lato mouente frontẽ: & aliqui dicunt ꝙ isti musculi lati mouentes male & labia. Iuuant etiam masticationem.

¶ Et istoꝝ musculoꝝ motus: optime vidẽtur in viuis: maxime in extenuatis. Et ideo de ipsis facio mentionẽ: omittendo multoꝝ musculoꝝ anatomiã/quia nõ possunt videri in viuis: neq; in cõmuni anatomia monstrari: narrabo etiã linguæ & mandibulaꝝ musculos: propter eandẽ causam.

¶ Hęc labia intra se: & etiã totum os: teguntur pãniculo tegente gulam siue meri: & ventriculũ: & propter hoc in futura vomitu tremit labiũ inferius. Hic tamẽ pãniculus: durior & grossior est in ore: q̃ alibi: & grassior in meri: q̃ in ventriculo: & semper descendendo efficitur lenior & subtilior: quia in ore primo obuiat cibarijs aliqualiter duris/quæ descẽdendo semp efficiuntur molliora: teste Gal. iiij. de vtil. & iuxta illud Aui. nutriens masticatione aliqualem suscipit digestionem.

¶ Labioꝝ figura. situs. quãtitas. & numerus patent. Sua cõplexio ponitur calida/colligantur cerebro per neruos/hepati per vena/cordi per arterias: & ideo interdũ in ipsorum cõpressione: cognoscuntur animi affectus. Exporriguntur etiã: & cõpescuntur labia/voluntarie: Colligantur etiam

ventriculo & meri/& toto:mediante cute:sua iuuamēta sunt multa:sunt primo ad tutelam dentiū:& ad bonā faciei formā/ad loquelā exprimendam/ad cibū & potū sumendū:& sunt ori/sicut ostiū domui:se aperiēdo & claudendo in necessarijs:prohibēt etiā aerem frigidū ingredi ad corpus:& p accidēs:retinent etiā aerē a pulmone reuocatū in necessitatibus.

¶ Passiones omniū modorum patiuntur/& inter alias patiuntur ragadias: & sæpe cancros:& tremorem in crisibus:& in febribus/per communitatem a cerebro: & a ventriculo.

¶ De Dentibus.

Visis antedictis:primo quantum potes aperias os/secando buccas in altero laterū:vt melius dentes:ac gingiuas videas:Primo notando substantiam dentium/quæ ossosa est:& teste Celso/est durior ossæ. Aliqui tamen dicunt ipsos esse de natura carnis: & ossis/ tum quia sentiunt:tum quia renascuntur: crescunt etiam gratia finis toto tempore suæ permanentiæ/quia si non crescerent/non durarent:& masticatio esset mala:ex qua vita esset breuis.

¶ Numero sunt .xxxij.s. in vno ordine sm vtranque genam .xvi. sunt locati: sunt etiam sæpe solum.xxviij.quia tunc deficiunt quatuor posteriores/qui Neguegid dicuntur ab Auic. & hi sunt duo in quolibet latere:& interdum carent in totum sex:& Neguegid / sunt vltimi in ortu/ qui vocantur etiam dentes intellectus/sensus:& sapientiæ/quia in aliquibus nascuntur in vtilitate/vel senio:& teste Arist.secundo de natura/seu de hystorijs animaliū:maribus sunt plures dentes:q̄ fœminis:vt in genere hominū/ouium/suum/& caprarum/patet.

¶ Eorum nomina:sunt alia a Celso/alia a Gal. alia ab Aristo.alia ab Auic. alia a Mundino:Et primo ista sunt nomina Auic. in qualibet enim parte siue superiori / siue inferiori/a medio oris ante versus:incipiendo in medio:primo sunt duo satis lati æquales duales dicti:a lateribus quorum/ vtrinque est vnus:qui dicūtur incisiui a Mundino:& ab Auic. dicūtur quadrupli.Gal.tamen vocat duales incisiuos:quos duos duales:& duos incisiuos/Celsus vocat quaternos:& istos omnes Arist. vocat acutos/vt secent:& conuenit cum Gal.A lateribus istorum vtrinque est vnus/qui cōmuniter cinodentes seu canini dicuntur:& ab aliquibus Gelasini dicti sunt: quia apparent in risu magis alijs.

¶ Sunt deinde sm Auic.oēs molares:a molendo dicti/qui in aliqbus sm ipm vtrinque a lateribus caninorum sunt q̄tuor:& in aliqbus sunt qnque:& isto modo sunt.xxxij.vel.xxviij.numerādo sic/ duo duales: & duo quadrupli seu incisiui/& duo canini/qui oēs sunt sex/& molares sm Aui.sunt decem vel octo/s.x.in q̄libet pte.s.supiori vel inferiori/in totū sunt.xvi.& vt sic

funt.xxxij.si vero sint octo/sunt in qualibet parte.xiiij.& sic sunt.xxviij.
¶ Mundinus tamen in numero.xxxij.ponit duos duales superius:& totidem inferius:& duos incisiuos/& duos caninos: & quattuor molares: & sex maxillares:tamen nec Gal.nec Arist.ponunt nomina particularia omnium dentium:sed Celsus ponit quattuor caninos: vtrinq; duos iuxta quaternos superius:& totidem inferius: Celsus etiam ponit octo maxillares superius:& octo inferius.s.quattuor vtrinq; iuxta caninos.
¶ Sua figura est diuersa:aliqui enim habent vnū solum caput acutum: & vnam radicem:vt omnes duales:& quadrupli seu incisiui: & canini. Molares vero inferiores habent ad minus duo capita/& duas radices: & interdum tres:& tot capita:& maxime vltimi/superiores vero habēt ad minus tria capita:& totidem radices:& interdum quattuor: & maxime vltimi:qui sunt tanq̄ murus tenentes alios firmos:& dentium superiorū Radices sunt curuę:vt sint firmiores:ne sua grauitate cadāt/& foramina in quibus figuntur:sunt mirabiliter ipsis adęquata.
¶ Et ab ossæ maxillæ:oritur pro quolibet dente vnum additamētum rotundum:firmans dentem mediantibus ligamentis fortibus/& ista additamenta Gal.vocat pręsepia:quæ non solum sunt in loco gingiuarū: sed in extremo suarum radicum.
¶ Et molares habent plures radices alijs/quia sua operatio est magis continua alijs/& quia masticando nō mouentur ſm superius : & inferius solum/sed lateraliter mouentur seu circulariter.
¶ Omnibus dentibus/teste Gal.& Auic.est aliquis sensus.
¶ Sua quantitas/& situs patent/colligantur mandibulis & gingiuis: & cerebro per neruū:sua cōplexio est nota/iuuamēta sunt pręparare cibum pro stomacho/modulantur etiā loquelā:sunt etiā arma naturę.
¶ Patiuntur omne genus morbi:quod patiuntur alia ossa/in eis fit dolor/cōmotio/corosio/putrefactio/congelatio/coloris alteratio:& elongatio a suo naturali loco.

¶ De Gingiuis.

POst dentes videndæ sunt Gingiuæ:sic dictę a gignendis dentibus/& sunt carnes simplices/duræ/in quibus sunt infixi dentes: in ipsis sunt tot foramina/quod sunt dentes.
¶ Numero sunt duæ/vna superior/alia inferior: Sua figura patet quæ sequitur figurā suæ maxillæ.Patet etiā situs/& quantitas/& colligantia. Sua iuuamēta sunt firmare dentes:& circa ipsos vestire ossa mādibularum:& suo calore illa cōfortare/& carentibus dentib⁹/prębent iuuamē masticationis:eis etiā est sensus notabilis per colligantiā cū cerebro:mediantibus neruis per eas dispersis.Passiones omniū modorū patiuntur.

¶De Palato.

POst Gingiuas ſm verū vniuerſalis Anatomię methodum: occurrit palatū/quod eſt pars oris teſte Ariſt. primo de hyſtorijs.c.xi. & eſt illa pars in ore/ſiue aperto/ſiue clauſo/quę eſt ſupra linguam.

¶Hęc pars oſſoſa eſt/ex oſſibus mandibularum ſuperiorum cōſtituta: eſt tamen tecta aliquali carne: cū ſuo panniculo tegente/in quo ſunt nerui aliqui: dantes ſenſum guſtus: & hęc pars in ore/aſſimilatur concauo teſtudinis/ſeu cœlo fornacis/ideo dicitur cœlū: & altum oris: & dicitur palatum: quia in apertione oris nobis palam oſtenditur/vel quia manifeſte latum videtur: & palatum teſte Gal. eſt tāq̄ campana pręiacens laringę/ſeu epyglotti: in quo fit vocis intonatio/in quo mediantibꝰ neruis/eſt notabilis ſenſus guſtus.

¶Suus ſitus / ſua figura / quantitas/ & numerus/ac colligantia patent/ſua complexio frigida eſt : quia oſſoſa eſt a pręd ominio / in iſto membro non eſt aliquod foramen collatorio ſeruiens: vt putant aliqui : per quod expurgentur ſuperfluitates cerebri: ſed tale foramen/ſeu foramina: ſunt in oſſe baſilari ſupra nares: vt alibi dicetur.

¶Ipſius iuuamenta ſunt: vt clauſo ore: & etiā aperto: ibidem retineatur Aer/ad hoc vt caleſiat/ſi frigidus eſt/ne talis ſuo ingreſſu ledat cor. Retinet etiam Aerē a quo refocilatur cor in neceſſitatibus/iuuat etiā in retinendo aerē vocalē: & ideo palatū rugoſum eſt/ad hoc/ vt aer exeat vndoſus. Palatū etiā ſua concauitate iuuat reuolutionē cibi in ore maſticationis tp̄e/mediāte ēt ſua cōcauitate lingua agilius moueť pro ſuis opationibus/cū ſua ēt pellicula iuuat digeſtionē adiuuante ei pellicula totius oris/ & forte ſputo in maſticatione cibarijs miſto.

¶Paſſiones omnium modoꝝ patitur/& inter alios morbos patitur in febribus / colam ſeu alcoſam.

¶De Vula ſeu Vuea.

IN fine palati iuxta fauces verſus caput in oppoſito Radicis linguę/ eſt vnū membrū/carneū/Rarę ſubſtantię/ Membrana tectum/ cuius quantitas & figura: eſt equiparata grano Vuę: & ideo vua: vuigena: & vuigera dicitur. Dicitur etiā Columella: & etiā Colfina: & ab aliquibꝰ Gargareon: Gargar/& Gurgulio/dicitur etiā fundibulum. Creſcit tamen hoc membrū pręter naturaliter in longū & latū: ab humiditate replente: & interdum aſſimilatur caudę muris: vt ego ſępe vidi: & interdum induratur: & interdum ſtrangulat teſte Ariſto.

¶Hoc mēbrū eſt ſoli homini. Sua ſubſtātia eſt dicta/in qua ſunt aliquę venę: & arterię: & ideo ſi ſoluať notabiliter ſanguinē ducit. Sua cōplexio calida eſt/& humida/numerus/ſitus/& colligātia patēt: hoc mēbrū cedit lo

cū deglutitis: nec motū hēt voluntariū. Ideo caret musculis/iuuat in refrā gendo/& in alterando aerem: & ꝺm aliquos in modulando vocem: prohibet etiam sitim prohibendo aerem ingredi fauces violenter.

¶ Passiones omnium modoꝝ patitur: & prǽsertim corosionem: & mollificationem/quibus sæpe requiritur cauterium.

¶ De lingua.

Lingua interdū accipit pro varietate sermonū: vt grǽcos/Arabes/latinos: & id genus. Multa ēt alia significat/de p̄nti tamē capitur pro membro in ore cōtento. Et lingua dicit̄ a ligando: quia ligata est ab vno extremo ad aliud intra inferiores mandibulas.

¶ Hui⁹ mēbri subā/naturalr̄ R ara/fungosa: ac mollis est. Est ēt accidētalr̄ mollis: pp humiditates a capite: & a vētriculo ad ipsam descēdētes. Caro ēt glādosa in ipsius radice in qua sunt fontes saliuales humectat ipsam: mediāte saliua: est ēt ipsi multitudo neruoꝝ: tū pp sensū/tactus & gustus: tū pp motū/q dāt gustū veniūt a tertio pari neruoꝝ cerebri: qui vero motū/veniunt a septimo: & hi nerui sunt notabiles: qa lingua indiget excellenti sensu: & ēt motu: plurimo ēt indiget calore: & nutrimento. Ideo habet (similr̄ & virga) plures: ac maiores pulsantes: & quietas venas quocūq; alio mēbro sibi pari magnitudine/& nerui dantes ipsi motū: sunt distincti a dantib⁹ sensum: sed qui dant sensum tactus: dant ēt gustū/& gustus facilius corrūpitur tactu: quia gustus est virtus subtilior tactu: & situs neruoꝝ sensus est sup̄ficialis: situs vero neruoꝝ motus ē acētratus magis: plus & minus ꝺm locū musculoꝝ/qui cōmuniter ponunt̄ nouē. s. quattuor paria: & vnus solitaris/quibus mouetur ad omnē positionis differentiam: & lingua in sua radice est ampla: grossa & fortis: in anteriori verō est subtilis: & acuta: vt promptior sit ad motus.

¶ De p̄dictis musculis duo sunt a laterib⁹ linguǽ vtrinq; vnus: qui latitudinales vocantur/p̄cedentes ab ossib⁹ acutis capitis post aures positis/a quo loco ēt pro parte veniūt villi vnius musculi/qui est cōis pro motu labioꝝ: & pro motu pomoꝝ faciei: & hǽc ossa vocantur sagittalia/& acularia: sunt ēt duo longitudines dicti/nati a supremo ossis lamdǽ: qui cū medio linguæ cōtinuant̄: & alij duo musculi sunt: qui ex transuerso mouēt linguā p̄cedentes a latere: quod est inferius ex duob⁹ ossis lamdǽ lateribus: & isti penetrant inter p̄dictos longitudinales: & latitudinales.

¶ Sunt etiā duo alij ipsam cōuertentes: & resupinātes: & istoꝝ villi sunt: in latū expansi sub prædictis: & hi sunt cōtinuati cū ossǽ mandibulǽ inferioris: Auic. tamen. xij. animaliū dicit istos vltimos esse supra alios: est deinde musculus vnus solitarius dictus/qui continuat linguam ossi lamde/& trahit vnum ad aliud/& hic musculus pellit linguā ad exteriora ipsam

elongando : ipsam etiam retrahit : & abbreuiat.
¶ Sunt tñ multi dicentes ꝙ lingua ad exteriora nõ mouetur voluntarie: sed mere naturaliter ab imaginatiua/sicut virga: & aliqui dicunt ipsam: & etiã virgã moueri a musculis/& ab imaginatiua simul: & aliqui ab imaginatiua sola/quæ mediãte spiritu: causat ventositatẽ dilatantẽ: & erigentem virgã/pariter & linguã cũ eductione extra os: hæc tamẽ sunt tracta a Gal. primo de motibus liquidis: & ab Auic. prima primi in. c. de musculis linguæ: & ibidẽ expositores soluũt dubia/quos vide.

¶ De Ossę linguę.

Lingua ĩ sui radice: hẽt os/cui annectit: & ligat/& tãq̃ sup sua basi firmatur: in multis suis motib⁹: & hoc os est q̃drilaterũ nõ multũ durũ: sed ẽ quasi cartilagineũ: & vocat os hyoideũ & lamde/seu lãbe/qa assimilat ipsi litterę græcæ: duo ipsi⁹ latera sunt versus linguã/quæ sunt in forma litterę p̃dictę bifurcata: & duo ẽt talr formata: primis maiora / sunt versus cartilaginẽ pectalẽ epyglottis/quã amplectunt/& ei alligantur: ne labat hincinde/vt melius hoc os: firmet mẽbra alia sibi alligata: & non solum alligatur epyglotti: sed etiã ad meri per ligamenta aliqua.
¶ Et hoc os nõ fuit oblongę/seu rectę figurę. qa grauitas linguæ traxisset ipm ad vnũ latus tm: & tũc nõ fuisset bona loquela/nec bona masticatio: & hoc os vocatur hyoideũ a Gal. & os lamde: & ab Auic. Alfahic.
¶ Iuuamenta huius ossis a Gal. sunt posita multa/quãuis sit paruum os: primo ab ipso ad linguã veniũt plurimi musculi: & etiã musculi aliqui epyglottis: & ab ipso vadũt aliq ad spatulas/& aliq ad pectus/& aliq ad mandibulas: ab ipso etiã/seu a suis ligamẽtis oriunt cordę musculorũ sibi ꝓpinquorũ: & est etiã defensoriũ pectalis cartilaginis laringę: & hoc os est principale fundamentũ/ super quo vertitur lingua in suis motibus.
¶ Huic ossi sunt tres sibi proprie musculorũ cõiugationes. s. vnũ par procedens ab extremitatibus mãdibulę inferioris/versus illam partẽ: cũ qua cõtinuatur radici linguæ: quorũ vnus est a dextris alter a sinistris: & istud par dum cõtrahitur: trahit ipsam versus mandibulam.
¶ Secundum par oritur sub mento: & transit ad istud os sub linguã: & ipsi colligatur versus partem superiorẽ. s. versus epyglottim/& istud os: trahit ad partem mandibulę.
¶ Tertium par oritur ab additamentis acularibus ossis capitis. s. a duabus extremitatibus ossosis acutis/ quæ sunt post aures: & isti musculi continuantur cũ extremitate istius ossis / quæ est versus linguam: & trahunt ipsum ad superiora versus posterius.
¶ Alij omnes musculi huic ossi continuati/ sunt cõmunes ipsi/& membris : ad quæ vadunt.

¶ Sub ipsa lingua sunt duæ notabiles venæ vtrinq; vna: quæ in multis dispositionibus flebotomant/ pcertim in sinâche/ quæ sunt rubeę/ interdũ nigræ/ & interdũ virides: & vocantur ab aliquib⁹ Raninę.

¶ Sub lingua etiã: vbi ipsa alligatur ori/ sunt certę cauernę notabiles bipartitę/ quæ vocãtur Orificia/ seu ora/ vel fontes saliuę/ quæ ab Auic. vocantur generatiua saliuę/ in qbus de facili ingredit stilus/ hęc orificia apetiunt: & claudunt ad instar bursę saliua multiplicãte: & deficiente. Hi fontes terminantur ad carnẽ glandosam prędictam in radice linguę locatã/ a qua cõtinue humiditas salíualis in prędictis fontib⁹ resudat.

¶ Sub lingua est ẽt certa pellicula in medio eius p longũ tendẽs: quæ vocatur a nr̃is vulgaribus il Filello/ quæ in aliquib⁹ est magna: & obstitrices ipsam vel Chirurgici secãt in ætate infantię: quæ si nõ incidat: traulos cãt.

¶ Cõplexio linguę est calida: & humida. Sua figura/ & situs ac colligãtia ex pdictis patẽt. Sua quãtitas est conspicabilis. Alia. n. teste Arist. est lata/ alia angusta/ alia mediocris/ sed illa est laudabilis/ quæ est ſm potentiam loquendi comensurata in sua longitudine & latitudine.

¶ Numero licet videat vnũ mẽbrũ. Sunt tñ Duo mẽbra/ apparẽt tñ vnũ ex Duob⁹ similib⁹ cõpositũ. Cõiter. n. natura creauit sensus Duplices: vt si cõtingat vni parti nocumẽtũ ꝙ altera pars illesa maneat: & nõ fuit diuisa sensibiliter in Duas ptes ab inuicẽ distantes: pp masticationẽ: & loquelã/ sed est vnita mediãte vno pãniculo ipsam tegente. Hic tñ pãniculus est Diuisus p longũ in Duo latera sub & supra. vnitus tamẽ/ & firmissime ligatus linguæ. Et hic pãniculus est continuus cũ pãniculo tegente ventriculum: & Meri: & totum os intrinsecus.

¶ Iuuamenta linguæ sunt principalr̃ ad vocis Distinctionẽ: & ad litteras articulãdas. Et ideo Gal. in libro De voce & anhelitu: Dicebat voci & orationi posita sũt tria mẽbra. s. trachea/ epyglottis/ & lingua: & vnũquodq; habet glandulas temperantes ipsum humiditate.

¶ Et glãdulę tracheę sunt in collo ipsã humectãtes: & colli ptes ęquãtes.

¶ Et glandulę epyglottis sunt illę quę dictę sunt arte aeris.

¶ Est ẽt certa caro pinguis glandosa circa illud cooptoriũ epyglottis/ qđ Dicitur Glotida: quod est vocis principale organum/ lingua tamen habet glandulas: quibus vadunt venę ipsis portantes saliuam: alię vero carent vena/ sed suapte natura replẽtur humiditate sursum & deorsum ad ipsas fluente/ & in epyglotti generatur humiditas: qua humectatur: a capite ẽt ad ipsam fluit humiditas aliqua.

¶ Lingua etiam iuuat ad discretionem gustus. iuuat etiam ad reuolutionem cibi in ore: taliter vt omnis ipsius pars conteratur. iuuat etiã deglutionem. Passiones omnium modorum patitur.

De Amigdalis.

IN superiori parte laterali linguæ circa ipsius radicē/sunt certæ carnes adenosę/seu glādosæ vtrinq; vna/a multis amigdalę nominatę: quę simul cū vuea antedicta:& Galsamac:& etiā Alfahic.ix.tertij ab Auic.ponuntur inter partes gutturi additas:& p guttur Auic.interpres: intelligit spatiū/in quo sunt meatus cibi:& anhelitus/sed male/qa guttur a latinis capit pro trachea arteria.Capitur etiā pro parte anteriori colli: quę est a faucibus ad iugulū:& ideo Celsus dicebat venas grāges.i. guidez/esse in dextra/sinistraq; circa guttur/& teste Plinio guttur est homi ni tantū/quod intumescit plerūq; vitio:& hic tumor botiū dicit. & etiam struma/licet struma indicet etiā scrophulas:& aliquos alios tumores.

Istud ergo spatiū:quod est post vueā:& prędictas amigdalas: & galsamac:& alfahic:dicit faux/& faux seu guttur in via Auic.ix.tertij non est mēbrū aliquod/sed est illa vacuitas ad quā terminatur summū Gulę seu Meri/in cui⁹ cōtermino versus anterius est vuea/& amigdalę:& alfahic/ & galsamac/in suo vero cōtermino superiori/est illa vacuitas quę termi natur per supra palatū ad nasum/& ad os basilare versus anfractus sub collatorio existentes/de quibus infra fiet sermo.

Et prædictę glandulæ:de quibus in pręsenti intendimus tonsiles com muniter dicuntur:& Celsus vocat ipsas glandulas:& Mundinus fauces: licet male & græci uocant Antiadas & parhitmia.

Harū amigdalaꝝ substantia est carnea:& neruea.s.cū pelliculis:quib⁹ alligatur lateraliter:a radice linguæ veniens versus palatū:& ipsis mediantibus vniuntur prędictæ amigdalæ palato : & istæ pelliculę nerueæ simul cū glandulis:sunt tāq̄ auriculæ cauernosæ:& ideo vocātur Archa: & repositoriū aeris.Istę.n.arcæ sūt notabiles ī Cynocephalis/intra quas seruant nō solū aerē/sed interdū vt ego vidi cibū:vt sunt castaneæ/ cicera:auelanę/fabę/vel similes.Iste tamē amigdalę cū suis pelliculis melius videntur in vno/q̄ in alio:sed melius in viuo/quia in mortuo animali retrahuntur.Et istæ Arcę seruant aerē magis in egressu/q̄ in ingressu/ vt totus non exeat a via cordis:& pereat animal : & ut in submersione in aquis:& in fetoribus/ex isto aere retento reficiatur.

Et istę solæ pelliculæ ꝺm aliquos sunt illæ:quas Auic.vocat Galsamac seu Golzama/sed iudicio meo:nō sunt nisi Arcę prędictæ/quia Auic.dicit:q; supra Galsamac:est Alfahic.s.os lamdę:& hoc os est ānexū linguę & epyglotti:ante sub istis pelliculis:& si istæ pelliculę sunt Golzama seu Galsamac:littera Auic.est corrupta.s.illa:quę dicit : & Alfahic est supra Galsamac/nec ibidē est aliud membrū versus palatū: nisi vuea: & pelliculæ glandulaꝝ:de q̄bus pręterijt sermo:quę faciunt Arcā pro Aere re-

tinendo:& ideo ibidē non est Galsamach: sed iudicio meo Galsamac est epyglottida.s.illud coopertoriū pelliculare:quod claudit epyglottim/ne cibaria: & alia extranea ingrediantur ipsum:ut infra dicemus.

¶ Ex prædictis patent Amigdalarū iuuamēta.Apparent etiā sua colligantia/figura/q̄titas/& numerus/situs suus optime videtur depressa lingua:& aperto ore in sui vltimo/sua cōplexio est calida:& humida.

¶ Passiones omniū modorū patiuntur:& nūc in certo morbo endimioso/qui a vulgaribus morbus Gallicus nominatur/apostemātur:indurantur/vlcerantur:& de facili suscipiunt Reumata a capite:& in istis fit squinātia:seu sinanche non vera/quæ vocatur Branconcellus:& ideo dicitur ad fauces branchus:ad nares coriza catarus / vocatur etiam Dragonzellus & forte corruptæ:& Bononiæ strangogioni quia strangulare apti sunt: vocantur etiam Gaioni.

¶ Istas Amigdalas : & etiam linguam : videbis etiam melius excoriatis Mandibulis/eo modo vt infra dicetur/quia ponā Anatomiā suorū musculorū & mēbrorū totius faciei : & etiā totius cānæ pulmonis/ut possint videri ad libitū operantis/quia Raro monstrantur in sectione cōmuni.

¶ De Mandibulis seu Maxillis inferioribus.

VIsis Amigdalis/mihi placuit de duabus Mandibulis inferiorib⁹ determinare:vt colli reliquū cōmodius:& dilligentius Anatomizetur:de superioribus loco suo dicetur:& mandibulæ a me in pręsenti sumuntur pro illis ossibus capitis:in quibus infixi sunt dentes.

¶ Et primo est notanda cutis tegens suos musculos/quæ in viris est cōmuniter pillis plena/post quā sunt sui proprij musculi seruientes tribus motibus.s.motui aperiendi os:& motui ipsum claudendi:& motui masticandi & molendi/motus aperiens facit mandibulas inferiores descendere:& claudens ipsas eleuat:& molens ipsas circuire:& ad duas partes declinare facit:est igitur necessariū vt motus claudendi fit p musculos/qui a superius descendunt:& ad superiora trahunt:& aperiendi motus: fit econtrario modo:& molendi cum transuersione.

¶ Musculi claudentes:sunt duo:magni:& magnas habētes cordas:qui musculi tēporū vocantur:quia tēporibus alligantur:inter craneū:& ossa paris/& in homine sunt parui:ne grauarent caput:& etiam quia homo masticat res nō multū duras:& isti musculi habent magnas cordas/terminatas extremitati inferiori mandibularū:& sunt valde molles/qa sunt ppe cerebrū/a quo habēt tres neruos/duos a tertio pari/& unū a quarto:& p consequens ipsorū solutio est pessima/& ideo Gal.xi.de vtil.c.iij. inquit:si igitur sicut Hyp.dicebat/quę sunt ppinqua: & cōmunia : & prima/maxime malignantur/non asit propinquius q̄ tēporales musculi/nec

per plures neruos cerebro magis cõmunicat alius musculus: Rationale est exaudire eorꝫ passionis principiũ: & pp suã nobilitatẽ natura locauit ipsos in antro tẽporꝫ: inter ossa: vndequaq̧ ipsos custodiẽtia/musculi oculorꝫ sunt etiã valde nobiles/q̃a sunt ꝓpinqui cerebro: sed nõ habent tot neruos sicut isti: & isti duo tẽporales musculi/adiuuantur a duobus alijs musculis/qui per interiorẽ partẽ buccæ: incedunt ad mandibulas prædictas: & istorꝫ musculorꝫ temporaliũ cordæ/non oriuntur ab extremitate musculi: sed a medio ipsius: ut sint fortiores.

℄ Musculi vero apiẽtes: oriunt̃ a loco: Dicto arabicę: Alhiliricti: q̃ sũt duo ossa: acuta: acularia: & sagittantia Dicta: addita occipiti: & ista ossa sunt post aures: & hi duo musculi Descendendo vniuntur & efficiuntur vnus musculus/postea separantur: & ex ipsis fit corda: ut fortes sint/ Deinde iterꝫ ramificantur: & carne replentur: & fit musculus: Deinde mãdibularũ reflexioni obuiat: & cũ cõtrahit: trahit mãdibulã retro: & q̃a mãdibulę sunt graues: per se Descẽdentes: sufficiunt eis duo musculi tantum.

℄ Masticatorij vero musculi sunt Duo: vtrinq̧ vnus/q̃ sunt triãgulati: & valde neruosi sub pomis: & sunt tales: ut in cõtrahendo Diuersos hẽant mot⁹: Ideo ut p ipsos molitio: & masticatio cõpleat̃: & isti musculi cũ una sua basi: sunt circa ossa patis/& cũ vna alia versus faciei poma: & cũ alia versus mãdibulas/q̃libet tñ Angulus p̃dictorꝫ musculorꝫ: cõmiscet̃ firmissime: parti faciei in directo ipsorꝫ: vt Diuersimode moueãt mãdibulas: & aliqui voluere teste Gal. ꝙ q̃libet istorꝫ musculorꝫ esset tres. musculi: & carbositas illa/quę est circa poma faciei: est ab istis musculis pro parte.

℄ Lingua ẽt exceptis istis musculis iuuat masticationẽ: reuoluẽdo cibũ.

℄ Et musculi eleuantes mandibulas sunt magni/quia habent magnum motũ: & sunt molles: quia sunt cerebro proximi.

℄ Et musculi Deprimẽtes sunt parui/quia facilius est Deprimere mandibulã q̃ elleuare: & elleuatam tenere.

℄ Masticatorij vero sunt medij/quia mandibularꝫ circũductio/est facilior elleuatione: & Depressione Difficilior.

℄ Mirabitur aliq̃s/ꝙ natura fecit maiores Dentes masticationis: & plures q̃ incisionis/Dicendum ꝙ natura præparauit non solũ Dentes ad incidendũ cibũ: sed ordinauit rationẽ/& artẽ/ quibus vtitur ad incidenda cibaria fecit etiam masticatorios maiores: & plures: quia actus masticatorius est fortior: & p̱manentior/quã masticationẽ vt plurimũ: nisi forte per accidens in ęgris: non facit ars/sicut incisionẽ ciborꝫ.

℄ Visis musculis: ut os lændę/& caput Meri: & epyglottim melius videas/ab vtroq̧ angulo illius fixurę/quæ os vocat̃/secabis transuersaliter cutẽ: & musculos prędictos versus aures/ĩ qua sectione si potes: cõsidera

prędictos musculos: & etiā alias faciei partes exceptis naso/palpebris/oculis: & auribus/excoriando ab ipsis cutē cū diligentia/quibus visis denudabis mandibularum inferiorum ossa a iuncturis suis superioribus vsq; ad medium menti/in quo ipse per vnā iuncturā sunt firmissime vnitę. Vniuntur etiā ossa prędicta vtrinq; capiti: per vnā iuncturā laxā circa aures: notabis etiā suū sitū/numerum/figurā/colligantiā/ & quantitatē/sua substantia/ cōplexio & iuuamenta patent. Passiones omniū modorum patiuntur.

¶ De Anatomia Gutturis & Gulæ.

VIsis mandibulis ipsas cū diligentia falce: serra/vel alio instrumēto: integre a suo loco moue: ut Guttur: & Gulā melius videas. Linguā tamē illęsam & os lamdæ serua: vt possis horū mēbrorum videre colligantiā/mandibulis ammotis: inuestigato sitū gutturis: & Gulę: & ossis lamdę: quod est locatū iuxta radicē linguæ: & caput gutturis/hęc mēbra tn̄ nō moueas: nisi prius videbis ipsorum musculos/ sed anteq̄ ipsos videas Anatomię gutturis: & gulę est vacandū. Ista. n. mēbra sūt adeo p pāniculos: & ligamēta iuicē colligata: q unū absq; alio inuestigari neqt.
¶ Guttur sub faucibus vsq; ad pulmonē pendēs: Anteriorē possidet sitū. primo vt sua duritiæ sit tutela Gulę. Secūdo qa per istū sitū est magis directū ad pulmonē: & sic melius: & facilius ipsi seruit. Tertio est anterius/quia Gula est ipso longior: quę si esset ante guttur: vel obliquasset a fine gutturis vsq; ad ventriculū: & deglutio esset mala: uel quod a fine gutturis ēt vsq; ad vētriculū versus dorsū: esset aliq̄ incōueniēs vacuitas.
¶ Et Guttur est corpus oblongū: rotundū/concauū ut cāna: cuius substantia cōposita est pluribus chartilaginibus annullaribus. sunt tamē imp fecti circuli/sicut Armilę: & assimilantur litteræ. C. ideo dicuntur chartilagines. C. formes/& semi circulares/sunt tamē semi circulo maiores: & ſm partē non circularē: obuiant Gulæ mediante panniculo leni: & aliqualiter duro: pfecte spherico/ipsas intra & extra: tegente & ligante: & vltra panniculū intrinsecū tegentē guttur a sumo ad imū: sunt alia ligamenta cōplentia guttur versus Gulam/vbi chartilagines sunt incōplerę. Istę tn̄ chartilagines absq; pāniculo sunt proprie instrumētū vocis.
¶ Gutturis pars superior cōiter/epyglottis/laringa/& nodus gutturis: & interdū Gurgulio: & Bronchij & gutturis caput dicitur/reliquū vero ipsius sæpe vocatur arteria: & spiritalis fistula: & arteria vocalis: & aspera arteria: & pulmonis cāna: & faringa a findendis vocibus/vel a fando dicta/& Gargar: & Gargareon: sed laringa vt plurimū ab interprete librorum Gal. de vtil. partiū in latinā linguā/laringa capit pro ipsius parte suprema/cōmuniter tamen pars inferior dicitur trachea & guttur a garriendo dicta/quia inde garritus venit: & Auic. prima primi cap. de muscu

lis gutturis: per guttur intelligit hoc mēbrū. Sed noua tertij: per guttur intelligit illud spatium quod est post palatū: in quo est via cibi & anhelitus/quod a latinis faux seu fauces dicitur.
¶ Hoc mēbrū vocatur etiā bronchiū seu bronchū ad similitudinē certi piscis: & etiā vermis terrestris bronchiū dicti: cuius corpus est oblongū chartilagineū: seu squamosum: & annullare/sicut est vipera.
¶ Huius mēbri ima pars: in binas diuisa est partes/a dextris vna/alia a sinistris quę superiorē pulmonis partē ingreditur: & ab hinc per totam pulmonis substantiā semp minuendo: per centrū ipsius vsq ad extrema: in infinitas partitur fibras ad ipsum totū: & ad cor ducendo: & reducēdo spiritū: eo modo quo patuit in pulmonis inuestigatione.
¶ Hoc membrū nō ex vna sola est chartilagine/sed ex pluribus cōuexis exterius: & cōcauis interius/vna iuxta aliā cū aliquali distantia/ligamentis: & pāniculis vnitis: ut mediantibus pāniculoꝝ villis: qui sunt longitudinales: & suoꝝ musculoꝝ neruis/ possit extendi: & retrahi in suis motibus: & est durū moderate: & leue: vt sit sonorū: & est sensu priuatū: vt resistat extrinsecis lędentibus: & est sphęricū: quia est minus aptum lędi: & suę chartilagines versus Gulā incompletæ sunt: ut sua duritię resistant deglutitis: ideo cōpletur tracheę cānalis posterius a ligamētis & pāniculis prædictis/quæ sua mollitię obediunt deglutitis: & propter hoc in necessitatibꝰ: gutturis cōcauitas: intra ipsam: cędentibꝰ ipsius pāniculis/seruit Gulę: in buccelis magnis deglutitis: & gutturis pāniculi faciliter obediunt in deglutionibus: qa hora anhelitus: & deglutionis est diuersa: & nō solū guttur in hoc seruit Gulę: sed etiā Gula gutturi in anhelitu/qa tēpore anhelitus: Gula est vacua / sicut guttur est vacuū spiritu: deglutionis tēpore: qa in deglutionibꝰ semp clauditur epyglottis.
¶ Gutturis etiā pars posterior nō fuit chartilaginea: sed particularis vt humectaret facilꝰ: aliqd humidi bibendo/vel lambendo: sicut sæpe cōtingit in magnis caloribꝰ: & in febribus: & ut etiā facilius p screatū educant materiæ in pectore cōtentę/sicut cōstat in pleuretico morbo.
¶ Et hoc mēbrū sagaciter fuit chartilagineū: & pelliculare mixtū: propter duo. s. pp sonū seu vocem: & propter anhelitū: Ideo seruit ipsi: & voci: & nō est sonoꝝ versus Gulā: quia ibi est lene: & quasi carneum: & ideo si trachea: & epyglottis nō sunt sicca decenter: sed humida: sit raucedo: teste Gal. in lib. de voce: & anhelitu: ut constat ante potū: vel cibū liquidū/ꝙ vox clara est & sonora: sumpto vero potu p Gulā humectante tracheā: ipsi proximā & unitā/ nō clara vox redditur: & si superflue humectet potu/vel reumate fit raucedo: Et ideo senes propter harū partiū humiditatē: rauci sunt: & corpora sicca: clariorē: & magis sono‐

ram:habent vocẽ humidis: & si viaꝝ vocis instrumenta aperiantur: tūc subito multus exit Aer:& iste est anhelitus:& si cōstringantur/ cū anhelitu:est aliquod audibile/Diuersum Diuersitate instrumenti cōstricti:& si epyglottis cōstringitur:fit vox/si vero sola cāna fiet quoddā:ꝙ est inter anhelitū/& vocē:& hæc est raucedo/hæc Gal.

¶ Ex prædictis patet gutturis substantia:cuius panniculus inferior est satis solidus & durus vt resistat catarris:& screatibus malis: & vapori capnoso respirato a corde: & vt resistat motibus gutturis in voce/situs: figura/& colligantia & numerus & iuuamenta gutturis: ac sua quantitas /sunt conspicabiles.Sua cōplexio est frigida & sicca. Passiones omnium modorum patitur.

¶ De Capite Gutturis:quod Epyglottis Dicitur.

VIsis prædictis ad supremū Gutturis Deuenio/huius membri substantia principalis:est ex chartilaginibus pluribus: artificiosæ & magna Diligentia inuicem coniunctis/ex quibus resultat vox:& vitæ conseruatio /has chartilagines inuicē ligant:musculi / ligamenta/& panniculi tegentes totā tracheā/intra:& extra.

¶ Hoc membrū teste Gal.non est ex vna sola chartilagine/sed ex pluribus Dissimilibus figura:& quantitate/vt merito numeri Dilatari possit: & constringi propter anhelitū:& vocē.Et suę chartilagines sunt ad minus quattuor:quaꝝ vna:nō est pura chartilago/ideo auctores cōmuniter ponunt in epyglotti tres chartilagines/quæ sunt pure: Prima pura chartilago:Dicta est peltalis/seu scutalis vel scutiformis/quia formā gerit scuti/ipsius cōuexum est ante versus/cōcauū vero est cōuersum ad epyglottis centrū.s. ad viā aeris / & hæc est alijs maior/quæ a nobis in anteriori parte colli sub cute videtur eminens notabiliter.

¶ Post scutalē versus Gulā:seu Meri/est secunda pura chartilago: quę nomine caret/nec a græcis/nec a latinis nomen habet:& ideo vocatur chartilago innominata/seu nomen non habens/hæc secunda habet suā partem inferiorem perfecti circuli/cum qua est retro / ante: & a lateribus: vnita cum supremo circulo tracheę arterię:& versus anterius/est cū sua circulari parte sub scutali firmiter vnita:& scutalis habet Duo additamenta notabilia:quibus amplectitur secundā:& istæ Duę simul vnitę: componunt totū porū aeris circularem:ante/retro:& a lateribus:totaliter chartilagineum:& Durum.

¶ Tertia chartilago etiā pura:vocatur cōmuniter cymbalaris:& Gal. vocatur Antyoidea/quia est alligata intra chartilaginē secundā: in ipsius supremo versus porū aeris in opposito ossis hyoidei.Hęc tertia est tanto minor secunda/quanto prima,est maior secunda: & hæc chartila-

go iudicio meo nō est vna sola/sed duę: vnitę taliter φ videnꝭ vna sola: & hęc gerit in sui apertione: uicē valuaꝝ duaꝝ parui libelli: quaꝝ vna clauditur versus aliā: & opposito modo operantur in sui apertione: & hæc chartilago: quando clauditur in suo superiori: & etiā in inferiori: facit foramē latius: q̄ in ipsius medio: & tūc habet tale foramē/quale/seu qualia: habet tuba in suis extremis. Maius tamē superius/q̄ inferius: ideo Gal. dicebat octauo de iuuamentis / φ adesse vocis oportebat epyglottim esse primo amplā: deinde strictā: & deinde iterū ampliari: & quādo hæc clauditur obuiat scutali: & quando aperiūtur suę partes seu sua latera: vadunt versus chartilaginem nomē non habentem.

℄ Supra has tres chartilagines est quarta/quę est corpus mēbranosum chartilagineū & pingue/simile linguis fistularꝫ: & ideo Gal. vocat glotidam: vocatur etiā sublinguiū: & hoc est principalissimū vocis organū: & glotida nō est membrū ex pura chartilagine/ quia durum difficulter plicatur: nec ex pura mēbrana/quia in claudendo duplicaretur/ sed est cōposita ex mēbrana & chartilagine: propter decētē clausurā: & in ipsa est etiā pinguedo/ne exsiccetur: tū motu fere cōtinuo: tum etiā spirādo & respirando aerem exsiccantē: hoc membrū: habet claudere epyglottim deglutionis tēpore: & cimbalaris etiā claudit: hęc a retro/glottida vero anterius/taliter φ ordinarie: nec in vomitibus: nec in deglutionibus: aliquid ingredi potest pulmonis cānam.

℄ Et epyglottis nō est ex una sola chartilagine: sed ex pluribꝰ vt possit dilatari: & constringi in diuersitatibus vocum formandis: & ideo natura dedit istis chartilaginibus: & etiam gutturi musculos seruientes / quorū quattuor: vniunt primam chartilaginem secundæ: & istoꝝ duo: sunt intra: claudentes epyglottim: & duo extra.

℄ Sunt & alij quattuor: qui iungunt secundā cū tertia. s. cū cimbalari/ quoꝝ duo sunt posterius: & isti aperiunt/Cimbalarē ad posteriora trahentes: & duo a lateribus: ipsam etiā ad latera trahentes.

℄ Sunt duo alij musculi circa scutalem chartilaginē intra epyglottim/ qui claudunt cimbalarem.

℄ Sunt etiā intra epyglottim duo alij musculi circa radicem cimbalaris: claudentes etiā epyglottim: & isti. xij. sunt proprij chartilaginibꝰ epyglottis/nulli partiū adiacentiū copulati: teste Gal. vij. de vtili.

℄ Glottida etiā habet unū par musculoꝝ: quibus mediantibꝰ claudit supremū epyglottis: & isti sunt fortiores alijs: teste Gal. viij. de iuuamētis: & isti resistunt musculis pectoris: & alijs musculis aperientibus epyglottim & forte ſm aliquos φ isti sunt vltimi duo īmediate descripti.

℄ Vltra prædictos sunt etiā alij octo musculi/, quorū duo sunt proprij

canæ pulmonis/teste Gal.in libro de voce/& anhelitu/& isti sunt in ca-nali gutturis /& istos Auic.dicit esse apud gulam.
¶Est aliud par musculoꝝ gutturi seruiens:nõ principaliter tamẽ:sed ser-uit etiã mẽbris vicinis:& hoc par cõtinuat tertiã chartilaginẽ cũ Gula.
¶Et sunt duo alij gutturi seruientes:ad destructionẽ quoꝝ fit raucedo. Et isto modo erunt.xx.musculi seruientes epyglotti:& gutturi.
¶Et hinc cõphẽdit error aliquoꝝ modernoꝝ/qui credũt in faucib⁹ esse duos ꝓprios musculos ipsis seruiẽtes/putãtes ꝙ Auic.i.primi de musculis gutturis:p guttur intelligeret fauces:sicut fecit nona tertij/sed hoc nega-mus/q̃a faux nõ est aliquod determinatũ mẽbrũ/vt latius diximus in nr̃is sup Mũdino cõmẽtarijs:Et ideo recte iudicare intẽdẽtes:nõ cõfidãt in no-minib⁹/q̃a interꝑtãtes de Grȩco:& de Arabico in latinũ (sȩpe ignari) ca-piũt vnũ pro alio:& isto mõ fere oẽs sciẽtiȩ sũt spuriȩ:interꝑtũ varietate.

¶De Gula.

Post Guttur inuestigãda est Gula/quæ locũ gutturi posteriorẽ ante spinã tenet/hȩc a faucib⁹ p collũ & pectus:cõtigua Aortæ Arteriȩ: & spinȩ septũ trãsuersum pforãdo ad vẽtriculũ descẽdit:hanc gulã aliqui latini:cib oꝝ ministrã:& dispensatricem/Arabes Meri/grȩci Oeso-phagum:quasi ferens comesta vocant.
¶Hoc mẽbrũ:directe vsq; ad q̃rtũ sphõdilũ pectoris inclusiua descẽdit: deinde paulisper obliquãtur ad dextrũ cȩdens locũ Aortȩ descẽdenti:ne deglutita impediãt.Aortȩ mot⁹:& cũ est nõ multũ distãs a septotrãsuerso parũ subleuat/ne chilim cõprimat venã:& vt meli⁹ firmet ꝑ substẽtatiõe ꝑdictoꝝ neruoꝝ descẽdẽtiũ:deinde iteꝝ circa decimũ sphõdylũ:incipit obliquati ad sinistrũ:& sic obliquata ad ventriculũ descendit.
¶Huius mẽbri substãtia:carnea est & pellicularis/longos attractioni ser uiẽtes hñs ĩ interiori pãniculo villos:cuti oris:& labioꝝ terminatos:& la tos ĩ exteriori/expulsioni seruientes/expulsionẽ ad inferius & ẽt superi⁹ se cõtrahendo iuuantes.& isto modo villi longi & lati iuuant deglutionẽ: iuuant etiam vomitũ /& gulȩ hȩrent duo nerui descendentes a cerebro vtrinq; vn us/a quibus oriuntur reuersiui.
¶Et gulȩ pãniculus interior: est dẽsior in sui sũmo/q̃ in imo/& ibidẽ den sior/q̃ in vẽtriculo:& dẽsior in vẽtriculo q̃ in primo intestino/q̃a materiæ digestȩ:nõ req̃ritur ȩque fortis resistẽtia in tactu:sicut indigeste:& hic pã niculus interior cõtinuat ori:vt attractio ciboꝝ sit continua/qua mediãte epyglottis ascẽdit/naturaliter in deglutionib⁹/attractus a villi Meri:seu gulæ/ꝓter fortem inuicem ipsoꝝ colligantiã:& hinc cõprehenditur/ꝙ Meri est pars ventriculi/continua ipsi:cũ gradatione.
¶Epyglottis ẽt ascẽdit teste Gal.lib.de voce/& anhelitu:q̃a in tota inte

riori pte gutturis est pãniculus ipse in inuolués: alligatus vsq; ad oris/& labiorum extremũ/in quo sunt ẽt villi longi epyglottim ad supiora trahẽtes.
Et sunt aliqui Dicentes epyglottim etiã ascẽdere volũtarie/qa cũ volumus ascẽdit: & isto modo hẽbit ex motu volũtario & naturali motũ cõpositũ. Aliter tñ sentit Gal. in lib. De motib⁹ liquidis: tenens q tantũ naturaliter ascẽdat epyglottis/in cuius ascensu/necessario musculi Glotide: trahunt ipsam ad inferiora: & forte nõ volũtarie mouentur tales musculi/ quia epyglottis ascendendo attracta a villis prędictis: secũ Ducit glotidã/ sicut alias chartilagines / in cuius ascensu / necessario glotida Deprimitur: quia est alligata suis proprijs musculis/ qui sunt vniti cũ sua parte inferiori versus tracheã: & cũ supiori ipsi glotide: qui nõ ascẽdũt cũ glotida: & ideo ipsam ad inferiora trahunt: & isto modo etiã nõ voluntarie semp in Deglutionib⁹: per ascẽsum epyglottis clauditur glotida/modo pdicto/ quo fit/ne bibita/& Deglutita transeãt ad guttur/nisi in hora: in qua festinat Deglutio anteq̃ compleatur ascensus epyglottis. & tũc natura cũ tussi expellit in cãnã ingressa si põt. In hystoria. n. habet q Fabio ptori/& Anacreonti poetæ: contigit suffocatio/huic vuę passę azino/Illi pillo in lacte austo/ Clauditur tñ glotida voluntarie a suis musculis/qñ volumus retinere inspirationẽ & respirationẽ/ & isto modo prædicti musculi glotide/ ipsam claudunt/interdũ per se/& interdũ per accidens.
Figura gulę est oblonga/in supiori parte in faucibus Dilatata/vt tuba/ & est nõ cãnulata. Est enim tãq̃ intestinũ/cuius orificium inferius/ventriculo est continuũ/vbi notabilem habet sensum/pp notabiles ramos neruorum a cerebro ad ipsum terminatos. Sua quantitas patet/ Numero est vnũ membrũ colligat ori/& epyglotti firmissime/taliter q cũ Difficultate vnũ ab alio sepatur. Colligatur etiã gutturi p totum/Cordi per arterias/ hepati per venas/& cerebro p prædictos nernos. Sua complexio tendit ad calidũ non excellenter/qa est valde pãnicularis. Sua iuuamenta sunt Ducere Deglutita ad ventriculũ/& multa supflua reducere ab ipso ad extra per os. Passiones omniũ modorum patitur.
Qui cũ Diligentia cupit gutturis/& gulę habere inuestigationẽ. Primo videat ipsorum situm/incipiendo ab ima parte notando Gulam / & ascendendo notet cũ gutture ipsius colligantiã/ea falce vel alio ingenio ab inuicem sepando vsq; prope epyglottim/notando musculos prædictos/aliquibus quoq; videbit neruos reuersiuos alligari.
Visis musculis separet gulam in suo supremo ab epyglotti / & notẽt ipsius chartilagines/ notando etiam situm ossis lamdę / quod cũ Duobus suis maioribus additamentis amplectitur chartilaginẽ scutalem/& cũ minoribus substinet linguã/ videantur Deinde epyglotis tres chartilagines

prædictæ/& quarta chartilago vnita cũ pinguedine & pellicula/glotida dicta/qua mediante fit epyglottis clausio/scindatur deinde lingua suas prædictas partes notando/& hæc sufficiãt pro Anatomia medij ventris/ in quo fui prolixus & non incongrue/quia hæc discipulis traduntur.

ℂDe Anatomia Ventris supremi.

Enter supremus noiatur caput/qa ibi sensus initiũ capiũt: quod Græci Cephas dicũt/& caput de p̃senti sumitur pro eo toto quod collo substentatur: in quo cõtinentur mẽbra animata.s.cerebrũ: de parte cuius anteriori facta est aliquarum partium (melioris ordinis gratia) inuestigatio.

ℂHic vẽter i hoĩe ĩsignis est pp ipsi⁹ cõtentũ/q hẽt ptes cões: & ꝓprias/ Cõmuniũ: alia est ante/alia post/alia lateralis/alia superius/alia inferius. Anterior sinciput/posterior occiput/laterales tẽpora & auriũ locus dñr: & supior dr̃ intercipur/vertex & cacumen. Inferior vero dr̃ basis capitis/ & mẽbroꝝ suoꝝ: An caput sit pp cerebrũ vel oculos alibi diximus.

ℂPartes propriæ/aliæ sunt continentes/aliæ contentæ.

ℂCõtinentes/ sunt omnes partes exteriores.s.primo pili/ qui tñ nõ sunt numerandi in partibus capitis: nisi improprie/quia non sunt mẽbra: sed numerantur tanq̃ superfluitas aliquando vtilis.

ℂSecundo cutis: quæ est grossa aliqualiter carnea/vt in ipsa bene firmẽtur pili: & vt sit scutum partibus sibi inferioribus.

ℂSub cute est diminuta caro vel nulla/excepta fronte & tẽmporibus.

ℂPost cutem: & carnem est pãniculus circũdans totũ os capitis: dictum Græce pericraneum & Arabice almocatim: & ab aliquibus zinzia mater.

ℂPost pericraneum sequitur os capitis/calua: & testa a Latinis dictum: & Græce craneum/siue cranion/quia durum.

ℂContenta sunt pãniculus durus: & pãniculus lenis: hic pia mater: & secundina. Ille vero dura mater dicitur: & supra os: in imo capitis infra pãniculum durum: multitudinis vsus ponit Rete mirabile.

ℂIntra p̃dictos pãniculos est substãtia medullaris cerebri: cũ suis ventribus/glãdulis/vermibus: & neruis a cerebro ortis: pia tñ mater & dura ab aliq̃bus ponũtur inter continentes. Nasus vero: & miringę auriũ pariter: & oculi ponũtur etiã inter partes capitis cõtentas: sed nõ in ventre supremo: cõtentę sunt tamẽ in capite: & ita in ipso tota facies est etiã cõtenta.

ℂCapilli igit̃ sunt primo examinãdi/qui generant̃ gratia materię vaporosę elleuatę a toto ad caput tãq̃ supfluitantes pp calorem totius: & inde fiunt pili capitis/capilli dicti/gratia finis facti: quia sunt ad decorẽ/vt aliquibus placet/& vt tueatur caput ab extrinsecis multis.

¶ Cutis capitis de se patet/hæc caret motu/nisi in fronte:& tẽporibus: & ideo priuatur musculis/paucum etiam habet senium.

¶ Excoriãdo totã cutẽ a capite videbis pãniculũ picraneũ dictũ: vndiq; inuoluentẽ caput factũ: vt dura mater suspendatur craneo p comissuras: & per multos alios poros cranei: hic pãniculus est etiã ibidẽ/ne craneum obuiet cuti: & carni capitis sine medio: & vt craneum ipso mediante sentiat: & vt huic pãniculo inhęreant venę: & arterię p exterius caput cibantes: & quæ per cõmissuras/& alios poros intrant/& exeuntes.

¶ Post istũ pãniculũ est os craneũ dictũ/quod p totũ a picraneo detege: formã ipsius cõsiderãdo/quæ debet esse rotũda/vt sit maioris capacitatis & minus apta ledi: & est leuiter a laterib⁹ cõpressa faciẽs prora ante/& pupim post/vt sui ventres sint longi melius seruientes operationib⁹ intellectus: & qualibet forma: deuians ab ista est praua: & quãto plus distat ab ista est deterior. Hoc os nõ est vnũ continuũ/nec durum/densum: vt sunt multa alia/sed rarũ siringosum/seu spongiosum: nõ multũ grossum/& comissuris/ seu iuncturis aliquibus compositum.

¶ Suę tñ iuncturę nõ sũt nodatiles: sed seratiles dẽtales/& squamose/qa nõ mouent/& craneũ ẽ tale vt iũcturę suę sint firmiores: & vt si vni parti cõtigat lesio/alię illesę maneãt/& ẽt vt virt⁹ medicinę capiti pro cerebro leso applicãde/meli⁹ suũ ĩprimãt effectũ/& vt vapores eleuati a toto/& a cerebro facili⁹ exeant/& resoluãt/& iõ ipsi⁹ supma pars ẽ rarior q̃cũq; alia pte/nec ibidẽ est valde durũ/qa cacumini nõ accidit lęsio/sicut alijs ptib⁹/ callidissimus tñ Mars omnia lędit: est ẽt tale/ne grauaret corpus: est tñ in fronte grossius/qa mollius ibidẽ tñ duas hẽt tabulas/intra quas est vacuitas notabilis ne grauet corpus/& vt inter illas sit Aer implantatus suscipiens odores/& hæc pars est mollior alijs/qa suũ contentũ est mollius.

¶ Os vero posterius est durius/quia contentũ posterius est durius/est ẽt durius os posterius/quia oculi suo visu nõn possunt tueri ipsum/est tamẽ grossius & durius in lateribus/vt sit sonorũ/quia ibidem intra ipsius substãtiam debuit locari organum auditus.

¶ Pars etiã huius ossis in occipitio collum versus/est densa/grossa/cõpacta/& dura/& etiam lateraliter post aures/quia ibidem alligãtur ceruicis cordæ validæ/quæ magnos/& fere continuos habent motus/& post aures sunt certæ eminentiæ acutæ/clauales & aculares dictę/durę valde/quibus alligantur musculi multi membra oris/& faciei/ac colli mouẽtes/quæ, si molles essent prædictis motibus non resisterent.

¶ Et circa tempora hoc os est etiam durum/quia ibi sunt musculi magni mouentes mandibulas / & ideo omnia hæc ossa lateralia versus posterius sunt dura/vt petra/& petrosa dicuntur.

¶ Pars etiã inferior huius cranei dicta os basilare: est dura/maxime in directo palati/vbi sunt nerui optici: in crucis formam situati: per quod ibidem perforatũ vt cribrũ descendit superfluitas humida/ aquosa cerebri: & hic locus cõmuniter dicitur collatorium.

¶ Hoc os basilare in sui supremo nõ est planũ sed inequale/quod põt optime videri in cimiterijs/sicut & aliȩ cranei partes: & etiã oĩa toti⁹ corporis ossa/ad quæ videnda nõ accedat qui nõ est legitimus medicus.

¶ Numeꝝ ossium totius capitis & nomina comissurarum suarũ optime dixi in cõmentarijs super Mundino. Ideo a multis narrandis breuitatis causa supersedeo: maxime quia de ipsis scribentes nõ coincidunt.

¶ Pars huius ossis primo occurrens est illa in qua sunt loca oculorũ frons dicta/quæ terminatur in prima iunctura seratili occurrẽte: quȩ dicitur coronalis/sic dicta/quia vt aliquibus placet ibidẽ coronant Reges/ vel forte: quia hæc comissura gerit formã quasi arcualẽ/seu circularẽ & coronalem/a sumitate capitis descendendo vtrinq; vsq; ad angulos locorũ oculoꝝ qui sunt versus aures.

¶ In opposito huius ossis est unũ aliud os/terminatũ in iunctura seratili posita in capitis postrema parte/quæ vocatur comissura lamdȩ/quia assimilatur illi litteræ Græce quæ lamda vocatur. hæc comissura habet etiam formam arcus.

¶ Inter has iuncturas est vna alia comissura etiam seratilis in sumitate capitis posita / ab ante retro porrecta: & hæc vocatur sagittalis: qa recta incedit ab vnaquaq; prædictarum arcualium iuncturarum ad aliã: sicut stat sagitta ad arcum.

¶ Ad latera huius ossis supra duo ossa paris in parietibus temporum sunt duæ iuncturæ squamosæ (vtrinq; vna) quarum ossa inferiora sup equitant ossa superiora.

¶ Primæ tres iuncturæ/vocantur vere/ per directũ intra penetrantes: & istæ vltimȩ obliquȩ penetrantes vocantur mendosæ.

¶ Inter istas comissuras laterales ascendendo versus sagittalẽ est etiã vtrinq; vna alia iunctura squamosa/quȩ nõ videtur nisi raro in capitibus a tempore maceratis/vel in vltimate decoctis: inter quas & sagittalẽ/ sunt duo ossa (vtrinq; vnũ) rariora cȩteris ossibus capitis/quȩ Gal. vocat ossa bregmatis: & Auic. prima primi vocat craneũ/locus ille vbi copulatur iunctura coronalis cũ sagittali vocaĩ ab aliqb⁹ bregma/& zuendech: & capitis fontanella/in qua os vltimate pueris concrescit: & ibidẽ ponuntur cauteria & cerata & alia localia. pro cataris & multis alijs morbis: in alijs capitis partibus sunt etiã multæ aliȩ iuncturæ/de qbus non fit sermo/quia de ipsis medici nõ curant tantũ sicut de prædictis.

¶Ex p̄dictis patuit capitis situs:substantia & figura.Sua quãtitas patet. Sua iuuaméta & colligãtia:sunt pro p̃te dicta & dicent̃.Numero est vnũ. Numerus partiũ dictus est:& ẽt cõmissurarũ cranei:quarũ tres sunt scatiles directe intra penetrantes: aliæ sunt squamosæ obliquę penetrantes. Sua cõplexio est complexio partiũ cõponentiũ ipsum.Passiones omniũ modorũ patitur/quæ si sint in velaminibus & in ipso cerebro:mala iudicantur:plus & minus ſm locum & morbi qualitatem.

¶De dura Matre.

Visis p̄dictis vt cõmodius videant̃ intra craneũ cõtenta:diuide caput a collo circa tertiũ sphondilũ:deinde seca craneũ supra aures parũ (circũquaq; vsq; ad intrinsecã circũferentiã ipsius taliter ne lędas duram matrẽ) semper seruando situm prædictum.

¶Hoc facto eleua os totum superius secatum a suo inferiori/cũ aliquo elleuatorio apto & forti:quia vndiq; alligatur firmissime durę matri:tam in cõmissuris q̃ in multis alijs ipsius poris.

¶Eleuato craneo videbis duram matrẽ etiã miringam dictam / quæ est pãniculus satis grossus nerueus & validus:est tamen porosus:vt a cerebro exeant vapores.Sua figura est plana/extensa in circularem formam/ cõprehendens totam intra se cũ pia matre cerebri medullam.

¶Dura mater est a prora ad pupim:per longum duplicata:& indirecto sagittalis cõmissurę per quantitatẽ duarũ vnciarũ intra substantiã cerebri/ dextrã partẽ a sinistra diuidens:duplicatur etiã posterius per latum/diuidendo cerebrũ posterius ab anteriori:hæc secũda duplicatio nõ est inuicem alligata:vt alia prima/quia prima per ligamenta aliqua & per venulas:est inuicem cõiuncta:taliter q̄ in ipsa est vacuitas apta tenere intra se aliquid:& in ista vacuitate ab ante vsq; retro:sunt multæ venę a guideza prædictis ascensę/quæ ibidẽ a duplicatione prædicta cõprimuntur:& cõpressę exprimunt sanguinem ad multos ipsarũ ramulos:qui sunt continui ramis pię matris nutrientibus cerebrum.

¶Versus occiput in ista duplicatione est certa vacuitas:vocata lacuna/ & platea/& fouea/& palmentũ/in quã/pars huius sanguinis exprimitur: & fere semper ibidem est sanguis aliquis/propter quẽ Erophilus. Istam lacunam vocauit tertiam venã : quia hæc vacuitas est oblonga vt vena: & alibi q̃ in venis/arterijs/corde:& in ista lacuna non reperitur sanguis sub forma sanguinis:& istam duplicationem Auic.vocat Torcular.

¶Sua quantitas/situs/colligantia:& cõplexio patent.Numero est vnus pãniculus/sua iuuamẽta/vltra p̄dicta/sunt vestire cerebrũ cũ pia matre/ ſm longũ/latũ/& profundũ/solũ circuendo:& in ip̄m vt supra patuit penetrando,Iuuat etiã mediando inter os durũ & piam matrẽ satis mollem.

Iuuat etiā in substentando venas/cerebrū & membra sibi vicina nutientes. Passiones omniū modorꝫ patitur/sua solutio notabilis est praua.

¶ De Pia matre.

SVb istā est alia mēbrana tenuis subtilissimis arterijs & venis per totū iretita: immediate cerebro alligata/dicta pia mater & secūdina/quia nutrit cerebrū sicut secundina fœtum: & iudicio meo: in istis minimis arteriarꝫ ramis in pia matre vndiqꝫ dispersis/subtiliatur & præparatur sanguis seu spiritus vitalis/vt in cerebri substantia & in ventribus efficiatur animalis: vt in cōmentarijs super Mūdino diximus.

¶ Hæc membrana: neruea & tenuis est/ & alligatur duræ matri in sumitate ipsius a prora vsqꝫ ad pupim per multas venulas/& cū aliquibus venulis circa latera capitis: & est alligata per totum substantię cerebri/quod nutrit: & ſm veritatem duo vermes intra cerebri ventres locati: trahunt ortum a venis & arterijs istis/a quibus defertur spiritus ad intra ventres: & etiam sanguis partes cerebri intrinsecas nutriens. In parietibus etiam ventrium est aliqua portio piæ matris/portans sanguinem & spiritū/sanguinem ad partes sibi vicinas nutiendas: spiritum vero pro animæ operationibus sicut faciunt vermes antedicti.

¶ Ex prædictis sua substantia/figura/numerus/colligantia & situs patēt: patet & quantitas/ quæ non solum cerebrum extra: sed etiam intra ventres: & in multis plicaturis/seu anfractibus notabiliter ingreditur: licet aliqui dicant in postremo ventre non esse piam matrem propter ipsius substantiæ duritiem: nutritur tamen hæc pars: & ideo habet venas: paruas tamen. Sua complexio innata est frigida & sicca/iuuamenta patent. Passiones omniū modorꝫ patitur. quæ sunt deteriores q̄ in dura matre.

¶ De Medulla Cerebri.

POst piam matrem occurrit Cerebri substātia: medulla improprie dicta: quia nō nutrit nec humectat ossa sibi vicina: sicut aliorꝫ ossiū medullę/sed ossa capitis nutriuntur vt ipsam conseruent.

¶ Sua substantia est conspicabilis/mollior ante & superius/ q̄ post & inferius/ q̄titate excedit cerebri aliorꝫ animaliū quantitatē: tum pp spirituū animaliū multitudinē/tum vt sua cōplexione frigida & humida contemperet ipsos/qui a corde calidissimi veniunt.

¶ Suus situs patet/& etiam figura/quæ est talis supra: & per totū: qualis est forma cranei: habet tamen multas plicaturas manifestas in primo aspectu: & etiam multas absconditas/quæ videntur in ipsius sectione/intra quas per totum ingreditur pia mater ipsi ānexa. Sua colligantia apparet/& apparebit ex suorum neruorum cognitione.

¶ Numero est vnum membrum. Duas tamen habet partes/quæ nō sunt

totaliter ab inuicem ſeparatæ / ſed notabiliter vnitæ.
¶ Vna pars notabiliter in magnitudine aliam excedens: eſt ab ante vſq; retro/replens totam concauitatē cranei: ante & in medio a ſūmo vſq; ad imum: & retro replet tantū partem ſupremā cranei: etiam in directo maioris partis oſſis lamdę/& hæc pars vocatur cerebrum anterius.
¶ Alia pars longe minor prima/cerebellum ab Ariſt. dicta: & prima ſolidior: replet capitis poſteriorem & inferiorem partem: & hæc ſitum ſuum habet in poſtremo capitis ſub parte prima antedicta: in hac tamen parte cerebri poſteriore cerebellum dicta / non eſt aliqua concauitas ſeu ventriculus: vt notant multi: eſt bene tecta circūquaq; a dura & pia matre/& ſenſus hæc omnia monſtrat. Prima pars antedicta: diuiſa eſt notabiliter a dura & pia matre: in duas partes ſm capitis longū/in dextrā. ſ. & ſiniſtrā partem: vt ſua ſubſtantia & ſui ventres ſint diſtincti & duplicati.
¶ Primo igitur in altero laterum talis duplicatiōis/cū raſorio diligenter moue (lateraliter ſm ſuperius & inferius) piam matrem ſimul cū notabili quantitate cerebri/deſcendendo per tres digitos plus & minus ſm q; inuenies ipſius ventriculos.
¶ In quolibet enim latere talis duplicationis reperies vnā notabilem vacuitatem: ventriculus dicta/quæ eſt per longum porecta aliqualiter obliquata/verſus poſterius lateraliter deſcendens.
¶ Viſo vno latere: vide & aliud: in quo videbis idē p idē: ſicut i ādicto: & hi vētres ſūt diuiſi a ſuba cerebri: vt ſi cōtingat vni parti nocumētū ne cōtingat alteri: & opatiões vni⁹ ptis taliū vētriū: ſunt ſiles alteri ſibi pari.
¶ In iſto ventriculo vtrinq; circa baſim eſt vna ſubſtātia: pellicularis/rubea/vermis dicta/ ex venis & arterijs cōpoſita/ quæ ab vno extremo ad aliud cuiuſlibet ventriculi tendit/ quæ motū habet/ſm aliquos: apetiēs & claudens ventriculos voluntarie.
¶ Infra tales uermes ad ipſorum latera/eſt certa pars cerebri eminens/ quā multi aſſimilant natibus humanis in figura/quæ in elongatione/pariter: & clauſione uentrium: ſe contingit/in abbreuiatione vero & dilalatione ipſorum: ab inuicem ſeparatur.
¶ In iſtis uentriculis antedictis/cōmuniter in parte ipſorum anteriori ponitur fantaſia/ſenſus cōmunis: / & imaginatiua.
¶ Viſis prędictis moue notabilem cerebri medullę partē: ut diligētius uideantur alię cerebri uacuitates: notādo in baſi anteriori prędictarum duarum uacuitatū unū foramē/quod eſt cōmune p̄dictis uacuitatib⁹/p quod ſpiritus & etiā aliquę humiditates in ipſis contente/deſcendendo exeunt ad certā uacuitatem tendentem uerſus os baſilare circa locum ubi eſt certa caro glandoſa ſub incrutiatione neuorum obticorum.

¶ Hæc vacuitas vocat a Mundino lacuna/ab Auic. caput rosę/& ab alijs Embotũ/qa est lata supius/stricta inferius/vndiq; circũdata a pãniculo tenui vsq; ad os basilare/& p istud Embotũ (ad prædictũ os ibidẽ/vt cribrũ subtilissimus porris perforatũ) euacuant vt plurimũ humiditates supflue cerebri/quæ postea in anfractib⁹ multis ossis basilaris supra os palati locatis/ingrossant ab aere p nares attracto / & a calore naturali/& Demũ extra mittunt p nares & os/mediãtib⁹ faucib⁹/in ea forma quę oĩb⁹nota est/ pp Diuersas causas/diuersam hñs substantiam/colorẽ/quãtitatẽ & figurã/ ex prædictis patent cerebri iuuamenta/ quæ tamen alia sunt ab Aristo. & alia Gal. & a sequacibus/quos vide. Passiones omniũ modoꝝ patitur: sua solutio est lętalis/non semper sed vt plurimum.

¶ Iuxta istud Embotum versus posterius: etiam sub ventre seu ventrib⁹ antedictis/est certa vacuitas oblõga aliqualiter/cuius parietes sunt sicut nates antedictæ/quæ claudũt & aperiũt talem vacuitatẽ quãdo opus est/ vel a motu prædictoꝝ vermium: qui immediate sunt supra ipsas/vel alio motu a spiritibus facto.

¶ Et istam vacuitatẽ cõmuniter Authores ponũt pro vẽtriculo medio/ in quo Dicunt esse virtutem cogitatiuam.

¶ In posteriori pte hui⁹ medij vẽtriculi: est foramen paruũ: quod tendit ad vnã aliã vacuitatẽ/quæ Descẽdendo est vesus locũ vbi est principiũ nuche: & hęc vacuitas nõ est in cerebello antedicto vt putant multi: nec est circũdata vndiq; a substãtia medulari cerebri/sed ẽ inter posteri⁹ & añtius cerebrũ sita/circũdata notabilr̃ versus cerebellũ a pia mr̃e/ipm tegẽte.

¶ Et ĩter istã vltimã vacuitatẽ & vẽtriculũ mediũ añdictũ: est certa caro glãdosa conariũ Dicta: qa est in forma coni siue pini: hęc glãdula ibidẽ sub stẽtat multas venas pię mr̃is/ascẽdentes versus cerebri centrũ/vt ipm nutriant: & hæc glãdula trãscolat multas humiditates ad mediũ vẽtriculum antedictũ/a quo ad embotũ ꝑdictũ: & inde/vt supra patuit expurgant.

¶ In ista vacuitate vltimo loco Dicta/quæ est post mediũ ventriculũ/Dicta ventriculus posterior/Authores cõmuniter ponunt virtutem memoratiuam. Ego autem aliter sentio.

¶ Et dico primo virtutẽ aphensiuã/cogitatiuã/& memoratiuã: esse ĩ primi Dieb⁹ cõcauitatib⁹ pro anteriori vẽtriculo positis/tã in parte Dextra q̃ in sinistra/& aphensiua seu sensus cõmunis est in parte ipsius anterioris: & cogitatiua in medio/in posteriori vero eiusdẽ est memoratiua.

¶ Et Dico vẽtriculũ antedictũ/quẽ authores ponũt pro medio vẽtriculo nõ esse pro cogitatiua/sed est via pro expurgatiõe superfluitatũ multaꝝ cerebri/& pro Deferendis spiritib⁹ad tertiũ antedictũ uentriculũ/qui spũs nõ seruiũt virtuti memoratiuę/ sed virtuti motiuę & sensitiuę/qui veniũt

a primo ventriculo antedicto/sensui cõmuni seruientes: & hinc cõprehẽ-ditur φ nuca virtualiter hẽt ortũ a parte anteriori cerebri: vr̃ etiã nuca substãtialiter oriri a parte anteriori cerebri/tũ ex ipsius colore: tum etiã ex cõtinuatione: q̃ tñ est etiã cõtinua cerebello posterius locato/maiorẽ directionẽ tñ & etiã colligantiã hẽt cũ cerebro/q̃ cũ cerebello p̃dicto. Hæc tñ melius & vberius diximus in cõmentarijs super Mundino.

De Neruis a Cerebro ortis.

Post prædicta sunt vidẽdi nerui a cerebro orti: q sunt cõiter septẽ paria/de quolibet pari: est vtrinq; vnus/similis suo socio. Neruus .n. grece neuron seu neuris dictus: est membrũ cõsimile/albũ/substantia viscosum/figura oblõgũ & rotũdũ/ad separãdũ tenax & dur; sensus & mot⁹ organũ: & puri sensitiui sunt molliores & frigidiores motiuis.

Elleua igitur leuiter cerebrũ a parte anteriori incipiendo: & inuenies in directo supioris partis nasi/duas substantias albas oblongas (vtrinq; vnã) hęrentes pię matri/quarum capita sunt aliquãtulũ grossa/ q̃ a multis vocantur carũculę mamillares: & sunt instrumẽta sensus odoratus/quas Gal. nõ vocat neruos/qa sunt molles/in directo ipsarum: pãniculi cerebri & os frontis sunt perforati vt cribrũ: tũ pp odores/tũ pp supfluitates cerebri expurgandas in necessitatibus/quia vt plurimũ expurgãtur per collatoriũ: quod est indirecto emboti antedicti: & ibi ante: in craneo est certa uacuitas notabilis: aere vt plurimũ repleta in quo aere: ab istis caruncu lis: primo percipitur sensus odoris.

Post caruncules prædictas: videbis duos magnos neruos: qui seruiũt oculis pro visu: & hi videnť incruciari: de hoc tñ adhuc sub iudice lis est.

Post istos est vnũ par neruorum/quod ponitur pro secundo pari: & hi dant motum oculis.

Post istos est tertiũ par: quod paulisper vnitur quarto / a quo postea separatur: & descẽdẽdo spargitur p faciẽ: & intra & infra os basilare vniť cũ sexto pari nunc dicẽdo: & simul faciunt neruos prędictos: descendẽtes ad mẽbra ventris medij & inferioris: & ab istis oriuntur reuersiui.

Postea sunt nerui quarti paris: descendentes ad palatum pro sensu gustus: & hi sunt subtiles: aliqui tñ capiunt tertiũ par pro quarto: & ecõtra/sicut diximus in cõmẽtarijs: & ibi diximus cãm talis erroris.

Est deinde quintum par quod vtrinq; dissẽminatur intra os basilare indirecto aurũ: & seruit sensui auditus.

Postea est sextum par: quod miscetur tertio vt prædictũ est. postea est septimũ par: quod quia obliquũ est: dat motum linguæ: & etiã aliquibus musculis epyglotti seruientib⁹: dat etiam sensum gustus ipsi linguę.

Horum neruorum substantia est omnibus nota/ sunt tamẽ posterio-

tes anterioribꝰ duriores: quia pars cerebri posterior est durior anteriore: propter sensus interiores. Sua figura/quantitas/situs/numerus: & colligãtia patent/in cõplexione non sunt multũ sicci: & ideo non habent fortes motus: & sunt frigidi natura. Iuuamẽta sua etiã patent. Passiones omniũ modoꝝ patiunt/quæ oẽs sunt prauę:pp colligãtiã & suas opationes.

¶ De Rete Mirabili fm cõem opinionẽ: & aliqd de nuca.

Visis prædictis/depone totũ cerebrũ cũ illa portione Nuchę: quæ est inter sphondylos: quos secasti: & cũ capite seruasti: prius ipsiꝰ notando sitũ/substantiã: numerũ: & figurã/sua colligantia cũ cerebro est dicta superius. Quantitas ipsius & alia ipsi requisita: melius notabuntur ex dicendis: in cuius initio iuxta cerebrum: est certa vacuitas continua vacuitati cõmuniter positæ pro ventriculo memoratiue virtutis/p quã trãseũt ad suos neruos spũs/a cerebro missi: pro sensu: & motu. Et nuca (sicut & cerebrũ) vellat a dura: & a pia mr̃e/vt sẽsus demõstrat.

¶ Istis notatis sup est sola dura mater/ qa remouendo cerebrũ remouet & pia mater/propter ipsoꝝ inuicem/firmã: & continuã colligantiam.

¶ Inter durã matrẽ & os basilare: in regione in cruciationis neruorum opticoꝝ: vbi est collatorium antedictum/ascendunt per os basilare duæ notabiles arterię: una est a dextris alia a sinistris: vt supra patuit in cap. de Aorta ascendente/a quibus vt dicunt cõmuniter Authores supra os immediate sub dura matre/efficiuntur multi subtilissimi rami: inuicẽ mirabiliter vnus supra alium vniti/ad instar retis: occupantes ante/retro & a lateribus magnũ locum. Deinde ex istis multis ramis iterum enascũtur duæ arteriæ similes primis / a quibus efficiuntur prædicti parui rami: & hæ duæ venæ postea iterum sacræ magnæ supra craneum ascẽdunt ramificare vsq; ad ventres cerebri: ipsis portando spiritus subtiliatos in isto Rete mirabili.

¶ Et iuxta istud Rete aliqui dicunt esse duas glandulas ipsum substentantes: & dicunt iuuamenta istius Retis esse: vt ibidem causetur spiritꝰ vitalis subtiliatio: vt melius ad minima diuisus alteretur: & efficiat animalis: & forte vt ex vaporibꝰ a cibo eleuatis: & a cerebro cõdẽsatis inferius cadentibꝰ: sui minimi rami facilius opilentur: & somnũ causent.

¶ Istud tamẽ Rete ego nũq̃ vidi: & credo naturã nõ operari p plura: id quod põt p pauca/sed natura põt subtiliare hos spiritus in minimis ramis arteriaꝝ descendentiũ supra durã matrẽ: hęrentẽ ossi basilari: & p piã matrẽ vsq; ad cerebri centrũ ascendentes/ ergo nõ datur ibidẽ inter durã matrẽ & os basilare hoc Rete / multas alias rationes sup hoc dixi in cõmẽtarijs sup Mundino / ad quos breuitatis causa remitto legentes: & inter alias rationes experientia sensualis est mihi Auriga.

De Naso.

VIsis prædictis occurreret sermo de ossæ basiliari/sed quia ipsius Anatomia/maxime de suarum partium numero:ab authoribus ponitur diuersa/& etiã quia hoc os melius speculatur in cimiterijs/q̃ in cõmuni sectione. Ideo de ipso sermonẽ pstringo: remittendo huius artis cupidos ad cõmentaria nostra:& ad cimiteria.

¶ Dicamus ergo aliquid de Naso/qui de præsenti capitur pro parte illa præcipua eminenti/quæ a superciliorũ centro:ęquali porrecta iugo: vtrãq; aciem discernit:& munit:huius membri partes inferiores laterales:Gal.vocat alaria/aliter alulæ dicũtur /sua pars superior dicitur le= por:& sumũ Nasi/inferior imũ nasi/pars media exterior:est dicta co= lumna: & ipsius interna pars diuidens dextram partem a sinistra : vo= catur septũ porrectum: & interfiniũ nasi:& aliqui vocant nasi inferio= ra foramina nares/sed de præsenti a nobis/cauernositates supra pala= tum in ossę basilari locatę/nares vocantur:in quibus superfluitas cere= bri humida transcolata ingrossatur/de qua aliquid diximus supra.

¶ Nasi substantia est ex cuti/musculis/chartilaginibus:& ossibus:& pã= niculo tegente ossa sua. Sua cutis est taliter musculis eius vnita/ꝙ se= parari nequit/nisi difficulter.Sua pars anterior:& inferior est chartila= ginea:superior vero ossosa.Sui musculi sunt duo:parui:duri tamẽ/vnus est a dextris/ alter a sinistris versus inferius magis/quia ambo oriuntur a pomis mandibularũ : & mouent Alas nasi:ad quã partẽ vult homo.

¶ Post musculos sunt tres chartilagines/vna in medio:& duæ laterales:quæ sunt molliores media/quæ dura est satis/vt teneat nasum (quẽ diuidit intra per mediũ) rectum:& firmum.

¶ Ossa nasi sunt duo triãgulata:frõti cõtigua/versus angulos lachrymarũ perforata:foraminib⁹ paruis:a quibus humiditates in oculis:& ab oculis in nasum:& a naso ĩ ore penetrare possunt:& propter hoc gustatur sapor medicinarũ positarũ in oculis a lingua.

¶ Et os frõtis indirecto nasi est pforatũ vt cribrũ: vt seruiat pro odore & vt p ipsa foramina exeãt humiditates supfluę a cerebro:trãseũdo pri⁹ p foramina/q̃ sunt in suis pãniculis circa caruncularũ mamillariũ loca.

¶ Ex prædictis visa est nasi substantia:Numero est vnum membrum: diuisum tamen in duas partes ad interius: vt si vna pars ledatur / altera firma sit:sua figura:quãtitas/situs/& colligantia patent. Sua complexio ponitur frigida/& sicca. Sua iuuamenta sunt ad decorem/ & ad ducendum & reducendum aerem ad pulmonem:ducunt etiam materiã per colatorium ad cauernas antedictas missam extra se / quæ cauernæ dicuntur de præsenti nares.

¶Passiones omniũ modorꝫ patiuntur: & sua solutio faciliter consolidatur / in sui inferiori extremo interdũ applicãtur sanguisuge: ad saffati & ad id genus/ Sua propria passio est lesio virtutis olfatiue: q̃ ipsi potest cõcingere principaliter ꝓpter opilationẽ factã in foraminibus existẽtibus in ossę basiliaria in directo carunculariũ mamillariũ prędictarum.

De Palpebris.

PAlpebrę a palpitãdo gene etiã dicte/ sunt pelliculę oculos tegentes omnibus notę. Sua substãtia est ex chartilagine & mẽbrana/ cũ minima: & forte vt aliquibus placet: cũ nulla parte carnea: exceptis musculis: & est chartilaginea: vt in ipsa pili figantur: qui stant recti: duri: vt melius tueantur oculos: hi dicuntur ciliata celandis oculis: est etiam chartilaginea: quia melius resistit extrinsecis: & vt stet erecta quãdo aperitur/ quia si esset pellicularis: deprimeretur faciliter: & cute tegitur propter tutelã: & decorem.

¶In superioribus palpebris sub cute sua: est panniculus a pericraneo ortus qui intra flectitur suã inuoluens chartilaginem extra & intra vsqꝫ ad tunicã corneã: cõiunctiua mediante tegẽte musculos oculi: & in inferioribus simili modo tendit panniculus ortus a pãniculo pomorꝫ faciei ossa tegente: & isto modo videtur quod cõiunctiua tunica oriatur etiam a panniculo tegente ossa inferiora faciei.

¶Circa istã chartilaginẽ quã Gal. vocat Tarsum: est aliqua pinguedo humectans ipsas necessitatis causa: ne exsiccentur / propter motũ suum fere cõtinuũ: Superiores solæ mouentur/ Inferiores vero minime.

¶Et vtrinqꝫ suus motus est ex tribus musculis teste Auic. quorꝫ vnus aperit: qui est in medio: duo vero alij sunt in angulis: qui claudũt: Gal. tñ. x. de vtil. cap. viiij. nõ vr̃ ponere nisi duos musculos: quorꝫ vnus dr̃ eẽ in angulo versus autẽ/ quẽ dicit aperire: si solus moueatur/ & alius in angulo nasi/ quẽ dicit claudere/ si etiã solus: moueatur: & si ambo ęqualiter mouentur/ nõ magis palpebra claudit: q̃ apiatur: & hæc semi clausio vocatur ab Hyp. curua palpebra/ quę infert in morbis malũ inditiũ: & etiã Gal. ibidẽ. c. x. dicit ꝙ nũq̃ cognouit musculũ p̃dictũ ad angulũ nasi locatũ/ q: vidit ibidẽ magna applicari cauteria pp fistulas: & tamẽ adhuc remãsit motus in palpebris/ qui nõ remansisset: si esset ibi muscul⁹.

¶Et asserit. xj. de vtil. c. xiiij. ꝙ cutis musculosa frontis: & pomorꝫ faciei suo motu sufficit ad clausionẽ & apertionẽ palpebrarꝫ: & aliqui addũt cũ iuuamento musculorꝫ. Aristo. tamẽ secundo de partibus aĩaliũ. c. xiij. dicit palpebras moueri nõ voluntarie: sed naturæ instinctu: mihi tamẽ videt: ꝙ habeant motũ propriũ & cõmunẽ: cõmunis est a motu frontis & pomorꝫ faciei: proprius vero est a suis proprijs musculis/ qui habent

suos neruos annexos palpebris: & musculo mouente frontem: & muscu-lis temporalibus / & pomorum faciei: vtrum autem isti nerui veniant a nuca: an a cerebro sensu nõ percipitur. Inquit tamẽ Auic. quod in sola pal pebra superiore sunt musculi / quia sunt propinquiores suo principio. s. ce rebro / qui sunt parui: & aliqui dicunt ipsos esse sine cordis: De situ quoq; aliqui inter se sunt discordes.

¶ Et palpebrę inferiores teste Auic. nõ mouentur: quia motus superiorũ sufficit ad perfectam clausionem & apertionem ipsarũ ad inuicem: & infe-riores sunt minores supioribus: & oculis magis coniunctę: ne propter ma gnitudinem & separationem ipsarũ ab oculis: aggregarent in se lippitu-dinem: & lachrymas: & alia extranea / teste Gal. x. de vtil.

¶ In substantia palpebrarũ in quolibet angulo / seu canto versus nasum: sunt duo foramina parua sensibus manifesta: vnum in superiore palpe-bra / aliud in inferiore: per quã exeunt lachrymę: & in isto angulo sunt car nes spongiosę: quæ intra se tenent talem humiditatem lachrymarũ: vt hu mectent mẽbra sibi vicina: ne exiccentur: & tales humiditates interdum veniunt a naso: & etiam a cerebro per venas suorũ pãniculorũ.

¶ Situs palpebrarũ / numerus / quãtitas / figura / & colligãtia patent / sub-stantia est tacta. Sua cõplexio ponitur frigida / & sicca: iuuamenta sua sunt tueri oculos a minutis & lenibus. Ossa vero adiacẽtia tuentur ipsos a ma-gnis & duris: & iuuant in somno fiendo: sui pili. Iuuant etiam oculos ne in palpebris apertis puluis: & alia minuta ipsos lędant: & sua nigredine cor-roborant visum: & non sunt valde spissi / ne obumbrent visum: nec nimis rari: vt prohibeant minuta intrare ad oculos.

¶ Passiones omniũ modorũ patiuntur: & inter alias patiuntur suorũ pilo rum inuersionem / quæ curatur cauterizando quẽlibet pilum inuersum / in sua radice cũ acu aurea: postea curantur / vt alia loca cauterizata.

De Anatomia oculorũ.

VIsis palpebris occurrunt oculi ab ocultando dicti. occultantur. n. inter palpebras / ad quos videndos: scinde primo os frontis in di-recto ipsorũ: taliter / vt saltem alterum eorũ videas modo infra di-cendo: notando primo neruũ suum qui opticus est dictus: qui perforando ipsius tunicas versus centrũ ipsius tendit: & inter cõiunctiuã & corneã est notabilis pinguedo / & caro glandosa: suscipiens humiditates: sicut facit caro glandosa radicis linguę: quas extrariuat interdum per nasum: & per foramina quæ sunt in palpebris ante dicta: quibus mediantibus tam pin-guedine / q̃ humiditatibus seruantur oculi ab exiccatione.

¶ Ibidem sunt etiam sui proprij musculi / qui sunt septem / quorũ vnus mouet sursum / alter deorsum: & vnus alius dextrorsum / & alter sinistror-

sum:& duo transuersaliter tendẽtes mouent circulariter: septimus vero est prope neruũ opticũ/quẽ substinet:& eleuat:& ipsum tuet a laxitate: dum oculi firmãtur in intuitu cõtinuo:& ideo hic solus firmat oculũ/istũ musculũ aliqui dicunt esse duplicatũ:& aliqui triplicatũ:& hi omnes musculi habent suos neruos a secundo pari neruorum cerebri.

¶ Visis prædictis separa musculos/pinguedinẽ prædictã: simul & carnẽ glandosam a suis pelliculis/quæ sunt realiter quattuor. Ponuntur tamen cõmuniter septem/quia differunt aliqualiter substãtia/situ/colore/figura/& quantitate:& complexione/colligantia tamen non differunt: differunt etiã aliqualiter in iuuamentis.

¶ In istis pelliculis/quę mẽbranę: & oculorum tunicæ vocantur / sunt tres humores/aliqui tamẽ addunt quartũ/quẽ ęthereum vocant.

¶ Tunicarum igitur istarum primo ante incipiendo / occurrit coniunctiua/ sic/dicta/quia coniungit oculũ capiti:& hæc oritur a pericraneo:& a pãniculo circũossali:tegente inferiora faciei ossa. Immediate tamẽ oritur a pellicula intrinseca palpebrarum:orta a prędictis pãniculis:orit etiã aliqualiter a picraneo tegẽte orbitas oculorum:& hęc sola est verę vna tunica.

¶ Ista cõiunctiua tamẽ nõ tegit ante totũ oculũ/sed in loco vbi ipsa deficit:ante oculũ:in medio/est secunda tunica/quæ quia diaphana est vt cornu/cornea nominatur/hæc secundũ aliquos quattuor habet tunicas exiles:vt compertũ est in suis vlceribus.

¶ Huic cornee versus posterius est vna tunica non lucida/sed opaca:& dura. Ideo Sclirotica dicitur/quę posterius tegit totũ oculũ.hæc tamẽ est maior cornea:& istę duæ ab aliquibus ponuntur pro vna/solum ꝓpter colligantiã/quia ambę oriuntur:seu alligantur durę matri.

¶ Post istas etiã ante incipiendo/est vna tunica dicta vuea: & coronoydea:& foraminalis/ quia est perforata sicut corona: & sicut granũ vuę: quãdo remouetur a suo suspensorio/seu racemo:& suũ foramẽ vocat pupilla. Suus color est varius:sed sæpe niger:& iridialis:seu lazuleus.

¶ Huic versus posterius alligatur vna tunica/quæ ęst fere similis magnitudinis qualis est vuea:& etiã eiusdẽ coloris:& hæc vocat secũdina / quia ipsa:& etiã vuea oriuntur a pia matre secundina dicta/ vel vt aliquibus placet:hæc secundina nutrit oculũ/sicut secundina fœtum.

¶ Inter secundinam/& vueam est humor dictus albugineus/ qui indirecto pupillæ venit vsque ad corneam: & ibidem hic humor est lucidus/ clarus magis q̃ alibi:& ideo aliqui dicunt/ꝙ hic humor dicitur ętherẽ⁹ & sic ponũt quattuor humores:& quia istæ duæ prædictę tunicæ/oriũtur a pia matre/aliqui dicunt ipsas duas/esse vnam solam.

¶ Post ista: tunicas sunt duæ alię/vna anterius/alia posterius/ quæ est

maior anteriore/anterior vocatur Aranea/posterior Retina: Aranea est subtilis densa tamen: lucidior adamantina gema/Retina etiam est subtilis/sed non lucida vt Aranea.

¶ Inter has sunt duo humores/versus posterius & a lateribus: est humor vitreus/qui assimilatur vitro liquefacto: est tamen aliqualiter densus: & viscosus/in parte cuius anteriori locatur humor cristalinus/sicut locata est gema in annulo/humor vitreus est longe maior cristalino/sed cristalinus est durior vitreo: & lucidus est vt gema. Istę etiam duæ antedictę tunicę oriuntur a neruo optico secundum Authores: & ideo ponuntur pro vna/quę tamen si sint vna vel duę: sicut etiã alię: parũ cõferunt medico: Et nerui optici secundum aliquos sunt notabiliter perforati: hoc tamen negat sensus in mortuo animali: Cętera diximus oculis spectantia in cõmentarijs nostris.

¶ Ex prædictis visa est oculorum substantia/sunt siti in suis orbibus. s. in duobus foraminibus magnis in fronte locatis/& non sunt multũ extra eminentes/ne lędantur ab extrinsecis/& propter hoc habent supercilia extra eminentia: & inferius ossa pomorum faciei. Suus numerus/colligantia/figura: & quantitas patent.

¶ Sua complexio propter humores ponitur frigida & humida: & propter panniculos ponitur frigida/& sicca: & pro multitudine spirituum ponitur calida. Sua iuuamenta sunt omnibus nota. Passiones omnium modorum patiuntur. Sua propria passio/est visus ablatio/diminutio/& corruptio.

¶ Si hęc omnia non potes videre in vno oculo/vide in ambobus: vide saltem in vno musculos: & carnem glandosam cum sua pinguedine/simul & coniunctiuam/in alio vero vide tunicas: & humores. Docta tamen manus difficiliora perquirit.

¶ De Auribus.

Post oculos occurrunt aures/sic dictæ ab hauriendis vocibus/vel quia audes sunt vocũ/& tã chartilago ipsarum: q̃ foramina dicunt aures: sua pars suprema exterior dicitur pina/vel pirula. & lob⁹/inferior vero fimbra & lobus: vbi sunt certę venæ notabiliter fluentes/si soluantur/sua pars interior dicitur scaphus.

¶ Sua substantia est chartilaginea/vt sit ab extrinsecis tuta: & sonora: motu vt plurimũ carent/in ipsarum ima parte: aliqui putant esse virtutẽ memoratiuã. Ideo volentes memorari ipsas partes cõfricant: veritas est/ꝙ illa concauitas postrema primi vẽtriculi duplicati cerebri/in qua ego pono virtutẽ memoratiuã: tendit oblĩq̃ versus aures: & forte ꝙ propter hoc confricatio talium partium iuuat memoratiuam.

¶ Hæc membra teguntur cute/aliquam tamē habent carnem: firmissime vnitam suæ cuti / in ipsis non est sensus nisi diminutus. Sua figura est omnibus nota / sunt anfractuosæ : sicut conchiliæ: vt melius sine impetu inundet in ipsis aer faciens sonum.

¶ Suum foramen est in ossæ grossiore quacūq; alia parte cranei. Intra quod est certa vacuitas: quam claudit quidam panniculus subtilis: & solidus / ſm aliquos ortus a neruo auditiuo / qui est ex quinto pari neruorum cerebri.

¶ In prædicta vacuitate/quā ante uelat prædictus pāniculus: est aer implantatus/qui suscipit species auditus/quas dat neruo auditiuo dilatato in pāniculum/qui vocatur miringa auris: & tūc sensus auditus cōprehendit vndam vocalem: & omnem alium sonum ipsi aduenientem.

¶ Et huic panniculo intra prædictam vacuitatem adiacent duo officula parua/apta moueri ab aere ibidē proximo moto/quæ in suo motu se inuicem percutiunt/ a quibus ſm aliquos causantur omnes species soni: plus & minus ſm aerem extrinsecus motum.

¶ Sunt aliq volētes pdictū pāniculū oriri a pia matre/quæ trāsit cū neruo auditiuo ad pdictā vacuitatē: De suo tn̄ ortu vide cōmentaria nr̄a.

¶ Ad hæc bene videnda requiritur Docta manus/cū tenaculis falce serra: & maleo apto/ quia prædicta: tam neruus/qui venit ab intrinseco: q̄ miringa/ quæ est versus foramen auris/cum officulis prædictis: cum difficultate videntur.

¶ Ex prædictis visa est intrinseca/& extrinseca auris substātia: suus situs/ quantitas/figura/numerus: & colligantia patent. Sua cōplexio est frigida & sicca. Sua iuuamenta est omnibus nota. Passiones omnium modoꝝ patiuntur. Sua propria passio est lęsio virtutis auditiuę.

¶ De Mandibulis superioribus.

Visis auribus / ne aliqua pars capitis intacta maneat / ad superiores mandibulas venio/ quæ postpositæ sunt prædictis membris/ melioris ordinis gratia. Istis mandibulis sunt tantum Duo propria ossa sub naso: & per longum palati vnica cōmissura Diuisa: in quibus sunt Dētes: qui sunt/figura/nomine/& numero similes illis: qui sunt in inferioribus mandibulis.

¶ Secundū aliquos hę mandibulę superiores. xij. & pluribus sunt constitute ossibus: impropriе tamen: qa oculoꝝ: & ossa paris: & primoꝝ faciei: & alia ossa addunt: Duobus ante dictis ossibus.

¶ Harum mandibulaꝝ substantia/numerus/quantitas/situs/figura/colligantia: & complexio patent. Sua iuuamenta sunt/quæ inferioꝝ: & quæ palati. Passiones omnium modoꝝ patiuntur.

De Anfractibus supra Palatum.

A Faucibus supra palatum ad foramina nasi est via ampla: per quā cōtinue spirat: & respirat homo: huic supius versus sunt certę Camerculæ / Anfractus / seu Cauernæ: sub colatorio infra embotum cerebri positę: quarū parietes ossosę / subtiles / & pelliculosę sunt: hic p nasi foramina / & per fauces ad os: cerebri grossa excremēta extrariuantur.

¶ Ad ista bene vidēda: viso prius magno foramine ossis basilaris p quod descendit Nuca: & bene inuestigatis illis sphondylis colli: quos cū capite eleuasti: serra / vel falce diuide os basilare per mediū vsq ad palatū inclusiue: & prædicta omnia optime videbis.

¶ De Anatomia Extremorū.

Expedito capite: in sectione communi primo occurrit pars colli posterior: tenon / & ceruix dicta: cuius situs est ab ossę capitis basilari: vsq ad septimū sphondylum: a capite inferius descendendo inclusiue.

¶ Hæc pars habet partes contentas / & continentes: cōtinentes sunt cutis / musculi / pāniculi / & sphondydli.

¶ Contentę sunt membranæ nucam tegentes / ipsa nuca cū suis neruis: venis / & arterijs.

¶ Continentium aliæ sunt extra / aliæ intra / quæ sunt extra: aliæ superiores: aliæ inferiores / & aliæ medię.

¶ Exteriores supiores vocantur ab aliqbus fontanella colli: & est locus vbi primus: & etiā secundus sphondylus copulantur capiti. Hic locus ab Auicē. 4. primi vocatur Alchadam: in quo dātur cauteria multa ad diuersas capitis dispositiones: & ibidem etiā ponuntur setones.

¶ Sua pars infima ab Auicen. dicitur Alchael: siue Alchel: & pars media inter hæc vocatur nocra.

¶ Ab Alchael vsq ad Alchadā inclusiue: inter quēlibet sphōdylū: dant cauteria actualia pueris: ī pseruatiōe ab Epylepsia: & ē remediū singl'are.

¶ Inter partes cōtinentes exteriores: etiā ponitur cutis primo occurrēs / quæ est excorianda: vt alię partes exteriores cōtinentes videantur. s. musculi: qui in hac sectione postponuntur pp cām: dictam in Anatomia partium anteriorū colli: qui tamē excoriando possunt inuestigari aliquo modo confuso: & ipsos abijciendo / notando prius ipsorū quantitatē / substantiam / situm / complexionē. & figuram: postpositis: numero / colligantia: & ipsorū iuuamentis: quæ integre non possunt cōprehendi: pp antepositam sectionem capitis: & partium anteriorū colli: quibus visis: occurrunt colli ossa: inter partes continentes anteriores posita.

¶Hæc ossa sphondyli dicuntur: & sunt septem/qui sunt subtiliores cæteris: quia debent esse leues/ne grauent corpus: & sunt tales/quia Nothos: nuca corrupte dicta: est grossior ibidem/quę descendendo semper subtiliatur: q̃a dimittit partẽ suę substantię pro quolibet sphondyli. Prim⁹ tñ sphondylus capiti vnitus: in parte postrriori est grossior alijs sex: hẽt tñ latius foramẽ: & maior pars sphondylũ vsq; ad os sacrũ habet alas: & simenia/q̃bus hic primus caret/vt caput possit melius flecti ad posteri⁹: & ne laceret neruos iuxta se a nuca exeũtes. In isto ẽt sphondyli versus supius sunt duę foueę/in q̃b⁹ intrãt duę buccellę ossis basilaris: iuxta illud magnũ foramẽ: p quod exit nuca: Hẽt etiã duas alias foueas fere similes versus inferius: in q̃b⁹ ingrediunt duę buccellę secũdi sphondyli: licet sint aliq̃ dicẽtes istas buccellas esse ĩ primo sphõdyli: & ingredi in secũdo. Primus sphondylus p ligamẽta fortia vnit capiti/sup quo flectit lateraliter.

¶Post primũ sphondylũ sequitur secũdus: qui differt ab oĩbus alijs: in figura. Hic.n.sphondylus in suo sumo habet certũ additamentũ / quod Hyp. nominabat dentẽ: a Gal. vero vocatur piroydea propter suã formã acutã: & hoc additamentum ingreditur in certã foueã/quæ est in primo sphondyli: distincta a foramine/p quod exit nuca: & propter hoc caput tute mouetur ante/retro: & secundũ rotondũ seu obliquũ: absq; dislocatione sphondylorum prædictoꝝ: quæ esset facilis: si ipsi non resisteret prædictũ additamentũ/quia iunctura secundi sphondyli cum primo: est laxior omni alia: in tota spina reperta. Aliæ etiam spinę colli iuncturæ: sunt laxiores suis inferioribus: & habent sua ossa simenia: bifurcata: & parua/ne grauarent corpus.

¶Post sphondylos colli: sequuntur duodecim sphondyli: quibus vniunt vtrinq; duodecim costæ: & isti vocantur sphondyli dorsi.

¶Post istos sequuntur quinq; sphondyli lumbares & renales dicti: & ibidem sunt Renes: & duo musculi dicti lumbi: istam regionẽ Auicẽ. vocat Alchatim: & hi sunt maiores alijs/& locus qui est inter supremũ istoꝝ: & infimũ sphondylũ costarũ a Gal. dicitur glutũ: & ab Homero Acrusta. In ista regione alligatur diafragma.

¶Post istos sphondylos sequuntur tres alij/qui non sunt sphondyli nisi improprie: & hi ab Auicẽ. vocantur sphondyli Alhauius: & ab Auerroe vocantur ossa Agit: & a Gal. os sacrum: & amplum: sed hoc os sacrũ secundũ Gal. constat ex quattuor ossibus / quibus continuantur ossa ancharũ/quæ vtrinq; cum isto ossę sunt firmissime vnita: & mandato naturæ aperiuntur seu separantur ab inuicem in partu. Ista etiã ossa anchatum: aperiuntur in tali tempore in pectine: vbi etiam naturaliter in alijs temporibus sunt firmissime vnita.

¶Post ista ossa pri⁹ posita ab Aui. tria sunt ēt tria alia vocata/ ossa Alhosos/& caudę: & sic in totū cōiter veri: & nō veri sphōdyli sunt nūero. xxx. quoq; oīum substātia: est ossosa cū aliq̄li chartilagine: ītra suas iuncturas posita: & oēs firmit̄ p ligamēta sūt cōiūcti/ ne ex motu facilit̄ dislocētur.

¶Sua quātitas/ figura/ situs/ & colligantia: est cōspicabilis. Sua cōplexio patet/ sua iuuamenta sunt tueri nucā: & suos neruos intra ipsos locatos: Sunt etiā fundamētū totius corporis: sed principaliter hoc faciūt sphondyli renū: & Alhauius. Passiones omniū modoq; patiuntur.

¶Ad hos sphondylos bene inuestigādos requirūtur cimiteria: adiuuātibus aliqualiter nostris sup Mundino cōmētarijs: & vt sua substātia interior bene videat̄/ simul & sua medulla cōiter nuca dicta / magna falce diuide sphondylos p mediū: a capite vsq; ad caudā: seruādo melius quo poteris nucā: & suos neruos illesam/ facta tali sectione: sua ossa cōsidera bis & chartilaginē: & pāniculū: ptē ipsoq; ītrinsecā tegentē: & etiā ligamēta/ q̄bus hæ vertebræ/ seu sphondyli inuicē vniunt̄: his visis ad nucā rede.

¶De Nuca.

INuestigatis sphondylis partes cōtētæ intra ipsos tā in collo: q̄ alibi videndę sunt: quaq; principalior est nuca cū suis neruis: aliæ partes sunt duo pāniculi duri: & unus lenis/ durior cęteris hęret ossib⁹: alter est loco duræ matris etiā durus: alter est lenis loco secūdinę/ seu pię matris: oēs circundantes ipsam Nucam & neruos.

¶Substātia nuchę est viscosa/ humida cū aliq̄li soliditate: & est silis substātię cerebri: paq; tn̄ durior: & quāto plus descēdit/ indurescit magis/ nec est medulla: vt putāt aliq̄/ sicut neq; cerebrū. Sua figura omnibus patet.

¶Suus situs/ & locus: est ab infima capitis pte: descēdendo vsq; ad secūdū supremū sphondylū renū inclusiue: & istū locū nō trāsit/ sed ab isto loco īfra. Tota nuchę substātia: ī multos diuidit̄ neruos/ q descēdēdo vsq; ad vltimū caudę sphondylū p ipsos diuidunt̄. Numerus/ & quātitas patēt: colligat̄ oīb⁹ mēbris/ ad q̄ vadunt sui nerui. Colligat̄ etiā hepati: & cordi mediāte Aorta & chili: p certas minimas venas: & arterias: ad ipsam tēdentes p foramina sphondyliū. Hæ venę & arterię pforāt pāniculos prędictos duros: ipsam circūdātes: & ingrediunt̄ pāniculū lenē a pia mr̄e ortū/ qua mediāte ipsi hęrendo vt substētentur nucā nutriūt/ & vitalitāt. Sua cōplexio cōiter ponit̄ frigida/ & sicca: aliqui tamē aliter sentiunt.

¶Sua iuuamenta sunt: vt ab ipsa vadant nerui ad mēbra nō in tanta distantia/ sicut si venirent a cerebro: & vt nerui sint magis distincti se inuicē nō impedientes: & vt sint ficciores/ & ne ex sua lesione imediate lędat̄ cerebrū/ & etiā si nō esset nuca/ cerebrū esset maius/ & nimis grauasset mēbra inferiora. Passiones omniū modoq; patitur.

De Neruis a Nuca ortis.

QVid sit Neruus/alibi diximus/nõ solũ ipsorũ substantiã sed figurã & complexionẽ. A capite igitur ad vltimũ spinę dorsi descendendo/sunt nerui a Nuca orti/ & hi sunt .xxxj. par/ & vnus neruus sine sotio/numerando sic. Primũ par neruorũ exit a primo sphõdyli/vnus neruus est a dextris/alter a sinistris/sicut sunt etiam semp in omnibus alijs sphondylis. Et secundum par exit ab intermedio primi & secundi sphondyli. Et similiter est tertium par inter secundum & tertiũ sphõdylum colli/ & descendendo quilibet sphõdylus habet vnũ par neruorũ ipsi correspondens: aut in orificio sui sotij / aut in orificio sibi proprio/sed vltimus sphõdylus Alhouius/qui est cõtiguus primo ex tribus ossibus Alosos/siue caude: habet suũ par neruorũ/sicut & sphondyli sibi superiores. Sed inter ipsum/& primum de sphondylis Alhosos: est aliud par neruorũ: & propter istud par duplicatũ sunt triginta vnũ par/& vnus neruus impar: quia descendendo inter primũ sphondylũ/ & secundũ: est vnũ par: & inter secundũ/& tertiũ est etiã unũ aliud par: ab vltimo vero ossę/quod proprie cauda dicitur/exit vnus solus neruus: & vt sic sunt triginta sphondyli veri & nõ veri/& vnus neruus impar.

¶ Istorum colligantia est notior a quo q̃ ad quẽ: & colligantur maiori parti membrorũ habentiũ motum/suus situs & quantitas patet: sicut & numerus. Iuuamenta istorum neruorũ sunt date motũ & sensum. Passiones omnium modorum patiuntur.

¶ Ex prædictis patet ꝙ in humano corpore sunt triginta octo paria neruorum/& vnus neruus/qui in totum sunt septuaginta septem / exceptis illud duobus qui vadunt ad nasum pro virtute olphatiua / qui cõmuniter non nominantur nerui: quia sunt molles nimium. Ego tamẽ voco ipsos neruos/inquantum sunt organa sensus odoris/& vt sic sunt septuaginta nouẽ: quorũ .lxiij. veniunt a nuca : & .xiiij. a cerebro vel .xvj. cõnumeratis secum caruncul[is] mamillaribus: de quibus supra dictum est in anatomia neruorũ cerebri : qui postea ad infinitos ramos : & villos terminantur/quos nõ cõprehendit sensus: & sunt isti. s.

Nerui a cerebro venientes sunt paria septem/seu octo.
Nerui nuchæ colli sunt paria octo.
Nerui nuchæ dorsi seu costarum sunt paria duodecim.
Nerui nuchæ renum/seu Alchatim sunt paria quinq̃.
Nerui nuchæ Alhouius sunt paria tria.
Nerui nuchæ Alhosos cũ duobus neruis inter sphondylos Alhosos & Alhouius sunt paria tria: & vnus neruus impar a cauda exiens.

¶ In ista figura potes faciliter videre numerum sphondylium/ & vides qualiter a substantia primi sphondyli exeunt duo neruis vnus ab vtroque latere:& numerum neruorum potes notare in extremitate linearum in tali figura positarum.

¶ Nota tamen lector quod ista figura non habet veram similitudinem cum sphondylis nisi in numero: sed sua vera figura videtur in veris sphondylis exsiccatis in cimiterijs.

Vnus neruus solus.

De Anatomia manuũ.

VIsis prædictis ad venas manuum flebotomari solitas primo deuenio/cum quibus etiam videbimus chartilagines/ossa medullá/ & vngues / postpositis talium membrorum musculis: qui in cõmuni sectione non monstrantur. Musculorum tamẽ notitia est Chirurgicis maximum iuuamentum: teste Auer. primo colliget: & ideo/ quia in præsenti non possunt monstrari/ponemus in fine operis certas imagines aliquos musculos/maxime exteriores demonstrantes. Ponemus etiã imagines ossa principalia indicantes.

ℭ Primo igitur occurrunt duo membra lateraliter locata/quæ ab humeris vsq; ad extremitatẽ digitorũ: Magnę manus a Gal. sunt vocatæ: hæc membra de pręsenti tres habent partes.

ℭ Prima pars a superiori incipiendo cõmuniter dicitur adiutoriũ: supra quod est spatula/quæ etiã ab aliquibus ponitur in magna manu.

ℭ Sub prima parte adiutoriũ dicta: est secunda dicta brachiũ: & inter has est iunctura dicta cubitus: cõmuniter tamẽ brachiũ a multis sumit pro prima/& secunda parte antedicta.

ℭ Sub secũda est tertia pars: parua manus dicta: & ista est proprie manus/ab emanãdo dicta/quia ab ista parte fere omnia artificia emanãt. Inter istã: & secundã: est vna iunctura ex pluribus ossibus composita/ dicta arabice Raseta: & Ascam: & gręce carpus.

ℭ Istis notatis: excoriabis totam cutẽ magnæ manus cum diligentia a collo vsq; ad digitorũ extremitates/& videbis primo venã Basilicam. i. Regiã/antiqui ante Arist. istam venã vocabat Iecorariã: & adhuc seruat illud nomen/quia cõmuniter dicitur vena hepatis: dicitur etiã Ascellaris/seu Axillaris/quia vt supra patuit in Anatomia venarum: hæc vena transit per Ascellam.

ℭ Est. n. Ascella locus ille vtrinq; cõcauus/q est infra humeros: in parte laterali inter supremã partẽ pectoris: & supremũ adiutorij/qui qa inrespirabilis est: in multis grauiter olet: minime. n. euentatur teste Arist. in probl. in his locis est notabilis pars carnis glandosæ: quę suscipit cordis aliqua excremẽta: sicut & carnes quę sunt circa inguina: & in collo circa guidez nõ multũ distãtes ab auribus: quę suscipiunt superfluitates hepatis: & cerebri: & ista loca vocãtur emunctoria cordis hepatis & cerebri. Istæ & carnes sunt stragulũ magnis venis circa ipsas locatis.

ℭ Hęc vena Ascellaris & basilica dicta: descẽdit p iteri⁹ & iferi⁹ brachij cũ arteria sibi sotia vsq; ad certã distãtiã: deĩde vena notabiliť sola: mãifestať circa iũcturã cubiti ĩ pte intrinseca: & ibidẽ flebotomať: & cõfert prĩcipaliť morbis pectoris/q̃a ĩmediate est vnita venis nutriẽtib⁹ suas ptes.

¶ A collo vero ꝑ exteriꝰ ab humeris ad iſtã iuncturã: ꝑ adiutoriũ tranſit vna vena dicta ſpatularis/humeralis/& cephalica: quæ etiã circa iun-cturã cubiti flebotomatur/quæ principaliter confert morbis capitis/& colli/quia imediate vnitur venis guidez.

¶ Inter iſtas eſt vna vena tranſuerſaliter tendens ab vna ad aliam/a quibus ſuſcipit indifferenter ſanguinẽ: hæc vocaẗ nigra/cõmunis: & me-dia/quia euacuat a mẽbris capitis: & pectoris/& cõſequenter a tota ſu-prema parte: qua mediante euacuat etiã ab inferioribus.

¶ Et cephalica vt plurimũ ſola directe deſcẽdit: vſq; ad paruã manũ/inter indicẽ & pollicẽ/& vocaẗ ab Albucaſi/& a Raxi: & etiã a me: vera funis brachij: & ã Cauliaco/& a Canamuſali: dicitur cephalica ocularis. Hæc inciſa confert capitis morbis: propter colligantiã cũ cephalica prę-dicta: & etiam propter directionem.

¶ Baſilica vero etiã ſola deſcendendo fere vſq; ad manũ ꝑ interius: & inferius/obliquatur verſus exterius circa paruã manũ/quæ emittit a ſe ramos inter minimũ: & annularem digitũ/& hæc inciſa euacuat a pecto re: baſilica prædicta mediante.

¶ Inter iſtas duas venas paruæ manus: ſunt ut plurimũ rami aliqui in-ter indicem: & mediũ: & inter mediũ/& annularem/qui inciſi ſtant loco venę cõis: ſed ramꝰ: q eſt inter indicẽ/& mediũ: plus participat cũ cepha lica: & q eſt inter mediũ: & annularẽ: plus participat cũ baſilica.

¶ A cephalica ſupra cubitũ ꝑ exteriꝰ brachij: deſcẽdit vna vena a multis etiã funis brachij noĩata/q̃ vt plurimũ terminaẗ in venis ꝓdictis a lateri bus medij digiti exiſtẽtibꝰ: & hęc funis brachij nõ eſt ĩ vſu flebotomãdi: poſſet tñ ſecari neceſſitatis cã: & educeret a capite/q̃a cephalicę ẽ cõti-nua.

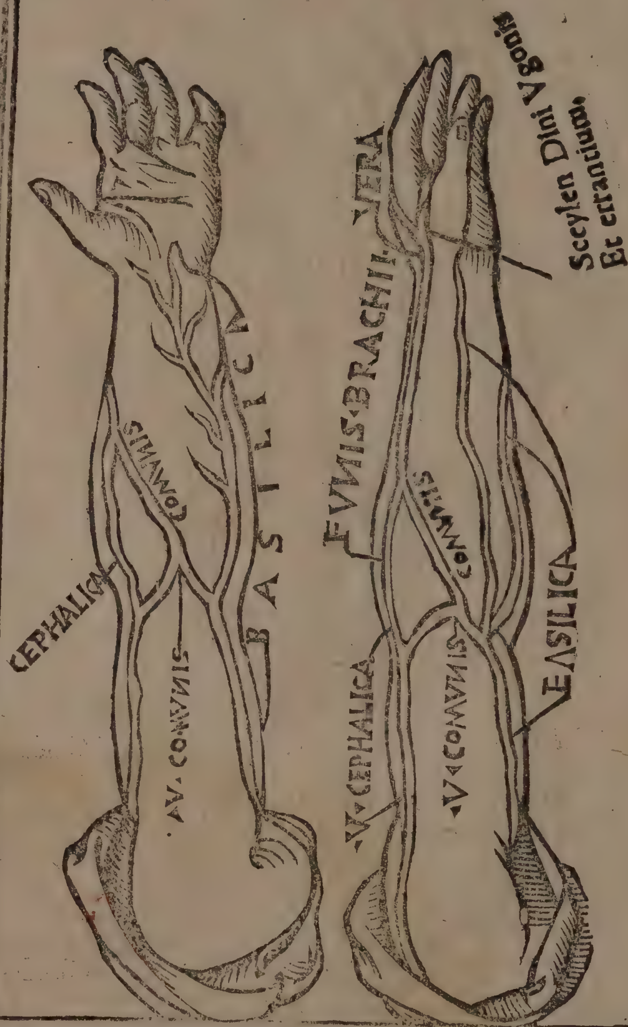
¶ Sępe ẽt a vena cõi/q̃ eſt ĩ curuatura cubiti/oriẗ vnꝰ ramꝰ: q ſolꝰ abſq; ramo cephalicę ꝓdictę deſcẽdit ĩter pollicẽ/& ĩdicẽ: & iõ aliq dixere iſtũ ramũ ĩciſum cõferre ĩ morbis: in q̃bꝰ cõfert vena cõis prædicta.

¶ Sæpe etiã ab iſta vena cõi inter indicẽ & pollicẽ nõ deſcẽdit aliquã vena: & hoc ego pluries notaui/nõ ſolũ in iſta/ſed in multis alijs venis: vidi ipſas & etiã arterias variare ſitum: & in aliquo indiuiduo ſui rami ſunt defficientes: & in aliquo ſuperfluentes.

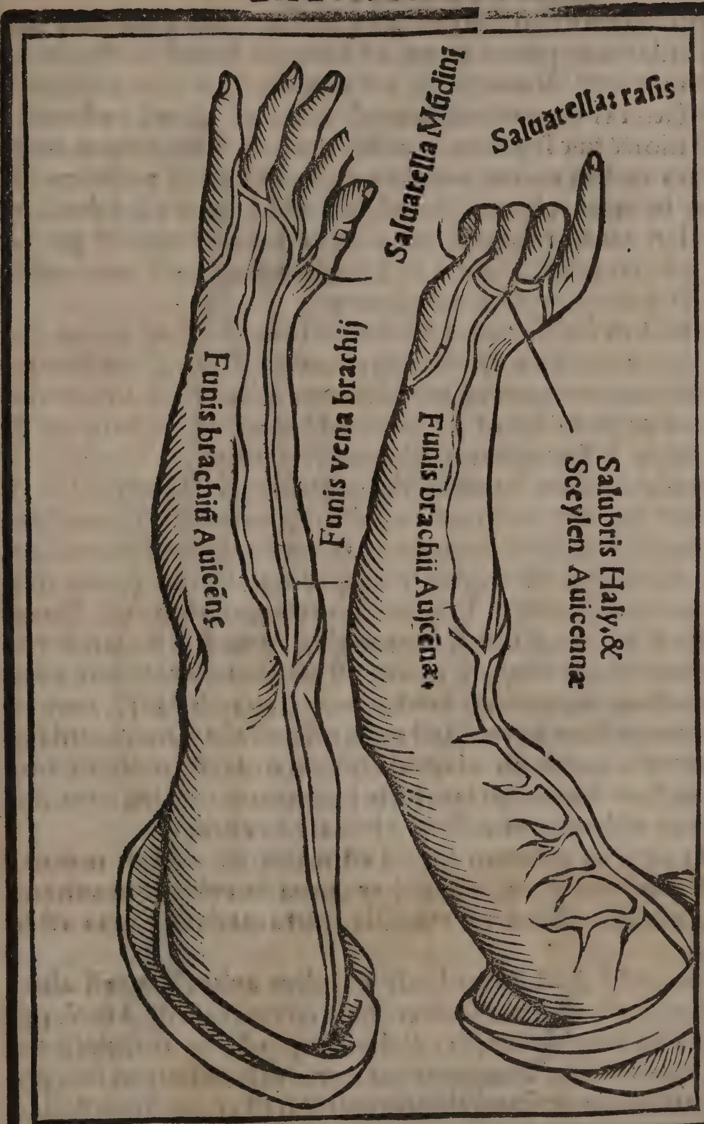
¶ Sæpe etiã inter indicem & pollicẽ/eſt ramus cõpoſitus ex ramo ce-phalicę: & ramo venę cõis: & tunc euacuat a cõi: & a cephalica: & magis a cephalica q̃ a cõi: ꝑpter maiorẽ directionẽ. Directio.n.venaꝝ ad mẽbra multũ cõfert ad euacuationes: teſte Gal.in lib.de flebotomia.

¶ Et hæc de pręſenti ſufficiant de venis manuũ: ad quas bene inueſtigã das: cõſiderande ſunt infrapoſite imagines: in quibus videntur ſitus & nomina aliqua venaꝝ principaliũ: ſequuntur imagines.

Hic vides in vna figura uerā funē brachij ab humero tēdēt directe vsq͂ ad indicē & policē q̄ vocat saluatella a Mūdino i māu pua & a Dino & ab Vgone & a seq̄tibꝰ scei lē/q̄ ab Auic. hēt ꝑ vno ramo venę cōis & vides i ambabꝰ figuris q̄ lit basilica ē i pte domestica brachij: & eā nutrit/& q̄ lit ab ea obliq̄t vnꝰ ramꝰ versus ptē silvestrē manꝰ ꝓpe iūcturā: q vadit it minimū & ānularē: & vocat ascelaris a galie. & a seq̄cibꝰ: q a ē ramꝰ ascelaris seu basilicæ: & istū ramū int

minimū & ānularē videbis i subseq̄ti figura: vides ēt in istis duabꝰ figuris/venā cōem: q est ramus inter cephalicā & basilicā/seu ascelarē: & vides q̄lit a cōi vena vnꝰramꝰ igredit illū ramū venę cephalicę descēdētis q̄ ēmiat it idicē & policē q̄ ab Albucasi dr fūis brachij & ē ab alijs vt. s. patuit

¶ In istis figuris vr̃ loc⁹ saluatellę mū dini/& locus saluatellę rasis: & locus sceylē Auic. & loc⁹ salubris Haly: & locus illi⁹ rami basilicę q terminatur ĩ ter minimū: & annularē: quā venā rasis vocat saluatellā: & vr̃ qualiter illa vena quę dr̃ funis brachij ab Auic. terminatur circa digitū mediū in ramo venę quę dr̃ sceylem ab Auic. & salubris ab Haly in hac etiam figura videt qualiter vera funis brachij est ram⁹ cephalicæ q terminat ĩter ĩdicē & policē: & ĩ istis venis ĩūt picti: & ēt ĩ alia figura aliq rami pui q dissemināt p musculos brachiorū & māuū & oīs vēa nr̃i corpis hēt illos/q tādē termināt ad capilares venas: & q̄uis q̄libet vēa ĩ istis figuris picta nō hēat illos/hoc tñ nihil refert.

Visis venis saltem in vna manu/quia sufficit/ omnia sua ossa sunt denudanda/cum quibus etiam est videnda spatula:facta vt manus ab ipsa substentetur:& ne adiutorium alibi cum pectore sit continuū/quia facilitas operationis manuū vnius ad alterā destrueret: & fieret angustatio:& fuit separata a costis propter suum fortem motū & quia sic locata melius tuetur membra pectoris versus posterius: & fuit lateralis:ne in motu obuiet sphondylis/versus quos est subtilis/& lata vt spata:ideo vocatur spatula/sua pars versus adiutoriū est grossa/ in capite cuius est certa cauitas.pixis dicta/in qua reuoluitur extremitas superior rotunda adiutorij:dicta vertebrum.

¶ Os spatulæ ibidem habet duo additamenta/unum est ad superiora: & posterius/quod ligatur cum furcula superiore pectoris:& vocatur rostrum corui/cuius iuuamentum est prohibere ne adiutorium ad superiora de suo moueatur loco: Aliud de dictis additamentis est interius & inferius:quod etiam dislocationem adiutorij prohibet.

¶ Hoc os supra sui dorsum habet substantiā triangulatā:cuius basis est versus posterius:& sua eminentia est versus interius/ne dorsi superficies eleuet in acutum:& de facili lędatur:in cuius extremitate est chartilago.

¶ Aduerte ꝙ chartilago est duplex/vna quæ omnino est durior ossæ quacunꝗ alia parte animalis:& hæc est in extremo latiori ossis spatulæ:& in pectore & in epyglotti: & etiam alibi in multis locis:est etiā una alia chartilago durior ista/quę tamen est mollior ossæ:& hæc est in extremitatibus ossium magnarum iuncturarum : qua ab Auicē. vocatur Alaguahic:hæc immediate hæret substantiæ ossium/alia vero chartilago in prædictis iuncturis hæret isti Alaguahic:& chartilagini molliori ante dicte postea imediate hærent in iuncturis ligamenta/ossa inuicem ligātia:& hæc optime videntur in ossibus vltimate decoctis.

¶ Visa spatula vide os adiutorij / quod est maius de ossibus manus / cuius figura est omnibus nota: aliqualiter curua in cuius concauitate: sicut & in alijs multis ossibus est medulla / dicta medulla : quia est in medio ossium.

¶ Medulla enim teste Arist.secundo de partibus animalium:est alimētum sanguineum:& est cōcoctum:cōtentūꝗ excrementū: & Auicē. prima primi dicit ossa nutriri ab ipsa : & hinc cognoscitur artificiosa natura/quæ cum non habeat semper venas aptas pro ossibus/in suis poris: & concauitatibus ponit suum alimentum:& si est etiam superfluitas: in ipsis ponit etiam excrementum/cum non habeat alium locum prædictis accōmodatum.

¶ Extremitas inferior ossis adiutorij duas habet eminētias/quibus cōiungitur duobus focilibus brachij / faciendo cum ligamentis fortibus

iuncturam cubiti:& in cauitate/quæ est inter prædictas eminentias/ingreditur extremitas focilis inferioris/quod est maius superiore quæ est curua/vt iunctura sit firmior/propter quasi continuos/& fortes motus huius iuncturę/quę propter hoc etiã raro dislocatur:& si dislocatur cum difficultate in pristinũ gradum reducitur.Focilia brachij sunt etiã cõcaua:quia omnia ossa vel sunt intra cõcaua vel porosa:vt sint leuia / ne grauent corpus.

¶ Et extremitates istorũ feciliũ:& omniũ ossium: & iuncturarũ manus/ & pedis/sunt grossiores q̃ in medio/quia in extremis debent esse magna ligamenta/propter iuncturarũ fortitudinẽ: & in medio sunt subtilia : vt cedant locũ corporibus musculorum / qui necessario propter multiformes motus/debent esse multi & magni.

¶ Post ossa brachij sunt ossa rasertę/ siue carpi/ quæ sunt octo propter multitudinẽ motuũ:& etiam propter aliud.

¶ Postea est parua manus/pars cuius interior sine digitis vola:& palma vocatur:pars vero ipsius exterior teste Arist.primo de histo.nomine caret:sua ossa sunt quattuor/excepto pollice/alijs digitis correspõdentia/ex quibus cõponitur pecten manus:& procarpũ/seu procarpiũ: & antecarpũ/& metacarpũ:sunt tamẽ aliqui qui volunt/ꝙ primum os digiti pollicis sit in Raseta:& ut sic pollex nõ habet nisi duo ossa : & aliqui dicunt/ꝙ primũ os pollicis est in pectine manus.

¶ Post pecten sunt digiti:primo est pollex/qui habet duo ossa extra volã:postea est index sibi proximus/iuxta quẽ est medius longior alijs postea est digitus medicus:& annularis dictus:postea est minimus auricularis nominatus.Hi quattuor habent tres iuncturas : & tria ossa: & etiã pollex iudicio meo habet tres iuncturas:& tria ossa/ quia ego non pono primũ os ipsi seruiens/nec in Rasetta/nec in pectine.

¶ In intrinseca parte digitorũ est notabilis caro/quæ est stragulũ ossibus/ne lędantur in continuis obuiationibus rerum durarũ/quas necessario tangunt in operationibus manuũ. A lateribus vero ipsorũ est minor caro:& minor in exteriori parte/quia istis partibus non obiuuant lędentia in suis operationibus sicut intra manum.

¶ Cordæ istorũ digitorũ maxime exteriores ingrediuntur iuncturam suã superius:& quilibet digitus habet cordã/de quibus in præsenti non fit sermo/quia nõ possunt videri sui musculi quorum aliqui sunt in alto in brachio locati:& cordę aliquę ad digitos veniunt a ceruice/vt latius diximus de digito annulari in cõmentarijs super Mundino.

¶ In magna ergo manu sunt.xxxi.ossa/exceptis ossibus sisamijs:quę replent aliquas iuncturas:& primo est os spatulę/postea os adiutorij: postea duo focilia brachij/&.8.Rasetę/&.4.pectinis/&.15.digitorum.

¶ In fine ossium digitorum sunt vngues/quarum iuuamenta sunt ad deco rem manus & ad tutellã extremitatis digitorum:& ad capienda minuta:& vngues generantur ex superfluitatibus:sicut & pili:ideo cõtinue crescũt: etiã mortuo homine:ex prædictis patet manuũ substantia/ situs/nume rus/figura:& colligantia ac sua quantitas patent:sua complexio est qua lis sunt suæ partes.Sua iuuamenta non possunt describi.Sunt.n.organo rum organa:passiones omnium modorum patiuntur.

¶ De Anaromia Pedum.

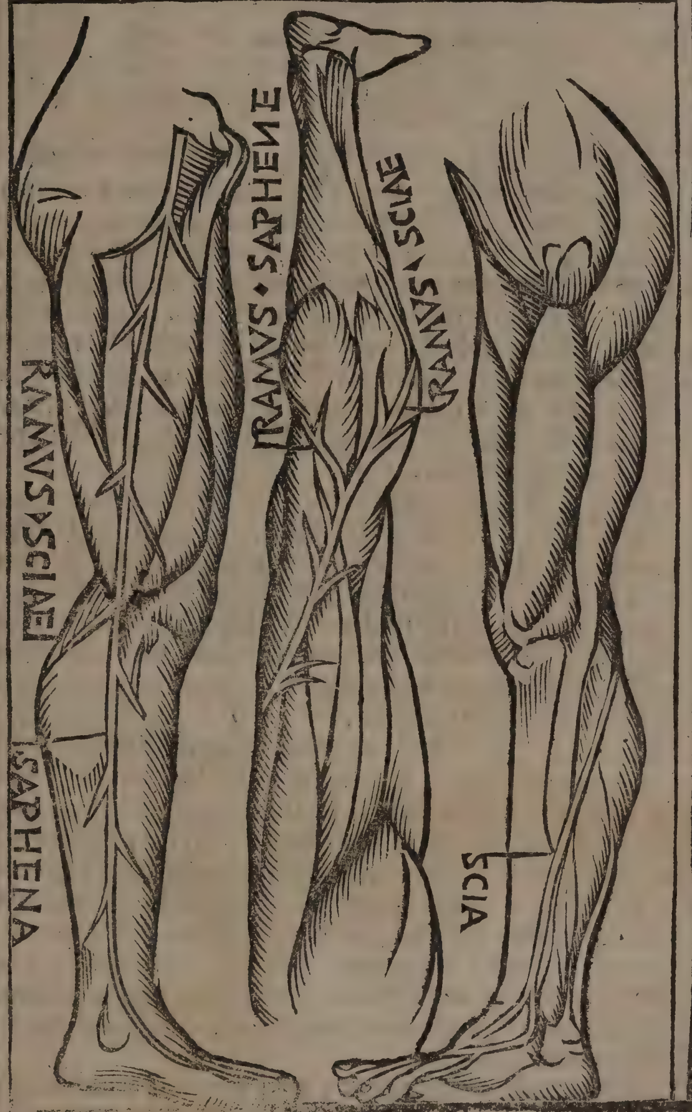
Visis manibus vide & pedes/saltẽ vnum/qui sufficit,in ista sectio ne:sicut & vna manus:pes igitur diuiditur in magnũ & paruũ/ sicut & manus teste Haly & Gal.& pes teste Haly:hẽt quattuor partes/prima pars dr̃ ancha/Secũda coxa/tertia crus/quarta pes paru⁹.

¶ Et primo est ipsius cutis excorianda vndique a sumo ad imũ/In par te cuius intrinseca sub cute ab inguinę per coxã descendendo: est vnus notabilis ramus venę chilis:qui cũ est subpoplite/vt supra diximus:tri partitur:vnus directe descendit perinterius vsque ad cauillam domesticã pedis:& hic vocatur saphena/qui in diuersis secatur morbis.

¶ Vnus alter obliquatur versus exterius p surã & descendit ad cauillã syluestrẽ:seu exteriorẽ:& hic vocatur sciatica seu scia/qui secatus cõfert dolori scie:& huius bifurcationẽ nõ cognouit Mundinus/nec sui sequa ces: & forte quod hic ramus cõfert dolori sciatico quia aliqui sui rami vniuntur cum ramis venarum nutrientium musculos & partem exterio rem coxę versus iuncturam scie.

¶ Inter istos ramos in Raseta pedis sunt venę:utrisque prædictis ramis cõmunes/quę interdũ secantur:maxime si alter istorum duorum antedictorum nõ reperiatur/quod sæpe cõtingit/ quia vt supra patuit venę non seruant eundem situm/nec numerum:nec etiam quantitatem.

¶ Inter saphenam prędictã:& etiã sciaticã sub poplite vsque ad pedem paruũ:descendit vnus ramus notabilis/qui mediũ tenet inter has q põt secari loco deffitientię alterum prædictorum in infrascriptis imaginibus videbis prędictas venas saltẽ saphenã/& sciaticam.

In iſtis tribꝰ figuris habes oẽs vẽas phlebotomari ſolitas ĩ pedibꝰ / & ĩ illa figura quę eſt in medio vides qualiter vna vena ſatis magna veniẽs a parte domeſtica coxæ obliquat̃ deſcẽdẽdo: & ſub poplite bifurcatur cuius vnꝰ ramus vadit p̱ domeſticam partẽ pedis/ ſeu cruris: q̃ vocat̃ ſaphena vſq; ad pedẽ paruum. Alter vero ramus vadit per partẽ ſilueſtrẽ pedis qui vocatur ſcia: & iſti rami tã interiores q̃ exteriores videntur in figuris lateralibus: qui phlebotomãtur circa cauillam vel circa digitos pedum.

Vlsis venis pedis: musculi sunt remouendi totaliter ab ossibus/sicut & in manuum sectione factum est propter eādem causam: notādo circa inguina illam carnem glandosam: quæ est emulctorium hepatis: iuxta quā transit ramus prædictus venę chilis descendentis a quo fiunt saphena: & sciatica vena: & in tali carne imbibuntur materiæ superfluentes hepati: vt alibi diximus.

¶ Remotis musculis remanent pedis ossa: quorū a superioribus primo occurrens: dicitur os anchæ: quod os vtrinq̄ est vnum: hęc duo ossa in posteriori parte/vniuntur firmissime ossi sacro seu ossibus Alhouius. In pectine vero se inuicem iungunt: Et tam anteq̄ retro: hæc duo ossa nutu dei aperiuntur in partubus: & propter partum hæc ossa sunt magis curua: & ampliora in fœmina q̄ in mare: & hæc ossa quattuor habēt nomina/ante vocantur ossa pectinis/pēnis/pubis/& femoris: & ad partem posteriorem vocantur ossa anchæ: & ad superiorem/& anteriorem vocantur ossa illij: & Alharthapha/& ad inferiorem in loco in quo est cōcauitas pixis dicta/ in qua ingreditur caput ossis coxæ/superius rotūdum vertebrum dictum/ vocantur ossa sciæ & acceptabulum.

¶ Istis duobus ossibus anchaū in parte posteriori adiacent nates/anitendo dictę: & sessus a sedendo/in istis partibus caro est densior/q̄ in cęteris mēbris/ne pręmente corporis molle ossibus pręmatur: & istæ partes secundū aliquos habent colligantiā cū toto: ideo dicunt ventosas/ & sanguisugās ibidem applicitas esse ibidem vicarias flebotomiæ/& sūt obtusi sensus quia parum nerueæ sunt: & præstant inter alia iuuamēta requirem corpori sedendo: tuentur etiam Anū a frigore & sunt ad decorem abscondendo locum excrementorum.

¶ Post istud os seu ossa anchę sequitur os coxæ/longum/interius plicatum: & exterius cōuexum: & grossum maius omni alio corporis ossę/ vacuū/ut sit leuæ/in quo est medulla/sicut & in alijs magnis ossib⁹/& iunctura inter istud os/& os anchę vocatur scia: istud os hēt duo additamēta superi⁹/& duo inferius: sed supiora sunt maiora/quorū vnū ingredit prędictū pixidē ossis anchę in cuius cētro p̄ter alia ligamēta/ cū uno ligamēto cordoso/rotūdo/& duro firmissime vnit: ne de facili dislocetur.

¶ Et sua additamenta inferiora iunguntur duobus focilis cruris/in pte quorū anteriori/est os planū rotundū Rotula dictū & hęc omnia ossa inuicē ligantur firmissime per ligamenta: & hæc iunctura vocatur Genu cuius pars posterior vocatur poples.

¶ A Genu ad paruum pedē est crus/ cuius pars anterior crea dicitur & posterior sura/in ista parte sunt duo ossa prædicta/ quæ vocātur focilia arundines/colla/tibię/& cānę. Ista duo focilia differunt quantitate

nam os in domestica parte locatum/est longius/grossius illo/quod locatur in syluestri/& minus nõ cõiũgitur cũ ossę coxe/sed infra genu inheret magno focili/ut ipsum fortificet/& rectum teneat.
¶ Ista duo focilia versus inferius terminantur ad vnum os pedis parui: quod est satis grossum ab Auicē.nominatũ os Cahab: ad latera cuius prędicta duo focilia faciunt illam eminentiã vtrinq; quæ cauillæ dicunt: & ex his omnibus constituitur maior iuncturarum pedis parui.
¶ Pes etiam habet cõcauitatē inferius/& cõuexum superius / quod dicitur mons/ & altũ pedis:& totus pes cõponitur ex multis ossibus/quorum primo occurrens est os cahab prędictum:sub quo est os calcanei/ quod stando est versus inferius decliue/ante os cahab est vnũ os dictũ nauiculare/deinde sunt quattuor ossa rasetę/quibus versus exterius vnitur vnũ os sisaminũ/deinde sunt.v.ossa pectinis pedis:postea sunt.xiiij. ossa digitorum/in iunctura media pollicis videntur etiã duo ossa sisamia/seu sisamina sic dicta:quia assimilantur granis sisami.
¶ Et cordæ extendentes digitos incipiunt in crea/& ipsos cõtrahentes sunt in planta pedis/quę cordę cũ suis musculis nõ possunt bene videri nisi in corporibus in aqua eliquatis/vel in sole exsiccatis.
¶ In extremitate ossiũ digitorũ sunt etiã vngues/ quarũ iuuamēta sunt ea/quę in manibus / hoc excepto.s.q2 non sunt pro capiendis minutis: Ex ante habitis via est pedũ substantia/ in quibus etiã sunt chartilagines/Alhaguahic:& arteriæ/sicut in manibus.Suus situs:figura/quãtitas/ colligantia/& numerus patent.Sua complexio est qualis cõplexio mēbrorũ organicorũ.Sua iuuamenta sunt mutare locum: & portare superiora ad libitũ animę/pro ut possunt.Passiones omniũ modorũ patiunt. Sequuntur figuræ musculorum & ossium.

¶ Hæc est figura quæ assimilaĩ homini excoriato a cuti in qua videtur figuræ musculoꝝ exteriorum partis anterioris hominis/ per quã iuuantur medici in cognoscẽdis capitibus: & ẽt partibus medijs musculorum: vt inde meli⁹ possint prognosticari vulnera vlcera & apostemata: & ut etiam sciant facere sectiones vlcerum & vulnerum & alias chirurgicales operatiões absq̧ lesiõe cordarũ: quæ sunt in capitib⁹ ꝑdictorũ musculorum.

¶ In hac figura vide̅tur musculi exteriores laterales: corporis humani/ a quibus medici redduntur cauti in prognosticandis apostematibus: vlceribus & vulneribus: & in sectionibus: & in alijs operationibus chirurgicalibus.

¶ Hęc est figura: in qua a tergo vidētur oēs musculi sub cute imediate locati: quæ pręstat iuuamenta prænarrata / medicis: & istæ figurę etiam iuuant pictores in liniandis mēbris.

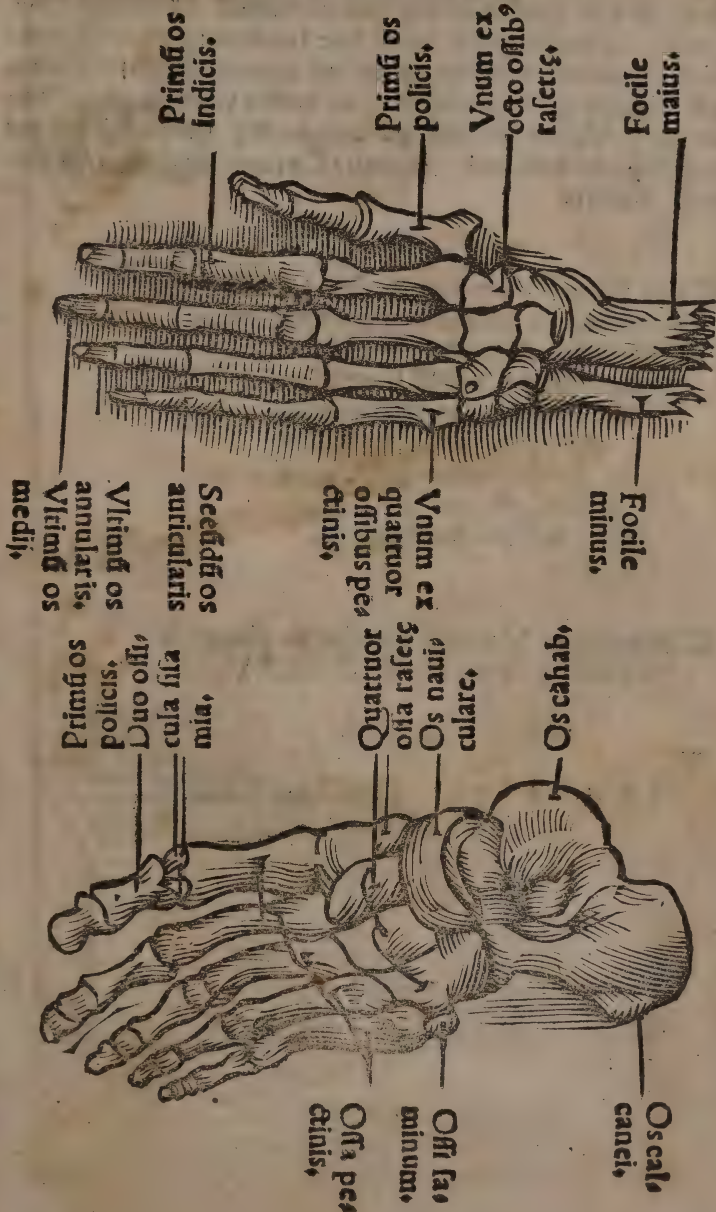

℃ In ista fi-
gura videtur
formę: & sit⁹
& etiã nume
rus ver⁹ om-
nium ossium
corporis hu-
mãi: exceptis
ossibus: capi-
tis & etiã ossi
b⁹ dorsi: quo
rum iuncturę
oẽs non pos-
sũt videri nisi
in corporib⁹
Decoctis vel
exsiccatis in
cimiterijs.

¶ In ista figura videtur ossa ptis posterioris hōis videt̄ et duæ calue: in quarū Dextra vr̄ coronalis cō missura/q̄ est in pte supiori: vr̄ & sagittalis: q̄ est in medio: vr̄ et laude cōmissura: q̄ est in parte iferiori a laterib⁹ et videtur Duæ cōmissure a me supra nominate i anatomia cranei q̄ sunt supra commissuras squamosas existētes ppe aures: s₃ iste sunt fere insensibiles: a sinistris ē alia calua: in qua vident̄ mādibule: & pars cōmissure coroālis: & duę cōmissure infra sagittalē ad vnū latus existentes: & vr̄ vnū os De Duob⁹ ossibus paris: qđ est a regiōe oculi seu ab osse Dictū pomū faciei tēdēs p latū capitis Versus aurē.

Habes ĩ hac figura numerum: formã: & sitũ ossium manus & pedis. In manu sunt extremitates duorũ focilium brachij: & octo ossa rasettæ: & quattuor pectinis: & quindecim digitorum.

¶ In pede habes os calcanei: & os cahab: & os nauiculare: & quattuor ossa rasettæ: & quinq; ossa pectinis: & ossa quattuordecim digitorum.

DE ANATOMIA

HAec sunt/ quæ in præsentiarum pro communi Anatomia discipulis nostris donauimus/De cuius fine laudetur q trinus & vnus est/quem humillime obsecro vt me ad maiora dirigat : Amen. Et qui non est contentus de his:recurat ad nostra vberrima sup Mundino cōmentaria. Valete in Dño/qui artis nostrę flores Apū more colligitis.Nos.n.Rabidū lectorem reicimus/ Cæteros ambimus/ ac veneramur/iterum. Valete.

¶ Hic finiunt Vberrime ac Breues / Isagogæ
Anatomices: Authore eximio Artium ac
Medicinæ Doctore Dño.M. Iacobo
Berēgario Carpēsi Regij Lepidi
ac Bononię ciue: Chirurgiam
ordinariā i almo Bononiēsi
Gymnasio Docēte. Anno .
virginei part⁹.M.D.xxij
sub die.30.Decēbris.

¶ Impressum Venetijs per Bernardinum de
Vitalibus Venetum.M.D.XXXV.

REGISRVM.

a b c d e f g h Tutti sono quaderni.

